

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

**Vliv interakce lokálních a mezinárodních aktérů na hybridizaci míru
v průběhu a po skončení procesu post-konfliktního peacebuildingu**

Diplomová práce

Praha 2016

Autorka práce: Bc. Martina Knapová

Vedoucí práce: PhDr. Kateřina Werkman, Ph.D.

Rok obhajoby: 2016

Bibliografický záznam: KNAPOVÁ, Martina. Vliv interakce lokálních a mezinárodních aktérů na hybridizaci míru v průběhu a po skončení procesu post-konfliktního peacebuildingu. Praha, 2016, 116s. Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut politologických studií. Vedoucí diplomové práce doc. PhDr. Kateřina Werkman, Ph.D.

Abstrakt:

Práce na základě analýzy politiky mezinárodní komunity v oblasti peacebuildingu a následné reakce lokálních aktérů hodnotí vliv tohoto kontaktu na liberální mír a změnu v provádění misí.

Míra lokálního vlastnictví a tudíž reálného jednání lokálních aktérů je pak závislá na době konání mise, mocenském zájmu mezinárodního společenství a zároveň síle a dostupnosti struktur, které se mezinárodní aktéři intervencí snaží ovlivnit.

Klíčová slova: peacebuilding, hybridizace, lokální vlastnictví, Bosna a Hercegovina, Afghánistán, Sierra Leone

Abstract:

The thesis based on analysis of international community peacebuilding policy and consequent reaction by local actors assesses the influence of this interaction onto the liberal peace and changes in missions' operation.

The extent of local ownership and the real agency of local actors is then dependent on the time of mission occurrence, power related interests of international community and the force and accessibility of structures that the international community tries to influence.

Key words: peacebuilding, hybridization, local ownership, Bosnia and Herzegovina, Afghanistan, Sierra Leone

Rozsah práce: 167 754 znaků, 22 859 slov

Tímto prohlašuji, že tuto diplomovou práci jsem vypracovala vlastním přičiněním pouze na základě uvedených zdrojů a sekundární literatury. Dále prohlašuji, že text této práce nebyl využit pro získání jiného akademického titulu a že souhlasím s jeho zveřejněním pro studijní a výzkumné účely.

V Praze a Ostravě, červenec 2016 Bc. Martina Knapová

Za podporu a vedení této práce a velmi vstřícný přístup tímto upřímně děkuji paní PhDr.
Kateřině Werkman PhD.

Obsah

Seznam použitých zkratek	11
Úvod.....	12
Metodologie práce.....	14
Analýza pramenů.....	17
Empirický výzkum – výběr případů a vysvětlení k dotazníku.....	21
1 Teoretické přístupy k řešení konfliktů a pozice peacebuildingu.....	25
1.1 Použité koncepty	27
1.2 Liberální mír.....	36
1.3 Prameny kritiky	37
1.4 Definování rámce pro peacebuilding	38
1.5 Alternativy liberálního peacebuildingu	44
1.5.1 Post liberální mír	47
1.5.2 Peacebuilding v rámci agendy mezinárodních organizací a k tomu náležící koncepty.....	48
1.5.3 OSN	49
1.5.4 MFI.....	54
1.5.5 Mezinárodní nevládní organizace.....	57
1.6 Lokální aktéři	57
1.7 Závěr.....	60
2 Případové studie.....	63
2.1 Bosna a Hercegovina.....	64
2.1.2 Role lokálních aktérů	70
2.1.3 Závěr.....	73
3 Sierra Leone	75
3.1.1 Historicko-politický kontext	75
3.1.2 Role lokálních aktérů	77
3.1.3 Závěr.....	81
3.2 Afghánistán	83
3.2.1 Historicko-politický kontext konfliktu.....	83
3.2.2 Role lokálních aktérů v rámci konfliktu.....	90

3.2.3	Závěr.....	95
4	Diskuse.....	97
4.1	Společné znaky	100
4.2	Odlišné znaky	100
5	Závěr.....	102
6	Summary.....	103
7	Příloha: Kontakty na NGOs	104
8	Příloha 2 Dotazník pro neziskové organizace	105
9	Vliv interakce lokálních a mezinárodních aktérů na hybridizaci míru v průběhu a po skončení procesu post-konfliktního peacebuildingu	106
9.1	Cíl projektu a vymezení tématu:	106
9.2	Koncepty	107
9.3	Metodologie a výzkumná otázka	109
9.4	Výběr případů.....	110
9.5	Zamýšlená osnova.....	111
10	Základní literatura:.....	112
10.1	Primární prameny	112
10.2	Neperiodická literatura.....	112
10.3	Odborné články	113
10.4	Další internetové zdroje:.....	115

Seznam použitých zkratek

BaH – Bosna a Hercegovina

CSO – organizace občanské společnosti

DDR – Disarmament, Demobilisation, Reintegration – Odzbrojení, demobilizace, reintegrace

ECOMOG - The Economic Community of West African States Monitoring Group

EUFOR - European Union Force

IMF – International Monetary Fund – Mezinárodní měnový fond

ISAF – International Security Assistance Force

MO – mezinárodní organizace

PRSP – Poverty Reduction Strategy Paper

RUF – Revolutionary United Front

SSR – Security sector reform – reforma bezpečnostního sektoru

SFOR – Stabilization Force

UNAMA – United Nations Assistance Mission in Afghanistan

USAID – United States Agency for International Development

UNDP – United Nations Development Programme

UNPROFOR – United Nations Protection Force

WB – World Bank

Úvod

Státy po mnoho let vznikaly a zanikaly skrze konflikt. Na světě existovalo a existuje mnoho typů režimů a po větší část doby lidské historie, tyto režimy nebyly demokratické a otázka lidských práv nebyla ani formulována ani definována. Lidská zkušenost se dvěma světovými válkami vedla poté k vytvoření OSN jako organizace zodpovědné za udržení světového míru, která navíc členským státům garantovala existenci a ochranu před vnější ozbrojenou invazí.

Peacebuilding jako zkoumaný koncept pak spadá do kategorie řešení konfliktů. Vznik řešení konfliktů jako disciplíny se datuje do období první světové války, kdy v rámci idealismu a mírových hnutí byla započata snaha o zmírnění počtu konfliktů a následků válek vedoucí k založení Ligy národů. Nicméně události spojené s ekonomickou krizí, reakcí Německa na poválečné reparace a následnou druhou světovou válkou ukázaly na nevyhovující mezinárodní uspořádání a nutnost změn.

Založení OSN se na nedostatky předchozí Ligy národů snažilo reagovat formulováním mechanismů donucení a možnosti intervencí. Avšak konflikty, které mezinárodní společenství předvíдалo, byly mezistátní. Nutnost intervencí ve vnitrostátních konfliktech předvídana nebyla. Období dekolonizace, nová témata, která OSN musela řešit a nově vzniklé státy ale dali vzniknout i novým druhům konfliktů. Způsob řešení konfliktů, který byl vypracovaný v kontextu situace za Studené války, stačil pouze k oddělení stran a „zakonzervování“ konfliktu. V rámci následků dekolonizace pak obor rozvojových studií vypracoval nové teorie, jak těmto zemím pomoci přeskocit určité fáze vývoje. Snaha angažovat se ve vývoji těchto zemí byla motivována jednak morální odpovědností za následky kolonialismu a jednak snahou o udržení přítomnosti v daném regionu a v období Studené války rovněž snahou o posílení pozice daného bloku.

Přístup rozvojových studií se měnil se změnou možností, kapacit a zájmů vyspělé části světa. Postupně s rozvojem hrozby terorismu došlo k propojení tematiky bezpečnosti a tematiky rozvoje. Z toho důvodu pak jak bezpečnostní, tak rozvojová studia řešila podobné oblasti, s tím že teorie bezpečnostních studií se začaly přibližovat snaze o zajištění pozitivního míru, což sebou neslo i nutnost rozvoje a rozvojová studia naopak musela počítat s nutností primárního zajištění bezpečnosti.

Sblížení a konvergence rozvoje a bezpečnosti, které se nazývá „ Security development nexus“ je u kořenů liberálního míru a přináší s sebou dvě v minulosti odlišné oblasti politiky s odlišnou skupinou aktérů a způsobů konání. Dvojitá dynamika a radikalizace politiky rozvoje a sekuritizace bezpečnosti zahrnuje transformaci společností, aby splňovali liberální normy a očekávání Západu.¹

Toto sblížení má za následek zvýšení počtu aktérů, kteří se angažovali v rozvojovém světě zejména v souvislosti s konfliktem. Kromě OSN a její Rady bezpečnosti tak v kontextu konfliktu začaly být angažovány i mezinárodní finanční instituce (MFI.)

Pro Marka Duffielda, se tato transformace politiky rozvoje rovná: „ Re invenci rozvoje jako formy prevence konfliktů“ která implikuje „ závazek k těm strategiím a formám intervence, které jsou cíleny jako přímý pokus o transformaci celé společnosti včetně její víry postojů její členů.²

Postupně tak začala být snaha vázat pomoc na projekty a podmínky, které bylo nutné splnit. Toto dalo vznik kondicionálnímu charakteru půjček mezinárodních finančních institucí. Jejich kroky, v té doby již neoliberální, jsou však kritizovány jako destabilizující a jak bude v rámci práce patrné, mohou být rovněž důvodem pro konflikt.

¹ LEMAY-HÉBERT, Nicolas. Research on Liberal Peacebuilding. In: *Academic Foresights* [online]. N/A: N/A, 2014 [cit. 2016-07-31]. Dostupné z: http://www.academic-foresights.com/Liberal_Peacebuilding.html

² The political dynamics of the security-development nexus: Paper presented to ECPR/SGIR. September 9-11, 2004, Den Haag. In: *AFES* [online]. Den Haag: N/A, 2004 [cit. 2016-07-31]. Dostupné z: http://www.afes-press.de/pdf/Hague/Sending_Development_security_nexus.pdf

Nicméně pokračující kondicionální charakter rozvojových programů a koncentrace operací jako takových na elity dala za vznik kritice ohledně funkčnosti intervencí, jejich možnosti uspět a ohledně míru, který vytvářejí. Liberální mír, který měl být účelem, byl pak kritizován jako neo-kolonialistický a peacebuilding jako nová civilizační mise. Problém trvalosti úspěchu těchto misí a kritiky technokratického, apolitického přístupu pak někteří autoři³ dovedli ke studiu alternativ tohoto dominantního proudu a k otázce lokální zkušenosti s řešením konfliktů, jejich nebinárním chápáním míru a sporu, jejich prioritami a zásadami, které jim pomáhají žít v každodenním míru.

Pojmy jako hybridita, lokální vlastnictví, každodennost, transformace konfliktu a v souvislosti s tím také post-liberální mír, začaly být vyslovovány jak mezi experty, tak v rámci mezinárodních organizací a mezi dalšími politickými aktéry.

Autoři kritických teorií peacebuildingu upozorňují na činnost lokálních aktérů, jako na sféru, která liberální peacebuilding nejen přijímá, ale rovněž jej zpětně ovlivňuje a vytváří tak nové mírové vztahy a nový způsob fungování společnosti. Tímto se dostávám k základnímu tématu výzkumu a to je interakce mezinárodních a lokálních aktérů a její vliv na podobu a udržitelnost míru v daných zemích.

Základní tématem výzkumu je vývoj přístupu k lokálnímu vlastnictví v průběhu času od vzniku tohoto pojmu a dále pak jeho různé interpretace v peacebuildingu jako takovém. V závěru teoretické části pak formuluji výzkumnou otázku společně s hypotézou vytvořenou na základě analýzy dostupných teoretických pramenů.

Metodologie práce

Cílem práce je identifikovat, zda lokální aktéři dostali prostor k podílení se na řešení konfliktu a jakým způsobem se tento prostor měnil v průběhu a po skončení post konfliktního peacebuildingu. Rovněž se zaměřím na to, jaký měl krok spolupráce či nespolečné s lokálními aktéry vliv na výsledek mírové operace a udržitelnost míru jako takovou.

³ Například: M. Duffield, R. Paris, Mac Ginty, O. Richmond etc.

Za účelem naplnění tohoto cíle je práce rozdělena na dvě části. V teoretické části analyzuji vývoj přístupů k peacebuildingu v rámci řešení konfliktů a jednotlivé proudy kritiky. Tuto analýzu propojuji s vývojem politiky a cílů OSN a MFI v rámci řešení konfliktů.

Teoretická část slouží k definování základních konceptů a k analýze jejich vývoje jak z pohledů teorií, na kterých poté staví tvůrci politiky, tak z pohledu událostí, operací a institucionálních struktur, které ovlivňují reálnou aplikaci možných navrhovaných změn.

Nejprve tedy definuji koncept liberálního míru a jeho postavení z pohledu liberálních aktérů, kteří intervenují, teorii demokratického míru, která je jedním z východisek jejich jednání a snahy o vytvoření liberálních států v místě intervence.

Tento koncept a jeho důsledky pro liberální peacebuilding je pak nutné porovnat s odlišnými kritikami, které se zaměřují na:

- 1) *Nenaplňování cílů* – zejména z důvodu snahy o vytvoření liberálních států v horizontu měsíců či let, oproti evropskému/ Západnímu vývoji během několika staletí.
- 2) *Nevhodnou aplikaci těchto cílů* – jednání z pozice moci bez zahrnutí všech aktérů do hledání řešení konfliktů, depolitizace politického tématu vzniku nového států, používání vzorových postupů aniž by byl vzat v potaz kontext konfliktu, lokální kultury atp.
- 3) *Nevhodní adresáti* – V rámci kritiky představa, že příliš liberální charakter intervenujících znemožňuje naplnit cíle, protože dané země na liberální demokracii ještě nejsou připraveny. Toto, jak například David Chandler upozorňuje, reprodukuje civilizační rozdělenost.

Na kritiky liberálního peacebuildingu a jejich převažující motivy pak navážu analýzou alternativ a možností jejich praktické aplikace při tvorbě politiky. Vzhledem k charakteru peacebuildingu jako takového se budu pohybovat jak v oblasti rozvojových, tak bezpečnostních studií, proto se následně budu soustředit na souvislost výše definovaného bezpečnostně – rozvojového propojení a institucionální struktury OSN a její vlastní snahy o zvýšení efektivity a úspěšnosti mírových operací. S ohledem na propojení bezpečnostních a rozvojových studií pak dále budu analyzovat současné postavení MFI v rámci řešení konfliktů a post konfliktního vývoje.

V rámci praktické části se následně věnuji třem případovým studiím a to následujícím způsobem:

Nejprve analyzuji politicko-historický kontext, každého konfliktu, kde beru v úvahu příčiny konfliktu, reakci mezinárodního společenství a identifikuji národní a lokální aktéry a jejich zájmy na vyřešení či udržení konfliktu.

Dále se pak soustředím na průběh samotné mírové operace v každé ze zemí; a to zejména na nastolování agendy a přístup k lokálním NGOs a občanské společnosti. V dalším kroku pak hodnotím reakci jak národních, tak lokálních aktérů na prostředí vytvořené intervencí.

Tuto interakci, která je základním tématem mé práce zhodnotím na základě dvou metodologií:

Nejprve použiji typologii Barnetta a Zürchera a na základě výsledku nebo současného průběhu operace zhodnotím, zda se jedná o

- *cooperative peacebuilding*:
 - lokální elity akceptují a plně spolupracují s peacebuildingovým programem
- *compromised peacebuilding*
 - lokální elity a mezinárodní aktéři vyjednávají peacebuildingový program, který odráží cíl mírové mise zajistit stabilitu a legitimitu procesu a zároveň cíl lokálních elit, udržet si svou mocenskou základnu
- *captured peacebuilding*
 - stát a lokální elity jsou schopni přesměrovat distribuci asistence, tak aby byla plně konzistentní s jejich zájmy
- *conflictive peacebuilding*⁴
 - hrozba použitím, nebo skutečné použití donucujících prostředků buďto domácími aktéry nebo mezinárodními aktéry, tak aby tito dosáhli svých cílů

Tuto typologii pak porovnám s proměnnými MacGintyho, na základě kterých analyzuje hybridizaci dané podoby míru.

⁴ BARNETT, Michael a Christoph ZÜRCHER. The Peacebuilder's Contract: How External Statebuilding Reinforces Weak Statehood. In: University of Ottawa [online]. N/A, 2009 [cit. 2016-07-31]. Dostupné z: http://aix1.uottawa.ca/~rparis/Barnett_Zurcher_DRAFT.pdf

- Asertivita aktérů liberálního míru
- Kapacita aktérů liberálního míru vytvářet pobídky pro lokální aktéry
- Schopnost lokálních aktérů konat případně odporovat
- Schopnost lokálních aktérů vytvářet alternativy

Vzhledem k primární analýze jednotlivých konfliktů a motivů aktérů v jejich rámci a následnému zaměření se na výše uvedené typologie věřím, že budu takto schopna zodpovědět základní výzkumnou otázku a to, jaký vliv má hybridizace míru, v té míře v jaké k ní skutečně došlo na udržitelnost post-konfliktního vývoje. Tímto zároveň určím prostor a důvody pro danou míru prostoru, který byl poskytnut lokálním aktérům pro formování post-konfliktního prostředí.

Jsem přesvědčena, že na základě výše uvedených kroků, bude vzhledem k výše uvedeným případovým studiím schopna určit vliv konceptu lokálního vlastnictví a jeho reálné podoby na současnou situaci v dané zemi a tímto zároveň splním cíl práce.

Analýza pramenů

Obor řešení konfliktů, vzhledem ke své aktuálnosti, frekvenci konfliktů a intenzivní snaze mezinárodní komunity na ně reagovat je velmi dynamickou oblastí ke zkoumání. Navíc změny v charakteru konfliktů, které nastaly po Studené válce, jsou důvodem nejen ke změně přístupu mezinárodní komunity, ale také k teoretickému zkoumání alternativních způsobů řešení.

Snaha řešit konflikty takovým způsobem, aby došlo k nastolení udržitelného míru má za následek komplexní pohled na konflikt jako takový a beru v úvahu faktory, které je nutné vyřešit za účelem přechodu od války k míru. Na peacebuilding se tedy zaměřuje jak literatura bezpečnostních studií, tak specificky řešení konfliktů a rovněž rozvojových studií.

Jak uvádí Chetail, peacebuilding jako pojem začal používat Galtung v rámci rozvoje mírových studií.

Ve své publikaci „ *Tři přístupy k míru: Peacekeeping, Peacemaking a Peacebuilding* sděluje, že mír má strukturu odlišnou od a možná přesahující *peacekeeping* a *ad hoc peacemaking*. *Mechanisms*, na nichž je založen mír, by měly být vestavěny do struktury a být přítomny jako rezervoár pro systém jako takový. Je třeba nalézt takové struktury, které odstraní příčiny válek a nabídnou alternativy k situacím, kdy by k válce mohlo dojít. Tato pozorování udávají intelektuální předpoklady pro dnešní pojem *peacebuildingu*: jako úsilí zaměřující se na vytvoření udržitelného míru, tím že jsou adresovány původní příčiny konfliktu a definovány lokální kapacity pro mírový management a vyřešení konfliktu.⁵

Dalším stěžejním autorem je Paul Lederach, který přichází z důležitosti role nevládních aktérů a s pojmem transformace konfliktu.

Peacebuilding podle něj je více než rekonstrukce po uzavření mírové smlouvy, ale měl by být chápán jako komplexní koncept, který zahrnuje, generuje a udržuje celý rozsah procesů, přístupů a úrovní potřebných k transformaci konfliktu směrem k více udržitelné, mírové podobě vztahů. Tento termín tedy zahrnuje jak aktivity, které předcházejí, tak aktivity, které následují uzavření formální mírové dohody.⁶

Po studené válce přicházejí autoři jako Francis Fukuyama s teorií převládnutí neoliberalismu. Autoři obhajují teorii demokratického míru a předpokládají úspěšnost mírových operací pod vedením akceschopné OSN.

Nicméně vzhledem k neúspěšným operacím počátku 90. let a také vzhledem k roli konceptu *peacebuildingu* jako nadějného pojmu, který podporuje přijetí daných aktivit, byl jak v rámci politické sféry, tak v rámci odborných článků pojem *peacebuildingu* dále rozvíjen. Příklady dalších definic uvádí následující tabulka.

⁵ The conceptual origins of peacebuilding. In: *Peace Building Initiative* [online]. N/A: N/A, N/A [cit. 2016-07-31]. Dostupné z: <http://www.peacebuildinginitiative.org/index34ac.html?pageId=1764>

⁶ The conceptual origins of peacebuilding. In: *Peace Building Initiative* [online]. N/A: N/A, N/A [cit. 2016-07-31]. Dostupné z: <http://www.peacebuildinginitiative.org/index34ac.html?pageId=1764>

Tabulka 1 Definice peacebuildingu_výběr⁷

Vytvoření podmínek pro prevenci budoucí konfliktů. (Lederach)
Proces, který zahrnuje institucionální změny pro zaručení férového přístupu ke zdrojům, k sociální spravedlnosti a respekt lidských práv (Lewer)
Budování institucí, tak aby mohli řešit konflikty z pozice autority a legitimacy. (Cosens)
Strukturální transformace skrze hybrid politických a rozvojových aktivit, což umožní adresovat původní příčiny konfliktu a nejen příznaky. (D. Chandler)

Literatura zaměřující se na peacebuilding se dá rozdělit do dvou hlavních oblastí, z nichž pro tuto práci považuji za důležitou zejména jednu specifickou část. Jednou částí je technokratický přístup, který nekritizuje přístup mezinárodní komunity jako takový, respektuje jeho technokratickou podobu a apolitický charakter a zajímá se spíše o ideální podobu sekvencí, tak aby bylo možné konflikt, co nejlépe vyřešit.

Nicméně vzhledem k nízké úspěšnosti misí a k jejich kritice jako kolonialistického přístupu Západu se objevuje kritická literatura, která začíná upozorňovat na lokální aktéry a jejich důležitost.

Jak uvádějí Leonardson a Rudd v rámci této literatury se dají odlišit dvě dimenze:

První dimenze se vztahuje k lokálnímu peacebuildingu jako prostředku efektivního provedení těchto misí. Literatura patřící k tomuto přístupu se soustředí na regionální složky vlády jako na pilíře designu peacebuildingu a statebuildingu. Zároveň zdůrazňují lokální vlastnictví a budování lokálních kapacit.

⁷ VAN LEEUHWEN, M. *Partners in Peace: Discourses and Practices of Civil-Society Peacebuilding* [online]. Oxon: Routledge, 2009 [cit. 2016-07-31]. ISBN 9781317083627. Dostupné z: https://books.google.cz/books?id=OsIoDAAAQBAJ&pg=PR4&lpg=PR4&dq=Partners+in+Peace+Discourses+and+Practices+of+Civil-Society+Peacebuilding+isbn&source=bl&ots=2TNvXSuvqO&sig=WWiSCvvn1afdcZNfUj_KUoOhL4&hl=cs&sa=X&ved=0ahUKEwjn24G2gp7OAhUFORQKHTf3DhEO6AEILjAC#v=onepage&q=Partners%20in%20Peace%20Discourses%20and%20Practices%20of%20Civil-Society%20Peacebuilding%20isbn&f=false (str. 34)

Druhá dimenze se místo toho soustředí na lokální oblast jako na emancipaci vyjádřenou skrze důraz na hlasy, které jsou dole.⁸

Pro mou práci, považuji za důležité části obou posledně zmíněných dimenzí, s tím, že si dovoluji předpokládat, že na hybridizaci bude mít vliv jak emancipace a vlastní aktivita lokálních aktérů i správná formulace lokálního vlastnictví a pojetí lokálních kapacit.

Jako příklad analýzy vztahu koloniálního smýšlení a peacebuildingu uvádím analýzu Vivien Jabri, která na základě tvrzení, že operace tohoto typu jsou ovlivněny převažující přítomností mezinárodních aktérů na scéně, s tím že lokální aktéři mohou být úplně přehlíženi. Skutečnost, že peacebuildingové operace jsou řízeny koloniálním smýšlením, pak dokládá tím, že záměr vládnutí předchází praktikám v dané oblasti. V odpovědi na tuto situaci pak V. Jabri dokládá dvě možnosti: jednou z nich je hybridní jednání, což definuje jako formu, která zpochybňuje binární rozlišení lokálních a liberálních aktérů, druhou možnou odpovědí je poté budování kapacit s cílem umožnění jednání (lokálním) aktérům v post-konfliktním kontextu.

Otázka jednání v kontextu peacebuildingu pak má tři perspektivy:

- 1) Projekt liberálního míru, kde mezinárodní aktéři mají důležitější pozici než lokální
- 2) Kritický přístup, který obhajuje a uznává lokální mírové iniciativy, pod tento přístup patří pojem hybridity. K této dimenzi pak spadá přístup O. Richmonda a jeho definice post-liberálního míru, které se věnuji později v této práci.
- 3) Budování kapacit a rámců odolnosti, kde možnost jednat není udávána nadvládou, ale výměnou, což ovlivňuje situaci v dané oblasti⁹

⁸ Hanna Leonardsson & Gustav Rudd (2015) The 'local turn' in peacebuilding: a literature review of effective and emancipatory local peacebuilding, *Third World Quarterly*, 36:5, 825-839, DOI: 10.1080/01436597.2015.1029905

⁹ zpracováno podle: JABRI, Vivienne. War and the transformation of global politics. Basingstoke [England]: Palgrave Macmillan, 2007. ISBN 9780230626393.

Konečně pak podle interpretace Olivera Richmonda a čtyř generací teorie míru a konfliktu, hybridita a lokální jednání je čtvrté generace řešení konfliktu ovlivněné kritickou a post-strukturální teorií, kde lokální a hybridní jednání převyšuje univerzální projekt liberálního míru. Autor míří k pojetí teorie míru a konfliktu v post-koloniální podobě.¹⁰

V neposlední řadě pak vzhledem ke zmíněnému propojení bezpečnostní a rozvojové oblasti souvisí s touto tematikou také literatura rozvojových studií a rozvojové teorie všeobecně.

Výše uvedené interpretace, dle mého soudu shrnují nejlépe situaci ohledně současného postoje k peacebuildingu. V následující části se budu teoriím týkajícím se tohoto tématu věnovat podrobněji a za účelem definic základních konceptů zmíním, některá konkrétní témata současného výzkumu.

Empirický výzkum – výběr případů a vysvětlení k dotazníku

Za účelem ověření předpokladů získaných analýzou pramenů jsem se obrátila na neziskové organizace v zemích případových studií, tj. v Sieře Leone, v Bosně a Hercegovině, v Afghánistánu a rovněž v Jižním Súdánu, který měl původně být také součástí případové studie. Nicméně vzhledem k rozsahu práce a snaze se soustředit na země z různých regionů jsem nakonec do souboru případových studií zahrnula pouze první tři konflikty.

Celkově k výběrům případů jako takových mohu uvést následující:

- 1) Vzhledem k široce aplikovanému konceptu lokálního vlastnictví, jsem měla v úmyslu hypotézy této práce ověřit na případech z odlišného časového období, odlišného stadia konfliktu nebo post-konfliktního období a konečně jiného regionu. V důsledku toho jsem doufala, že ověřím změny v míře osobního vlastnictví v průběhu mise a po ní.
- 2) Mise v Bosně a Hercegovině byla započata ještě v době, kdy tematika lokálního vlastnictví nebyla aktuální v politické sféře. Toto se projevilo na uzavření klíčové dohody bez možnosti občanské společnosti se k tomuto vyjádřit.

¹⁰Richmond, O. and Franks, J. (2009). *Liberal peace transitions*. Edinburgh: EdinburghUniversity Press.

- 3) Mise v Sieře Leone, měla několik fází a aktivní participace mezinárodního společenství na tvorbě strategických rozvojových dokumentů země přetrvává dodnes. Očekávala jsem tedy velmi aktivní občanskou společnost, která bude opozicí státu. Nicméně sami neziskové organizace nepopisují prostředí v zemi jako stabilní a analýzy situace upozorňují na skutečnost, že občanská společnost jedná v souladu s vládou nikoliv jako konstruktivní doplnění.
- 4) Afghánistán, vzhledem k typu konfliktu a letům občanské války, je ve specifické situaci. Zde je občanská společnost úplně novým konceptem, který je často závislý na externím financování a propagování cílů dárců.

Přestože je občanská společnost mnohem širší pojem, než pouze nevládní neziskové organizace, vybrala jsem si pro výzkum tyto, protože jsou vzhledem k požadavkům dárců a vlastní propagaci nuceny mít webovou stránku a bylo tedy na ně možné získat kontakt a dopředu se domluvit. Možnost dorozumět se v anglickém jazyce je pak dalším důvodem, proč bylo nejschůdnější obrátit se právě na NGOs. Kromě tohoto zjednodušení roli také hrálo zapojení NGOs ve struktuře lokální – národní – mezinárodní a jejich alespoň částečná znalost všech úrovní tohoto prostředí.

Samozřejmě jsem v tomto ohledu počítala s faktem, že nebudu schopna prozkoumat zapojení dalších lokálních aktérů. Nicméně jsem jako součást výzkumu připojila otázku ohledně spolupráce s dalšími aktéry občanské společnosti a dále jsem k daným případovým studiím vyhledala analýzy situace občanské společnosti v zemích.

Otázky v rámci dotazníku jsem rozdělila do tří oblastí. První oblast se týkala aktivit v rámci jejich vlastní mise, další se týkala otázek ohledně mezinárodního společenství a politik vzniklých v závislosti na misi. Poslední část se týkala pohledů na společnost, zmíněné spolupráce s dalšími aktéry, vnímání konfliktu a toho, co je potřeba učinit pro další stabilizaci země.

Otázky ohledně možnosti participace na tvorbě politiky a vývoje mise měly za účel analyzovat reakci občanské společnosti na stabilizaci/destabilizaci situace a dát možnost porovnání jejich aktivit ve vztahu k aktivitám mezinárodní komunity.

Otázka zaměřená na finanční nezávislost se pak vztahovala k hypotéze omezené závislosti NGOs a tedy jejich faktickému rozšiřování liberální politiky.

Konečně pak otázka interpretace konfliktu má za účel poukázat na odlišné chápání kontextu a problém, který nastává při designu mandátů, ve chvíli, kdy mezinárodnímu společenství chybí toto lokální, kontextuálně závislé chápání, což poté v důsledku může vést k jednání podle vzoru *business as usual* .

Z dvaceti oslovených organizací jsem nicméně dostala zpětnou vazbu pouze od 6. Přesto však věřím, že ve spojení s analýzou výročních zpráv a článků o občanské společnosti v daných zemích jsem schopna v určité stále přínosné míře zpětnou vazbu těchto aktérů reflektovat pro více autentický výsledek práce.

Následuje tabulka s informacemi o oslovených NGOs, které se výzkumu zúčastnily.

<p><u>Huwasal – Sierra Leone</u></p> <p>Cílovou skupinou jsou ženy, děti a fyzicky znevýhodněné osoby, stejně jako ti, kdo žijí s HIV. Ti, se kterými HUWASAL pracuje, čelí marginalizaci vzhledem ke kulturní víře a postojům, které podkopávají jejich společenský, ekonomický a politický status.¹²</p>	<p>Respondent uvádí jako hlavní úspěchy rozšíření povědomí o právech zranitelných skupin. Další důležitou činností je podpora sociální spravedlnosti ve venkovských oblastech. Lokální vlastnictví pociťuje během celého období mise ve formě možnosti se vyjádřit k designu projektů zaměřených na peace building. S ohledem na budoucí stabilitu respondent upozorňuje na nebezpečí násilí v období voleb a celkově znepokojivou úroveň násilí v zemi. Udává jako nutnost výchovu k míru a k důležitosti míruplných voleb.</p>
<p><u>BRD Afganistan</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Založena v roce 2002 Afghánskými profesionály. • Zaměřuje se na rekonstrukci a rozvoj. • BRD koordinuje a implementuje rozvoj, budování kapacit, vede projekty s tematikou lidských práv a společenské ochrany.¹¹ 	<p>Respondent upozorňuje na omezený počet případů, kdy je jejich nezisková organizace schopna zůstat finančně nezávislá. Jejich projekty mají zamýšlený dopad a jsou celkem dobře přijímány lokálním obyvatelstvem. Jako možnost řešení konfliktu vidí společenskou změnu, která dá lidem možnost spolurozhodovat.</p> <p>Programy týkající se peacebuildingu se soustředí zejména na mládež, univerzitní studenty a další jedince, kteří jsou schopni šířit principy nenásilné komunikace a mírového řešení konfliktů dále.</p>

¹¹ WHO WE ARE. *BRD: Afghanistan Reconstruction and Development* [online]. Kábul: N/A, 2016 [cit. 2016-07-31]. Dostupné z: <http://www.brd.org.af/index.php/about-us/who-we-are>

¹² HUWASAL Profile. *Humanist Watch Salone* [online]. Sierra Leone: N/A, N/A [cit. 2016-07-31]. Dostupné z: <http://huwasal.com/huwasal-profile.html>

1 Teoretické přístupy k řešení konfliktů a pozice peacebuildingu

*“Mír je každodenní, týdenní, měsíční proces, který zahrnuje postupně se proměňující názory, pomalu se rozpadající staré bariéry a pokojné vytvoření nových struktur.
~ John F. Kennedy¹³*

Cílem první kapitoly této diplomové práce je vystavět teoretický rámec pro následující případové studie. Účelem tohoto rámce pak bude nejprve definovat používané termíny a způsoby jejich možné interpretace v akademickém a politickém kontextu. Dále má tato kapitola sloužit k analýze propojení mezi akademickou tvorbou analyzující politický kontext vznikající zejména v rámci neo-liberálního západu a primárními prameny, tedy empirickým kontextem, které předurčují diskurz liberálního případně post-liberálního peacebuildingu.

Peacebuilding jako takový je velmi důležitým nástrojem prezentovaným mezinárodní komunitou, s menší či větší kredibilitou záležící na aktuálním politickém kontextu, jako prostředek udržení míru ve světě či potenciálního vyřešení konfliktů, které ohrožují populace, ekonomiky a státy.

Ze strany mezinárodních aktérů je peacebuilding propagován zejména v kontextu vnitrostátních konfliktů, či konfliktů s vnitrostátním prvkem. Byl to právě nárůst počtu občanských válek v 90. letech po rozpadu vztahů a vazeb související s dosavadní bipolaritou, které v rámci mezinárodní komunity, zejména v souvislosti s prvotním smyslem existence OSN daly vzniknout dokumentu *UN Agenda for Peace*, který definuje mírové operace včetně peacebuildingu poprvé jako primární účel existence OSN.

Nicméně, právě relativně krátkodobá zkušenost mezinárodního společenství s komplexními operacemi definovanými jako peacebuilding byla příčinou nezdarů, omezeného přijetí v cílových zemích a nejasně definovaných úspěchů. Mnoho zemí přes Somálsko, Sierru Leone, Bosnu a Hercegovinu má dodnes větší či menší problémy dosáhnout udržitelného míru; a pokud v zemi neprobíhá otevřený konflikt její existence je závislá na finanční a expertní pomoci.

¹³ *Peace is a daily, a weekly, a monthly process, gradually changing opinions, slowly eroding old barriers, quietly building new structures.”(KENNEDY, J.F. Address by President John F. Kennedy to the UN General Assembly. In: US Department of State [online]. New York: N/A, 1963 [cit. 2016-05-06]. Dostupné z: <http://www.state.gov/p/io/potusunga/207201.htm>)*

Nezdary během některých misí a neschopnost mezinárodního společenství zasáhnout během genocidy ve Rwandě přinutili OSN k debatě a ke snaze vytvořit zásady a schéma pro mise budoucí. Brahimiho zpráva se sice týkala zlepšení peacekeepingových misí, nicméně reformy posléze čekali i peacebuilding a to zejména v kontextu vytvoření UN Peacebuilding Commission¹⁴. Přes všechno toto úsilí jsou dnes ale mise na udržení či budování míru kontroverzním tématem a to z následujících důvodů¹⁵:

- 1) Nízká úspěšnost
- 2) Snaha mezinárodního společenství zasahovat do budoucího zřízení země – statebuilding – design a implementace státních institucí, které v dané zemi nemají ani tradici ani historii.
- 3) Neo-liberální politiky a tendence WB a IMF zajišťovat stabilitu mezinárodního finančního systému.
- 4) Neo-kolonialistické renomé velmocí, které zasahují v daných zemích.
- 5) Skutečnost, že intervenující státy často nemohou konflikt vyřešit.
- 6) Neschopnost mezinárodního společenství se na organizaci, mandátu a financování efektivní mise dohodnout.
- 7) Obtížnost analýzy konfliktu – i v případě schválení mise státními stranami konfliktu mohou mít nestátní aktéři jiné zájmy a preference a i preference případně aktéři sami se mohou měnit.
- 8) Použití termínů statebuilding a peacebuilding pro operace v Afghánistánu a v Iráku.
- 9) Existence konceptu R2P a nereálná možnost tento koncept aplikovat plošně.

Výše uvedené faktory můžeme rozdělit na tři základní skupiny:

- 1) Omezená schopnost konsenzu mezinárodního společenství oproti euforii panující po skončení Studené války
- 2) Otázky týkající se praktického provedení - schválení, reálná podoba mandátu mise, financování mise, trénink personálu, *pravidel zapojení, vztahů mezi civilní a vojenskou sférou.*

¹⁴ více informací zde: *United Nations Peacebuilding Commission* [online]. New York: N/A, 2006 [cit. 2016-05-06]. Dostupné z: <http://www.un.org/en/peacebuilding/>

¹⁵ pořadí důvodů není seřazeno dle jejich důležitosti, seznam si zároveň nezakládá na úplnosti

- 3) Otázky vlivu a moci spojené s provedením mise, s jejími zamýšlenými efekty.

Tato práce se přes důležitost prvních dvou faktorů a jejich význam pro podobu a důsledky mise bude zabývat zejména posledním bodem.

1.1 Použité koncepty

Termín „peacebuilding“ se objevil již v 16. století.¹⁶ Nicméně předmětem vědeckého studia se stal až v 60. a 80. letech v rámci mírových studií. Smysl peacebuildingu spočívá v rozlišení pozitivního a negativního míru¹⁷. Zatímco negativní mír je definován jako nepřítomnost přímého a organizovaného násilí, pojem pozitivního míru je součástí dlouhodobější koncepce podle, které je udržení míru možné skrze spolupráci mezi skupinami, národy a vymýcení původních příčin konfliktu. Galtung dále odlišuje tři typy násilí: přímé násilí, kulturní násilí a strukturální násilí.

Této trojici odpovídají 3 doplňující se přístupy k míru:

- *peacekeeping*, jehož cílem je ukončit právě probíhající násilí a nepřátelství
- *peacemaking*, který se soustředí na vyřešení konfliktu mírovým způsobem skrze vyjednávání, mediaci a arbitráž
- *peacebuilding*, který se soustředí na původní příčiny konfliktu za účelem vytvoření udržitelného míru.

Lederach, jehož přínos zvláště pro lokální vlastnictví a soustředění se na lokální aktéry je nepopíratelný definuje peacebuilding následujícím způsobem:

*Komplexní přístup, který zahrnuje, generuje a udržuje soubor procesů, přístupů a stádií potřebných k transformaci konfliktu směrem k udržitelnějším, míruplným vztahům. Tento termín proto zahrnuje široký rozsah aktivity, které jak předcházejí tak následují formální mírové dohody. Metaforicky, mír je viděn nejen jako stadium v čase nebo jako podmínka. Je to dynamická sociální konstrukce.*¹⁸

¹⁶ CHETAİL, Vincent (ed.). *Post-conflict peacebuilding: a lexicon*. Oxford: Oxford University Press, 2009. ISBN 978-0-19-956815-4. str. 1

¹⁷ GALTUNG, Johan. *Theories of Peace: A Synthetic Approach to Peace Thinking* [online https://www.transcend.org/files/Galtung_Boo]. [cit. 2016-05-06].

¹⁸ CHETAİL, Vincent (ed.). *Post-conflict peacebuilding: a lexicon*. Oxford: Oxford University Press, 2009. ISBN 978-0-19-956815-4

Jako pojem používaný v rámci aktivit mezinárodní komunity, tak jak jej vnímáme nyní se peacebuilding však začal používat až po skončení Studené války v reakci na boom mezistátních konfliktů v dosavadních satelitech s koloniální minulostí. OSN byla po dlouhé době za dobu své existence relativně schopná dosáhnout konsenzu a v důsledku toho docházelo ke snaze konflikty řešit dosavadním stylem operací typu Severní Korey, Indie a Pákistánu atp., které, jak je však známo neskončili vyřešením konfliktu, ale jeho pouhým zmražením.

Nicméně velká většina konfliktů devadesátých let již nebyla mezistátní a jen stěží je bylo možné vyřešit jasným vojenským vítězstvím, a pokud ano, došlo by k vysokým počtům úmrtí mezi civilisty, což by nebylo dobře přijato veřejností v rozvinutém světě. Vliv médií tedy byl mezi faktory, které iniciovali operaci v Somálsku, humanitární akce ve Rwandě atp. Přesto odlišný charakter konfliktu brzy po relativně úspěšných operacích v Angole nebo Kambodži začal vyžadovat větší zapojení intervenující strany i po skončení konfliktu. V rámci v té době nově oficiálně šířitelné teorie demokratického míru se stalo základním kritériem dosažení příměří a asistence u voleb, tedy demokratické zvolení zastupitelstva a nastolení společenské smlouvy mezi obyvateli a představiteli. Navíc k budování demokratických institucí se přidala populární neoliberální politika, a tak se do peace buildingových operacích začala zapojovat i Světová banka a Mezinárodní měnový fond, s požadavky na liberalizaci trhu, snížení veřejných výdajů a dalšími neoliberalizačními kroky.

Vzhledem k vysokým nákladům mírových operací, špatným výsledkům a vzhledem k vývoji na mezinárodní scéně došlo poté jak v rámci odborné veřejnosti, tak v rámci mezinárodní komunity ke změnám, které měli vést k větší reakci na kontext, ve kterém se konflikt odehrává, zapojené aktéry a to i nestátní. Spolupráce s nimi se v praxi odehrávala a odehrává skrze podporu zejména občanské společnosti a to zvláště neziskových organizací, které ve velkém rozsahu ve velkých městech jsou schopné pracovat s a reagovat na projekty vypsané nebo koordinované mezinárodními nevládními organizacemi. (iNGOs)¹⁹.

¹⁹ definice viz: Thania Paffenholz, Civil Society, CHETAIL, Vincent (ed.). *Post-conflict peacebuilding: a lexicon*. Oxford: Oxford University Press, 2009. ISBN 978-0-19-956815-4, str.60

Nevýhodou této spolupráce vzhledem k omezeným vlastním zdrojům financí je přetrvávající závislost na vnější finanční pomoci, jazyková bariéra a následná komunikace s organizacemi pouze v hlavních městech²⁰ a tedy omezená možnost tvořit samostatnou agendu a zároveň potenciální limitovaný dosah činnosti.

V souvislosti s touto tematikou se pak dostáváme k otázce vlastnictví jako takového a zejména k otázce lokálního vlastnictví (*local ownership*), které je ve většině zhroucených států kladeno do protikladu k národnímu vlastnictví (*national ownership*). Vzhledem k chápání národa jako takového a berouc v úvahu charakter většiny zemí, kde se mise odehrávají, je nutné uvědomit si, relativní nedůležitost kategorie národa pro vytvoření identity jedince.

Proto aktéři, které národní komunita považuje za národní, a tedy za lokální mohou být značnou částí populace vnímáni jako externí element. Z toho důvodu se vžil termín lokální vlastnictví.²¹ Přičemž pojem vlastnictví vychází z liberálního chápání majetku a společenské smlouvy mezi obyvateli a představiteli státu. Toto však naráží na odlišné chápání těchto vztahů v oblastech misí, které se liší podle kultury, geografie a implikované izolace částí společnosti, historie politické kultury a dalších faktorů. V důsledku těchto proměnných a zároveň priorit populace jsou často důležitější vztahy v nejbližším okolí jedinců na úrovni kmene, klanu a dalších jednotek.²² Komplexnost operací se poté rozpadá na mnoho úrovní přes vyjednávání se státními představiteli, trénink státních úředníků až po každodenní práci v terénu a komponenty jako reforma bezpečnostního sektoru, (SSR), odzbrojení, demobilizace a reintegrace (DDR).

Pojem vlastnictví dále implikuje otázku předmětu, který má daný aktér vlastnit, komu za něj bude zodpovídat a jak s ním bude nakládat. V rámci liberálního chápání je toto vlastnictví základem společenské smlouvy, která poté rozvíjí vztah občan a zvolený reprezentant.

²⁰ CHETAİL, Vincent (ed.). *Post-conflict peacebuilding: a lexicon*. Oxford: Oxford University Press, 2009. ISBN 978-0-19-956815-4

²¹ Béatrice, Pouligny, Local Ownership CHETAİL, Vincent (ed.). *Post-conflict peacebuilding: a lexicon*. Oxford: Oxford University Press, 2009. ISBN 978-0-19-956815-4, str. 174

²² pojem *every day peace*

Nicméně, vzhledem k nutnému omezení lokálního vlastnictví v případě externí intervence, i v případě, že lokální vlastnictví je cílem v dlouhodobém horizontu, je toto vlastnictví danému aktérovi přisouzeno na základě výběru intervenujících, kteří to patrně podmíní splněním určitých kritérií. Toto, kromě samotné podstaty vlastnictví - tedy v tomto případě, kdo utváří to, co bude vlastněno, je pak předmětem další otázky – kdo vybere toho, kdo bude vlastnit? Vzhledem k tomu, že lokální aktér může být definován různě a jak upozorňuje Richmond, OSN jej často ztotožňuje s aktérem národním, a i v opačném případně, peacebuilders mají často tendenci vybírat takové organizace a entity, které nejsou zapleteny do konfliktu a sdílejí hodnoty intervenujících, takto ovšem dochází k reálnému posunu od pojmu lokální vlastnictví k lokální účasti. Jinými slovy, intervenující vyberou, co bude vlastněno a kdo to bude vlastnit. Od daného aktéra se pak v maximální míře očekává účast na aktivitách intervenující strany.

Což kritiky přivádí zpět ke vnímání peacebuildingu a mírových operací celkově jako neokolonialistického konceptu, který je zaměřen na prospěch velmocí, mezinárodních institucí a elit, nikoliv občanů daných států. Vzhledem k rozvoji oboru řešení konfliktů a jeho sepětí s existencí OSN, tedy zároveň post-koloniálním obdobím, zde skutečně existují paralely.

Pro jejich bližší pochopení je nutné si uvědomit rozdíl mezi formováním států v Evropě a v mnoha oblastech světa. Do období světových válek platil Tillyho citát: *Státy válčí a jsou formovány válkou*²³. Vznik a zánik státu byl obecně přijatou normou. Nicméně se vznikem OSN došlo ke změně a uznané státy získaly alespoň oficiální garanci své existence.²⁴

²³ Tilly, CH. *War Making and State Making as Organized* in *Bringing the State Back In* edited by Peter Evans, Dietrich Rueschemeyer, and Theda Skocpol (Cambridge: Cambridge University Press, 1985).

²⁴ což později zapříčinilo vznik fenoménu zhrouteného státu

Mírové operace a statebuilding jako forma zásahu nejprve v rámci rozvojové problematiky se spoléhali nejprve na finanční pomoc a budování kapacit. V rámci tehdy moderních teorií, panovalo přesvědčení, že pomoc nově samotným státům dosáhnout modernizace bez nutnosti válečného přechodu je pozvedne na vyšší úroveň racionality a rozšíří liberální mír ve světě.²⁵

Nicméně vzhledem k technickému přístupu expertů na mezinárodní rozvoj, tyto aktivity vedly k depolitizaci fenoménu, který je ve své podstatě velmi politický.²⁶

Statebuilding postupně začal být aplikován jako vzor úspěšné evropské modernity a blahobytu. Zdálo se, že to slouží všem lidem, těm na západě zadržováním komunismu, rozšiřováním mírové zóny a udržováním kontroly bývalých koloniálních oblastí a těm v rozvojových zemích poskytnutím většího komfortu a pokroku. Celý tento přístup byl ahistorický a používal liberální, později neoliberální teorii a v důsledku místo zamýšleného udržitelného míru vznikala pouze virtuální mír.

Jinými slovy na základě názoru některých autorů²⁷, jsou udržovány státy, které by svou existenci již ztratily, a bylo by to tedy přínosnější nechat konflikt, ať stabilizuje společnost a neintervenuovat z externího pohledu a na základě externích norem. Vzhledem ke způsobu provedení se ve chvíli, kdy bylo nutné reagovat na nový charakter konfliktu,²⁸ tak se začali intervenující více a více obracet na občanskou společnost jako vhodného aktéra pro protiváhu státu a nezbytného aktéra pro vystavění společenské smlouvy.

²⁵ Jahn, B. (2007). The Tragedy of Liberal Diplomacy: Democratization, Intervention, Statebuilding (Part I). *Journal of Intervention and Statebuilding*, 1(1), pp.87-106., DOI: 10.1080/17502970601075931 (Accessed: 29th April 2015)

²⁶ Lemay-Hébert, N., 2009, 'Statebuilding without Nation-building? Legitimacy, State Failure and the Limits of the Institutionalist Approach', *Journal of Intervention and Statebuilding*, vol. 3, no. 1, pp. 21-45

²⁷ Luttwak, Edward N. 1999. "Give war a chance." *Foreign Affairs*. 78(4): 36-44

²⁸ War and Peace Talk (2013). Mary Kaldor on New and Old Wars. [video] Available at: <https://www.youtube.com/watch?v=eGhI58kjmB0> [Accessed 7 May 2015].

Přesto v daných zemích byl stát i před konfliktem jen jednou z mnoha entit, která často neovlivňovala každodenní život a tedy kategorie občan, na které se pojem občanské společnosti zakládá, často nehrála pro obyvatele stěžejní roli. Jinými slovy, stát, který se o dané obyvatele nepostará z bezpečnostního, sociálního a ekonomického pohledu nemá za odvedené daně co nabídnout.²⁹

Nicméně občanská společnost a zejména její součást - nevládní organizace - se západním mezinárodním organizacím a iNGOs jevila jako opozice státu, schopná efektivněji reagovat na potřeby obyvatelstva. Projektová komunikace a přijatelnost finančních příspěvků byla však vázána na korporátní, jednotný charakter daného subjektu a tak lze formulovat hypotézu, že podpora občanské společnosti často vynechává důležité části společnosti, které se rovněž budou podílet na utváření míru či konfliktu v dané zemi.

Dalším faktorem, který ovlivňuje průběh operací, je současné sepětí rozvojové a bezpečnostní problematiky. Zejména po 11. září se v rámci řešení konfliktu spojení zhroucených států jako faktoru ohrožujícího mezinárodní bezpečnost dostalo do zájmu všech představitelů velmocí, mezinárodních organizací a všech zainteresovaných aktérů. Mírové operace mají tedy nyní velké množství zapojených stran a často proto narážejí na problémy koordinace vztahů a spolupráce.³⁰

Tato skutečnost vede zároveň k přiblížení fenoménů statebuildingu a peacebuildingu. Statebuilding chápaný jako budování institucí a právního státu a peacebuilding jako aktivita zaměřená na vytvoření podmínek vedoucích k trvalému udržení míru jsou úzce sepytá přesto mezi nimi lze nalézt klíčové odlišnosti.

²⁹ Pro pohled na failed state: Failed States. *Global Policy* [online]. N/A: N/A, N/A [cit. 2016-07-31]. Dostupné z: <https://www.globalpolicy.org/nations-a-states/failed-states.html>

³⁰ Pro ilustraci: New Strategic Security Initiative: Afghanistan Policy Page. *Global Policy* [online]. N/A: N/A, 2010 [cit. 2016-07-31]. Dostupné z: <http://newstrategicsecurityinitiative.org/wp-content/uploads/2010/01/P14-Afghan-Policy-Page-Major-International-Actors-in-Afghanistan.pdf>

Statebuilding poskytuje státu bezpečnostní, technickou a byrokratickou infrastrukturu, peacebuilding oproti tomu utváří instituce a zákony podle normativní vize 'správného státu'.³¹

Proto statebuilding pokud limitován na vytváření institucí je o bezpečnosti a službách, peacebuilding by se měl soustředit na udržení míru a odklonit dynamiku konfliktu od další fáze násilí. Pokud to formulujeme takto, dojdeme k hlavnímu konfliktnímu bodu: Vzhledem k tomu, že statebuilding zahrnuje vznik politického procesu, vždy je zde někdo vítězem a někdo poraženým.³² Peacebuilding na druhé straně je o sdílení moci a o kompromisu.

Přes tento rozdíl je mnoho procesů a tendencí, které mají tyto dva koncepty společné a proto stejně jako v rámci výše uvedené analýzy tak i později se budu v rámci budování institucí a kapacit často věnovat i statebuildingu.

Z definičního hlediska pak pro tuto práci využiji širší pochopení peacebuildingu, které zahrnuje také sociální spravedlnost, poskytnutí blahobytu, usmíření, rovnost a humanitní agendu pro mír, spíše než technokratickou institucionální agendu zaměřenou na stát.³³ Toto širší pochopení lépe pojme jak tematiku bezpečnosti a rozvoje, tak statebuilding jako takový.

Otázka role liberalismu v peacebuildingu pak může být relativizována geopolitickými a bezpečnostními motivy zasahujícími. Nicméně mise kromě zajištění bezpečnosti a případného využití této aktivity pro posílení vlivu, je také otázkou prestiže pro OSN a proto pro zajištění možnosti odchodu³⁴ je možné poukázat na mnoho liberálních principů formujících průběh dané operace.³⁵

³¹Richmond, O. 2013 The Legacy of State Formation Theory for Peacebuilding and Statebuilding. *International Peacekeeping*, 20(3), pp.299-315.).

³² Call, C. (2008). Introduction. In: V. Wyeth and C. Call, ed., 1st ed. [online] Available at: http://nw08.american.edu/~call/Publications/Building_State_to_Build_Peace_article.pdf [Accessed 5 Apr. 2015].

³³Patrick, T. (2011). *The Liberal Peace and Post Conflict Peacebuilding in Sierra Leone*. A Thesis Submitted for the Degree of PhD at the University of St. Andrews

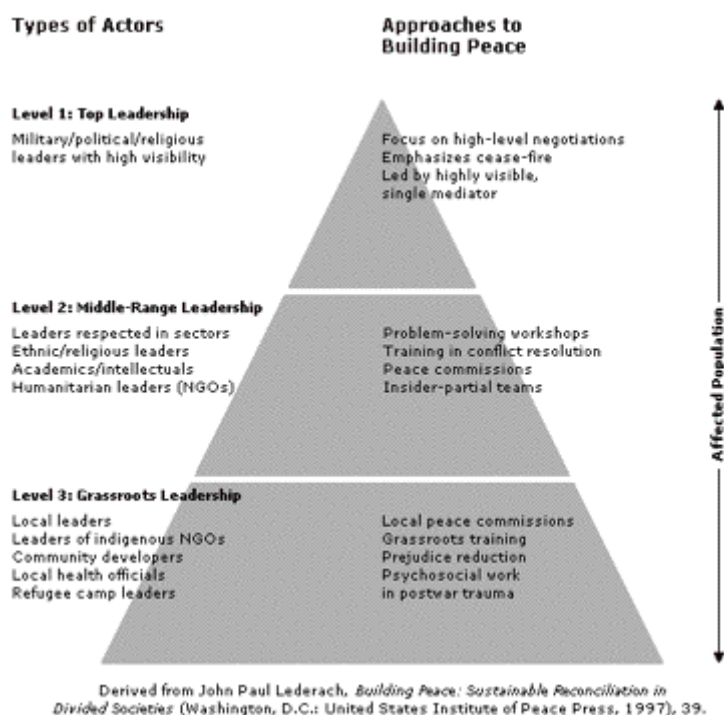
³⁴ exit strategy

³⁵ V souvislosti s liberálními/neoliberálními rysy peacebuildingu pak O. Richmond upozorňuje na nutnost zajištění sociální dimenze těchto operací, která by mohla zvýšit přijetí opatření obyvatelstvem a tedy pozitivně ovlivnit úspěšnost. (RICHMOND, Oliver P. *A post-liberal peace*. New York: Routledge, 2011. Routledge studies in peace and conflict resolution. ISBN 02-038-1026-0.)

Přes komplexní pojetí přístupu mezinárodních aktérů, jejich struktura a způsob jednání jsou mnohem jednodušeji definovatelné než podstata lokálních aktérů. Lokální jako oblast a aktér neovlivněný vnější sférou již dnes vzhledem k postupu globalizace téměř neexistuje. Lokální aktéry pak pro účely práce pojmám jako entity jednající na spíše každodenních úrovních činnosti, nikoliv programových a opírajících se o tradice a kulturu obyvatelstva dané oblasti. Z toho pojetí pak vyplývá silná kontextuální závislost jednotlivých typů hybridity.

Rozdělení oblastí peacebuildingu podle úrovní pak vhodně dokládá následující schéma:

Tabulka 2 Lederach - Přístupy k budování míru³⁶

V konečném důsledku pak hybridita jako taková, která v pojetí některých autorů³⁷ je základem pro transformaci pojetí zhroutených států, se pak logicky stává souhrou interakce mezinárodních a lokálních aktérů. Otázkou však zůstává, co má vliv na formování dané konkrétní podoby hybridity a zda se toto s postupně větším důrazem na koncept lokálního vlastnictví mění.

³⁶ The conceptual origins of peacebuilding. In: *Peace Building Initiative* [online]. N/A: N/A, N/A [cit. 2016-07-31]. Dostupné z: <http://www.peacebuildinginitiative.org/index34ac.html?pageId=1764>

³⁷ zejména Mac Ginty, O. Richmond

Pro zhodnocení podoby hybridity je pak užitečná MacGintyho teorie hybridního míru upozorňující na čtyři proměnné:

Asertivita aktérů liberálního míru, kapacita aktérů liberálního míru vytvářet pobídky pro lokální aktéry, schopnost lokálních aktérů konat případně odporovat a schopnost lokálních aktérů vytvářet alternativy.

Jak se jeví tak v případech jako je Somaliland, Bougainville atd. skutečně došlo ke vzniku entit, které fungují na jiném principu, než je mezinárodní společenství zvyklé. Míra asertivity aktérů se pak, jak lze logicky předpokládat liší na základě ekonomických a geopolitických zájmů na ovlivnění výsledného uspořádání v dané zemi. Kapacita mezinárodních aktérů ovlivnit lokální aktéry pak může být odlišná v případě, že jejich možná podpora zajistí lokálním aktérům trvalé splnění jejich potřeb a stabilizaci situace a přítomnost těchto aktérů nebude zároveň limitovat aktivity lokálních skupin.

Schopnost lokálních aktérů situaci měnit se na základě studia teoretických materiálů zdá v reálné podobě poměrně limitovaná. Jedná se spíše o jednotlivé případy, kde mezinárodní společenství nebylo příliš angažováno, případně pak o přirozený proces v některých specifických sektorech. Podrobněji se této situaci budu věnovat v závěrečné diskusi.

1.2 Liberální mír

Liberální mír a budování liberálního míru se, jak vyplývá z názvu, opírá o teorii liberalismu. Nicméně pro analýzu tohoto fenoménu a liberálního peace buildingu s ním spojeného je nutné položit si otázku, v jaké formě z dané teorie vychází.

Jedná se o aktéry, kteří se snaží vytvářet liberální mír a sami patří do liberálního či neo-liberálního uskupení? Jedná se o ideály, které tito aktéři propagují? Jedná se o opatření a politiky, které aktéři provádějí v místech intervence nebo se jedná o cíle intervencí jako takové a pokud se jedná o cíle, jak se tyto liší od skutečných výsledků? Než odpovím na tyto otázky, uvedu nejprve možné definice a chápání liberálního míru.

Liberální mír je odlišný od imperiálního míru, který byl založen na přímé teritoriální kontrole, kdy populace byla ovládána skrze právní a byrokratické prostředky autority. Imperiální moc si poradila s opozicí skrze fyzickou a právní formu pacifikace, někdy extrémním a násilným způsobem. Liberální mír je odlišný, je to na teritorium nevázaná, proměnlivá a síťová struktura vládnutí...Lidé na Jihu už nemají řečeno, co je třeba dělat – je očekáváno, že to ochotně budou dělat sami.³⁸

Je předpokládáno, že LM jde za tradiční přístupy prevence konfliktů a negativního míru směrem k tvoření post-konfliktních rámců liberálního vládnutí, demokratických voleb, lidských práv, právního státu a tržních vztahů. Jak navrhuje A. Bellamy, hlavním cílem mírových operací už pak není snaha o vytvoření prostoru pro vyřešení konfliktu, ale spíše aktivní přispění ke konstrukci liberální společnosti, ekonomik a politických systémů.³⁹

³⁸ CHANDLER, DAVID. The uncritical critique of 'liberal peace'. *Review of International Studies* [online]. 2010, 36(S1), 137-155 [cit. 2016-07-31]. DOI: 10.1017/S0260210510000823. ISSN 0260-2105. Dostupné z: http://www.journals.cambridge.org/abstract_S0260210510000823

³⁹ CHANDLER, DAVID. The uncritical critique of 'liberal peace'. *Review of International Studies* [online]. 2010, 36(S1), 137-155 [cit. 2016-07-31]. DOI: 10.1017/S0260210510000823. ISSN 0260-2105. Dostupné z: http://www.journals.cambridge.org/abstract_S0260210510000823

První výše uvedená definice ukazuje na rozdíl mezi aktivitou velmocí v době kolonialismu a nyní. Definice zároveň klade důraz na relativní svobodu jedinců, kteří již ke spolupráci nejsou explicitně donuceni, ale spíše motivováni.⁴⁰ Druhá definice pak detailněji poukazuje na důležité atributy liberálního míru, jejichž tvorba, kontrola a ustavení jsou ústřední částí operací a které se považují za základní atributy liberálního státu jako takového.

S ohledem na koncepty, ze kterých liberální mír jak vychází a ke kterým se hlásí, můžeme vyjít z předpokladu, že OSN byť většina jejich členů neodpovídá představě liberálního státu, se k liberalizmu hlásí.

Většina aktérů, kteří se v mírových operacích angažují, pak propaguje liberální hodnoty. Již samotná teorie demokratického míru, na jejímž základě je demokracie natolik preferovaným zřízením, je liberální teorií. Víra, že demokraticky zvolení představitelé nebudou mít tak rozsáhlou možnost vstupovat do konfliktu je podložena fungováním Západní části světa, kde toto od doby 2. světové války bylo skutečností. Přesto je otázkou, zda například postoj P. Rolanda⁴¹ sdělující, že země ve Třetím světě potřebují nejprve jasný institucionální rámec a až poté může dojít k liberalizaci a demokratizaci, není pro tuto část světa relevantnější.

Nicméně přes liberální tendence depolitizovat tematiku míru a intervence a nesoustředit se příliš na historii a kontext, je nutné si uvědomit politický charakter mnoha kroků v průběhu celého procesu. Tedy otázky, kdo vybere místo intervence ve chvíli, kdy není možné zasáhnout všude? Kdo ovlivní mandát mírové mise? Na jakém základě je vybrána nová vláda v dané zemi?

Tyto otázky v danou chvíli nechám bez odpovědi. Nicméně věřím, že celkové soustředění práce a závěr na ně v určité formě odpoví.

1.3 Prameny kritiky

Liberální mír je pak podle D. Chandlera kritizován buďto na základě kritizování mocenského přístupu, geopolitiky atp. anebo na základě ideálů, které LM provázejí.

⁴⁰ Podmínečný charakter půjček, nutnost souhlasu s intervencí atp.

⁴¹ CHANDLER, DAVID. The uncritical critique of 'liberal peace'. *Review of International Studies* [online]. 2010, 36(S1), 137-155 [cit. 2016-07-31]. DOI: 10.1017/S0260210510000823. ISSN 0260-2105. Dostupné z: http://www.journals.cambridge.org/abstract_S0260210510000823

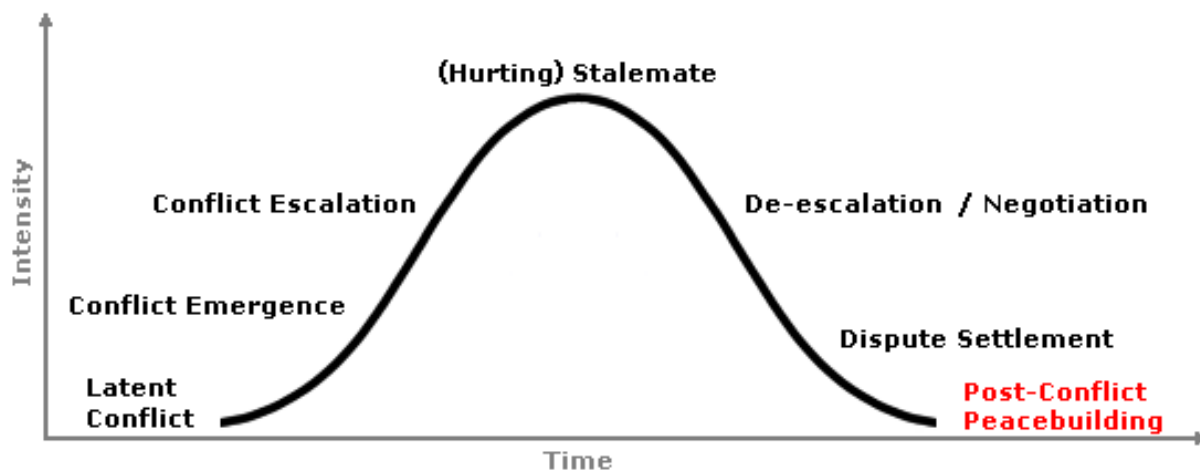
Kritika s ohledem na pojem moci je pak podle D. Chandlera rozdělená do tří proudů:

- 1) Kritici, kteří se hlásí k neo-marxismu a proklamují, že intervence reprodukuje hierarchii moci skrze strukturální limity neo-liberálních tržních vztahů.
- 2) Přístup odpovídající teoriím Foucaulta, který kritizuje zájmy, které jsou motivem pro intervence jako například transformaci společností, bio-politický přístup za účelem vytvoření spolupracujících, reprezentujících stabilní entity.
- 3) Třetí skupina se soustředí na politický charakter intervencí. Alex Bellamy například kritizuje problematické zaměření na konstrukci států podle západního vzoru, které budou součástí Vestfálského systému. Oliver Richmond kritizuje liberální intervence za ignorování lokální kultury a identity.

Ideový přístup pak kritizuje spíše teoretický rámec, který intervence provází. Tito kritici řeší otázky suverenity, legitimacy intervence a nově zvolených autorit a otázku podoby státu jako takovou. Paris Roland například upozorňuje na fakt, že ve Třetím světě liberalismus a demokracie nejsou automaticky spojené. Tito kritici pak řeší otázku priorit, tedy co a jak změnit na liberálním peacebuildingu, místo toho, aby hledali a definovali úplně nový koncept.

1.4 Definování rámce pro peacebuilding

Jak jsem již zmínila výše, peacebuilding je součástí konceptu řešení konfliktů. Jeho souvislost s existencí OSN je jedinečná v tom, že poprvé během historie tady máme relativně dlouhodobě fungující instituci, která se snaží zaručit světový mír. Související mírová a konfliktní studia pak mohou poukázat na více fází konfliktu a na různé koncepty jak válce/konfliktu předcházet, zvládat ho, řešit ho, vyhybat se jeho opakování atp.

Obrázek 1 Graf dynamiky konfliktu⁴²

Peacebuilding, jak je z výše uvedeného grafu patrné, by měl následovat až po ukončení konfliktu.⁴³ Nicméně vzhledem k jejich charakteru je vhodné položit si otázku, kdy se jedná o konec, v jakém stavu je po skončení konfliktu společnost a co musí být dohodnuto pro ukončení daného sporu.

Teoreticky by tedy peacebuilding v tomto post-konfliktním pojetí měl být posledním stadiem až ve chvíli, kdy dojde k uzavření příměří a k mírové dohodě. Což znovu ukazuje na paradox ohledně lokálního vlastnictví. Vzhledem k tomu, že mírový proces jako takový je obvykle otázkou jednání elit, v případě post-konfliktního peacebuildingu by pak představou bylo, že lokální aktéři přijmou dohodu a reprezentanty, kterým legitimitu poskytla externí entita.

⁴² Latent Conflict Stage. *Beyond Intractability* [online]. 2016 [cit. 2016-07-31]. Dostupné z: <http://www.beyondintractability.org/essay/latent-conflict>

⁴³ x v protikladu k preventivnímu peace-buildingu – Boutros Ghali to a potential conflict prevention – Boutros Ghali zmiňuje potenciální peace-buildingovou misi bez konání peacekeepingové operace

V reálné podobě však kroky pro peacebuilding jsou často podniknuty již během peacekeepingové operace a během mírových jednání. Je také možné poukázat na zvýšenou snahu zahrnout aktéry občanské společnosti do jednání o míru a brát tak peacebuilding jako možnou strategii umožňující odchod. Lokální vlastníctví navíc intervenující aktéry zbavuje odpovědnosti a je přijato jako kompromis. Přesto o toku financí zejména do zastavení rozvojové pomoci nerozhoduje výběr daní ale intervenující stát/ organizace/ mise a představitelé, kteří mají danou zemi transformovat, často reprezentují pouze část obyvatelstva a legitimita poskytnutá outsidersy nemusí hrát v jejich prospěch.

Navíc vzhledem k fázi, ve které k peacebuildingovým operacím dochází, je nutné vzít v úvahu, že daná země má již za sebou značný styk s externími aktéry, ať už jako agresory, pozorovatelskými misemi, vyjednávači, mediátory, peacekeepers, atp. Faktem je, že velká část těchto misí se soustředí na elity, politická vyjednávání a stát jako jednotku. O to problematičtější je poté přístup k lokálnímu vlastníctví, neboť příměří je a priori dohodnuto na úrovni Track I a od aktérů na nižších úrovních se očekává přijetí a účast (*odtud posun od lokálního vlastníctví k lokální účasti.*)

Lokální participace má poté za úkol v podobě zejména občanské společnosti vytvořit protiváhu nově vzniklým institucím a vytvořit podmínky pro zamezení strukturálnímu a kulturnímu násilí ve všech sférách společnosti. Toto je jistě velmi ambiciózní cíl. Již pokud vezmu v úvahu geografické regiony, kde k intervencím obvykle dochází, charakter států a rozkol mezi institucemi s koloniální historií a institucemi, které mezi obyvateli fungovali na každodenní bázi v mnohem delším časovém horizontu, je zřejmé, že snaha transformovat tyto země na liberální státy je velmi těžko proveditelná a stěží bude v dané zemi přijata se stejnou měrou jako v oblasti globálního severu, kde se tato forma státu vyvíjela po několik set let.

Kromě tohoto, externí intervence jako taková naráží na nutnost analýzy všech příčin konfliktu a navíc na skutečnost, že sami intervenující by nemalé prostředky nevynakládaly bez vlastních zájmů a na často nestabilní charakter celých regionů a vytvoření mandátů misí, které omezují skutečné změny.⁴⁴

⁴⁴ Jan Selby (2013): The myth of liberal peace-building, Conflict, Security & Development, 13:1, 57-86

Pro skutečnou možnost ukončení konfliktu by tedy bylo nutné vyřešit všechny *původní příčiny konfliktu* mezi mnoha aktéry. Nicméně často jsou k vyjednávání připuštěni pouze ti aktéři, kteří přijímají pravidla nastolená intervenující misí. Pokud tedy poté legitimita nově vzniklých autorit pochází od mezinárodní organizace, je pochopitelné, že institucím, které tyto autority zastupují, poskytne pouze vnější suverenitu a nikoliv vnitřní.

Vzhledem k absenci této vnitřní suverenity a obvykle i monopolu na násilí⁴⁵ se poté obyvatelé obracejí k institucím, které fungovaly stabilně a které jejich životy reálně ovlivňují.⁴⁶

V důsledku toho panuje všeobecná shoda, že liberální peacebuilding nenaplnuje své cíle a postupně od 90. let, v praxi mnohem více od roku 2005 lze hovořit o obratu k lokálnímu faktoru a to jak s ohledem na efektivitu operace tak na emancipační podobu míru a státu.

*Jens Narten rozpracovává tři dilemata spojená s lokálním vlastnictvím: potřeba intruzivní akce vs. přání vytvořit zodpovědnou samostatnou vládu, tlak na mezinárodní aktéry, aby rychle splnili mandát vs. otázky dlouhodobého budování kapacit; a riziko, že se lokální partneři mohou stát spoilery.*⁴⁷

Podle Donaiho, by mělo být lokální vlastnictví chápáno jako delikátní komplex a často se měnící vyvažující akt, ve kterém rozdělení zodpovědnosti mezi outsidersy a insidersy je neustále kalibrováno a přizpůsobováno.⁴⁸

Nicméně lokální realita je často mnohem komplexnější a stejně jako mezinárodní aktéři jsou široce nabádání, aby si lokální entity neidealizovali, tak tito se musí často potýkat s nerovným přístupem, binárním rozlišováním těch špatných a těch dobrých atp. Celkově je jejich vzájemný dialog velmi politickou volbou, což kontrastuje s apolitickým, technokratickým diskursem liberalismu.

⁴⁵ Max Weber - Class, Status And Power. *Cardiff University* [online]. Cardiff: Cardiff University, 2016 [cit. 2016-07-31]. Dostupné z: <http://www.cardiff.ac.uk/socsi/undergraduate/introsoc/weber11.html>

⁴⁶ Kilcullen, D. *Out of the Mountains - the Coming Age of the Urban Guerrilla*. London: Hurst & Company, 2013.

⁴⁷ Erlend Grøner Krogstad (2014) Local Ownership as Dependence Management: Inviting the Coloniser Back, *Journal of Intervention and Statebuilding*, 8:2-3, 105-125, DOI: 10.1080/17502977.2014.901030

⁴⁸ Donais, T. (2012). *Peacebuilding and local ownership*. New York: Routledge.str. 21

Ve skutečnosti pak problém aktérů, kteří pracují proti snahám o peacebuilding, přesahuje ideu vlastnictví a ohrožuje jeho vlastní existenci: „*myšlenka, že klíčovou rolí outsiderů v kontextu peacebuildingu je vytvořit prostor pro lokálně řízený peacebuilding, spočívá ve skrytém a možná nebezpečném úsudku, že lokální aktéři využijí tento prostor pro vytvoření míru.*“⁴⁹

Je samozřejmě otázkou, kdo se takového prostoru ujme a do jaké míry se k vytvoření míru mohou vyjádřit lokální obyvatelé, co je příčinou konfliktu v daném kontextu a do jaké míry by volný prostor byl záhy okupován elitami. Jako reakce na tuto situaci vzniká již zmiňovaná podpora občanské společnosti.

*Koncem 80. let a počátkem 90. let v rámci idey dobrého vládnutí a podpory demokracie vznikl široký konsenzus, ohledně nezbytné role občanské společnosti jako komponentu dobrého vládnutí (World Bank 1994a). USAID zdůraznil důležitost občanské společnosti v tvorbě demokratické kultury a zvláště její roli jako protiváhy přílišné moci vlád, hospodářských a politických elit.(USAID 2009)*⁵⁰

Občanská společnost je tedy již po několik desetiletí stěžejním konceptem, který podrobněji rozeberu v následující kapitole zaměřující se na jednotlivé aktéry zkoumané interakce.

V závěru této podkapitoly, uvádím přehled rozdílů ve fungování státu v zemích, které intervence provádějí a v zemích, kde jsou intervence prováděny. Jsem přesvědčena, že tento přehled definuje komplexní cíl mírových operací a nemožnost toto stihnout v předdefinovaném časovém horizontu.

⁴⁹ Erlend Grøner Krogstad (2014) Local Ownership as Dependence Management: Inviting the Coloniser Back, Journal of Intervention and Statebuilding, 8:2-3, 105-125, DOI: 10.1080/17502977.2014.901030

⁵⁰ Williams D., Young T. Engineering Civil Society in Africa, <https://qmro.qmul.ac.uk/xmlui/bitstream/handle/123456789/8060/WILLIAMS%20Engineering%20Civil%20Society%202014.pdf?sequence=2>

Situace v historicky demokratizovaných oblastech	Zhroucené a postkonfliktní státy
Obyvatelé většinou uznávají monopol státu na násilí. Cítí se být občany daného státu.	Velká část obyvatel bere kategorii občan jen jako jednu z mnoha identit. Stát není jejich jediným ochráncem. Kapacita zajistit bezpečnost obyvatel často zcela chybí.
Obyvatelé odvádějí daně a pojištění. Za to očekávají zajištění všeobecně přístupných služeb, zdravotnictví, dopravní síť atp.	Obyvatelé za odvedené daně často nemohou očekávat téměř žádné protislužby.
Státy mají víceméně homogenní složení a státní moc ovlivňuje celou plochu země.	Státy mohou mít etnický, historický, kulturně, jazykově atd. velmi variabilní obyvatelstvo a státní moc často ovlivňuje jen jeho část.
Země je finančně soběstačná, z minimálního hlediska má dostatečné prostředky na splácení dluhu.	Země je závislá na vnější finanční pomoci. Některé funkce státu mohou být zastávány mezinárodní organizací, iNGOs atp.
Okolní prostředí státu je v podobné situaci.	Okolní státy jsou často v podobné situaci. Hranice mezi nimi nemají reálný význam a nemusí být přijímány jako reálné rozdělení území.

Obrázek 2 Porovnání principů fungování tradičně liberálních a zhroucených států

1.5 Alternativy liberálního peacebuildingu

Nástroj na „zhodnocení dopadu míru a konfliktu“⁵¹ opakovaně poukázal na nutnost sebe-kritického testování praktik peacebuildingu a jeho zkušeností za účelem dalšího formování plánů a implementování programů v této oblasti. Protože, často dobře míněný projekt může mít negativní výsledky a důsledky, Bush varuje před tím, co nazývá komodifikace peacebuildingu, která zahrnuje iniciativy, které jsou produkovány masově podle plánů „Severních specifikací“ a krátkodobých zájmů, což se jeví ale pouze okrajově relevantní nebo vhodné pro politickou, společenskou a ekonomickou realitu společností postižených válkou.

52

Další kritici jako Woodwars, Goodhand a Sedra, upozorňují na skutečnost, že se politika pomoci a s ní spojené programy stali částí handlování mezi mezinárodními aktéry, domácími elitami a společenskými skupinami. Jak v tomto boji o vlastnictví pak mohou být formulovány jasné priority pro peacebuilding?

Tato multiplicita aktérů a jejich zájmů pak vede k vytvoření mnoha druhů symbiotických vztahů, což jak Keith Krause uvádí, konstituuje způsob, kterým peacebuilding konstruuje a rekonstruuje nové sítě moci a vládnutí, ve kterých hranice mezi externím a interním je nejasná a propletená, a kde se vrcholné instituce střetávají s mikro politikou lokálních aktérů.

Jak Richmond (2012) upozorňuje mezinárodní peacebuildingová mašinerie se sama snaží propagovat hybridní politické pořádky a odolné komunity jako klíčové rysy svých programů.

Otázkou tedy zůstává jaké motivy a pojetí nabízejí dané alternativy a zda jsou aplikovatelné v reálné politice.

⁵¹ Peace and Conflict Impact Assessment (PCIA)- detailněji popsáno například zde: Peace and Conflict Impact Assessment (PCIA) Handbook, Version 4, 2013. Reliefweb [online]. N/A: N/A, 2013 [cit. 2016-07-31]. Dostupné z: <http://reliefweb.int/report/world/peace-and-conflict-impact-assessment-pcia-handbook-version-4-2013>

⁵²CHETAİL, Vincent a Oliver JÜTERSONKE. Peacebuilding: A Review of the Academic Literature. In: *Geneva Peacebuilding Platform: White Paper Series* [online]. Geneva: Geneva Peacebuilding Platform, 2014 [cit. 2016-07-31]. Dostupné z: <http://www.gppplatform.ch/sites/default/files/WPS%2013%20-%20Review%20of%20the%20Academic%20Literature%20-%20Chetail%20and%20J%C3%BCtersonke.pdf>

Efekt lokálního obratu byť se jedná o velmi používaný termín, který poskytuje externím intervenujícím legitimitu a jeví se jako změna principů je ve své podstatě těžko zobecnitelný a vytvořit obecně platné modely na základě těchto strategií není považováno za možné. Toto je způsobeno regionální odlišností lokálních aktérů a odlišným kontextem konfliktu v těchto zemích. Přesto je třeba uvést, že některá témata se v post-konfliktních společnostech objevují opakovaně. Za účelem definování konceptu *Každodenního peacebuildingu*⁵³ uvádí O. Richmond následující témata jako společná: *bezpečnost, instituce, zvyky, kultura, identita, náboženství, potřeby, třída, nerovnosti, otázky existenčního minima, zvyková pozemková práva,*

Na základě střetu lokálních a mezinárodních procesů pak dochází k těmto možným východiskům: *Přijetí, soulad, částečné reformy, modifikace, kooptace, odmítnutí, skrytý odboj, explicitní odboj.*

MacGinty popisuje lokální peacebuilding na rozdíl od tradičního jako respektující lokální autority, mající veřejný charakter, dávající důraz na vyprávění a sdělování křiv, důraz na vzájemné vztahy a spoléhající se na vlastní zdroje.⁵⁴ Mezinárodní peacebuilding oproti tomu vstupuje do kontaktu s národními aktéry a ignoruje ty lokální, dohody jsou uzavírané za zavřenými dveřmi, operace mají technokratický a ahistorický charakter, jsou modelované na základě firemní kultury – dosažení dohody do určitého data je důležitější než vztahy, spoléhá se na externí intervenci, myšlenky a materiál.

Lokální mír je ve své čisté podobě dominován kulturními potřebami a požadavky na sebeurčení. Navíc se k tomuto přidávají aspirace na rozvoj, požadavky na společenskou spravedlnost, management zdrojů, existence transverzálních a transnacionálních hnutí atd.

⁵³ everyday peacebuilding

⁵⁴*International Peacebuilding and Local Resistance*. Rethinking Peace and Conflict. Basingstoke: Palgrave, 2011.

Kontrast mezi lokálním viděním míru, jako cíle peacebuildingu a důvody a způsobem angažovanosti mezinárodního společenství je tedy patrný. Někteří autoři⁵⁵ uvádějí, že reálná komunikace s lokálními aktéry začíná probíhat až nyní, že do této doby se jednalo o rétorický obrat, směřující k výše zmiňované lokální participaci.

Za aktéra lokální participace je nejčastěji kromě regionálních vlád považovaná občanská společnost Tania Paffenholz, která se občanskou společností v postkonfliktních oblastech zabývá, pro ni definuje následující funkce: *ochrana, monitoring, obhajoba, socializace, sociální soudržnost, facilitace a doručování služeb*. Upozorňuje však na to, že převaha jednotlivých funkcí záleží na stadiu konfliktu, na kontextu, na povaze občanské společnosti v dané oblasti a na dalších faktorech. Další autoři pak upozorňují na důležitost autenticity – tj. NGOs založené na základě externího pokynu mající sídlo v hlavním městě a komunikující s aktéry na mezinárodní scéně, často lokální úroveň nemohou ovlivnit.

V tomto kontextu se hodící koncept *indigineousness* je, jak ho definuje MacGinty, identita vystavěná, utvářená a prožívaná v situaci současného kolonialismu s politickým charakterem.⁵⁶ Probíhající kulturní výměna je pak dynamickým procesem na několika úrovních, není to jednostranná výměna nebo asimilace kolonizovaného kolonizátorem.⁵⁷ Hybridizace pak je dynamický a komplexní proces, ve kterém se již dříve hybridizované entity shlukují, vstupují do konfliktu a znovu se shlukují s ostatními dříve hybridizovanými entitami aby vyprodukovaly kontext neustále výměny.⁵⁸

Časté chápání míru jako procesu mezi neliberálními společnostmi pak naráží na západní polickou kulturu, která napodobujíc kulturu korporátní vyžaduje včasné, definitivní písemné dohody.

⁵⁵ Hanna Leonardsson & Gustav Rudd (2015) The 'local turn' in peacebuilding: a literature review of effective and emancipatory local peacebuilding, *Third World Quarterly*, 36:5, 825-839, DOI: 10.1080/01436597.2015.1029905

• ⁵⁶ *indigineousness is an identity constructed shaped and lived in the politicised context of contemporary colonialism (International Peacebuilding and Local Resistance. Rethinking Peace and Conflict. Basingstoke: Palgrave, 2011.)*

⁵⁷ *International Peacebuilding and Local Resistance. Rethinking Peace and Conflict. Basingstoke: Palgrave, 2011. eScholarID:159268*

⁵⁸ *International Peacebuilding and Local Resistance. Rethinking Peace and Conflict. Basingstoke: Palgrave, 2011.*

V rámci chápání míru jako vládnutí (tedy jinými slovy by se jednalo o statebuilding), či stabilizaci (zaměření se na militarizaci, DDR a SSR), či mír jako sociální spravedlnost – který spojuje oba předchozí typy, pak přicházíme k politickým otázkám. Kdo jsou aktéři peacebuildingu? Jak identifikovat lokální elity? Postačí k této identifikaci *light footprint operace*? Jak vytvořit nové mechanismy společenské inkluze?

I mezinárodní aktéři mají v tomhle ohledu odlišné priority. Mír a budování míru je pak souborem diskutovaných priorit a významů, které jsou neustále vyjednávány.⁵⁹

1.5.1 Post liberální mír

Post-liberální mír, je mír, který podle O. Richmonda vzniká na základě lokální reakce na mír liberální. O. Richmond podává interakci mezi liberálním a kontextuálním, lokálním mírem jako otázky přijetí, modifikace, kooptace, resistance a odmítnutí. Na základě tohoto pak buďto liberální mír selže, v lokálním kontextu pokračuje konflikt nebo z kombinace obou vznikne post-liberální mír zahrnující rozvoj hybridních procesů a institucí, které se zapojují do bezpečnosti, práv, potřeb a identity způsoby rozpoznatelnými jak lokální tak mezinárodní straně.⁶⁰

O. Richmond dále upozorňuje na čtyři druhy liberálního míru – vítězův mír, instituční mír, ústavní mír a občanský mír, tyto všechny jsou poté předávány skrze liberální verze emancipace, ale místo nich je dosažen virtuální mír, což vede k aktivitě lokálních aktérů a k jejich kritice situace a k selhání liberálního míru v každodenních kontextech života, na což oni reagují vlastními často tradičními, zvykovými a kulturními mechanismy a na základě této hybridity pak vzniká post-liberální mír.

⁶⁰ O Richmond, O. and Franks, J. (2009). *Liberal peace transitions*. Edinburgh: Edinburgh University Press.

1.5.2 Peacebuilding v rámci agendy mezinárodních organizací a k tomu náležící koncepty

V následující části kapitoly budu rozebrané teoretické pohledy, zejména teorii liberálního míru a pohled politické ekonomie komparovat s přístupem mezinárodních organizací. Nejprve se budu věnovat OSN, jako ústřední organizaci provádějící mírové operace, rozeberu zde vývoj přístupu OSN k tomuto fenoménu a politické a ekonomické faktory, které znemožňují této organizaci jednat flexibilněji. Dále se zaměřím na roli Evropské unie a mezinárodních finančních institucí, coby organizací, které v rámci post-konfliktní rekonstrukce a budování míru rovněž hrají podstatnou roli a jejich podíl bude důležitý i pro následující případové studie. Kapitulu uzavřu otázkou role mezinárodních nevládních organizací.

Obecné závěry z popsané analýzy a komparace teoretických proudů a politických kroků aktérů pak použiji v rámci případových studií k zhodnocení, které z kroků, ať už navrhovaných teoretických či reálně podniknutých byly nejlépe přijaty lokálními aktéry a na základě jakých podmínek a jaký měli za dané situace vliv na výslednou podobu míru.

Světová banka vydala vlivné publikace, které potvrdily spojení mezi konfliktem a chudobou a podtrhly přispění rozvoje pro prevenci konfliktu.(Collier 2000). Agenda pro mír a UNDP Zpráva lidského rozvoje (1994) vnímaly rozvojovou spolupráci jako klíčovou ve snaze dosáhnout mír. Rovněž nedávná bezpečnostní strategie EU zdůrazňuje rozvoj a vymýcení chudoby.⁶¹

⁶¹ VAN LEEUHWEN, M. *Partners in Peace: Discourses and Practices of Civil-Society Peacebuilding* [online]. Oxon: Routledge, 2009 [cit. 2016-07-31]. ISBN 9781317083627. Dostupné z: https://books.google.cz/books?id=QsIoDAAAQBAI&pg=PR4&lpg=PR4&dq=Partners+in+Peace+Discourses+and+Practices+of+Civil-Society+Peacebuilding+isbn&source=bl&ots=2TNvXSuvqO&sig=WWiSCvvnI1afdCZNfUj_KUoQhL4&hl=cs&sa=X&ved=0ahUKEwjn24G2gp7OAhUFORQKHTf3DhEQ6AEILjAC#v=onepage&q=Partners%20in%20Peace%20Discourses%20and%20Practices%20of%20Civil-Society%20Peacebuilding%20isbn&f=false

1.5.3 OSN

Jak jsem již zmínila výše, termín peacebuilding byl poprvé použit v roce 1992 v rámci *Agenda for Peace*. Nicméně pojem lokální v tomto dokumentu zcela chybí. Tento faktor se v dokumentech mezinárodních organizací začíná objevovat až po problémech v mnohokrát zmiňované Rwandě, Kambodži, na Balkáně atp. Část odborníků a autorů pak dochází k názoru, že intervence třetích stran by měly být vedeny širší definicí úspěchu, která není dedukována pouze z vrchu ale také vytvářena na základě lokálního rámce peacebuildingu.⁶²

Změny v definování peacebuildingu poté v rámci OSN pokračují během následujících let a jsou artikulovány v mnoha důležitých dokumentech. V roce 2005 je zároveň změněna architektura organizací zaměřených na peacebuilding.⁶³ Skutečný dopad založení těchto institucí je předmětem mnoha diskuzí přičemž hlavním problémem se opírá o omezenou moc PBC (disponuje pouze poradními pravomocemi) s omezením zaměřením pouze na post konfliktní peacebuilding, který je politicky přijatelnější než preventivní PB.⁶⁴

Poslední definice peacebuildingu v rámci OSN pak zní takto:

*Peacebuilding zahrnuje soubor opatření zaměřených na snížení rizika opětného vstoupení do konfliktní situace posílením národní kapacity na všech úrovních zvládání konfliktu. Peacebuilding používá různé strategie, procesy a aktivity k udržení míru v dlouhodobém horizontu a tudíž za účelem snížení rizika opakování konfliktu.*⁶⁵

⁶² The conceptual origins of peacebuilding. In: *Peace Building Initiative* [online]. N/A: N/A, N/A [cit. 2016-07-31]. Dostupné z: <http://www.peacebuildinginitiative.org/index34ac.html?pageId=1764>

⁶³ Peacebuilding Commission, Peacebuilding Support Office, Peacebuilding Fund

⁶⁴ The United Nations Peacebuilding Commission: Vision and Challenges. WoodrowWilsonCenter [online]. -: -, 2013 [cit. 2016-07-31]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=PHjegARs63U>

⁶⁵ FAQ. *United Nations Peacebuilding Support Office* [online]. New York: UN, - [cit. 2016-07-31]. Dostupné z: <http://www.un.org/en/peacebuilding/pbso/faq.shtml#q1>

Je tedy patrné, že již peacebuilding není chápán čistě z post konfliktního hlediska a že účel těchto misí zůstává dlouhodobě stejný. Zároveň s ohledem na lokální vlastnictví je však nutné si všimnout cíle posílení lokálních kapacit. Následující tabulka uvádí definice mnoha dalších agentur a institucí. Při analýze terminologie a definic je patrné komplexní pojetí peacebuildingu s důrazem na priority případně specializované organizace či státu. V případě USA je zřejmý technokratický přístup, který směřuje k statebuildingu. Oproti tomu přístup VB je z definičního pohledu více zaměřený na společnost.

Table 1 Different Concepts and Definitions Across Agencies

Agency	Major Concepts	Definitions	Other Concepts
UN Department of Political Affairs (DPA)	Postconflict peacebuilding	All external efforts to assist countries and regions in their transitions from war to peace, including all activities and programs designed to support and strengthen these transitions.	n/a
UN Department of Peacekeeping Operations (DPKO)	Peacekeeping	Activities to help countries torn by conflict create conditions for sustainable peace, including activities to monitor and observe peace processes that emerge in postconflict situations and assist excombatants to implement the peace agreements.	n/a
UN Development Programme (UNDP)	Conflict prevention and peacebuilding	Activities undertaken on the far side of conflict to reassemble the foundations of peace and provide the tools for building on those foundations, something that is more than just the absence of war (Brahimi report). ^a	Postconflict recovery n/a
World Bank	Postconflict reconstruction	Activities that support the transition from conflict to peace in an affected country through the rebuilding of the socioeconomic framework of the society.	n/a
International Monetary Fund (IMF)	Postconflict recovery	Activities to restore assets and production levels in the disrupted economy.	Postconflict peacebuilding
European Commission (EC)	Conflict prevention and crisis management	Activities aiming not only at easing a situation where an outbreak of violence is imminent (conflict prevention in a narrow sense) but also at preventing the occurrence of such a situation (conflict prevention in a wider sense).	n/a
	Reconstruction and rehabilitation	Reestablishment of a working economy and the institutional capacities needed to restore social and political stability in developing countries that have suffered serious damage through war, civil disorder, or natural disaster.	n/a
US Department of State	Postconflict reconstruction and stabilization	Activities to help postconflict states lay a foundation for lasting peace, good governance, and sustainable development.	Peacebuilding
US Department of Defense (DOD)	Reconstruction and stabilization	Competencies identified for reconstruction include humanitarian assistance, public health, infrastructure, economic development, rule of law, civil administration, and media, whereas stability operations require sufficient security forces, communication skills, humanitarian capabilities, and area expertise.	Conflict prevention
US Agency for International Development (USAID)	Postconflict recovery and transition assistance	Immediate interventions to build momentum in support of the peace process including supporting peace negotiations; building citizen security; promoting reconciliation; and expanding democratic political processes.	Conflict prevention; reconstruction
UK Foreign and Commonwealth Office (UKFCO)	Postconflict reconstruction	An umbrella term covering a range of activities required in the immediate aftermath of conflict.	Postconflict peacebuilding; conflict prevention
UK Ministry of Defence (UKMOD)	Peacebuilding	Activities relating to the underlying causes of conflict and the longer-term needs of the people; requires a commitment to a long-term process.	
UK Department for International Development (DFID)	Conflict reduction and postconflict peacebuilding	Conflict reduction includes conflict management (activities to prevent the spread of existing conflict); conflict prevention (short-term activities to prevent the outbreak or recurrence of violent conflict); conflict resolution (short-term activities to end violent conflict); and peacebuilding (medium- and long-term actions to address the factors underlying violent conflict). ^b Essential postconflict peacebuilding measures include disarmament,	

Obrázek 3 Přehled definic různých MO⁶⁶

⁶⁶ The conceptual origins of peacebuilding. In: *Peace Building Initiative* [online]. N/A: N/A, N/A [cit. 2016-07-31]. Dostupné z: <http://www.peacebuildinginitiative.org/index34ac.html?pageId=1764>

1.5.3.1 *Brahimi report*

Zajímavý obsah měl Brahimiho report, který jako jeden z prvních dokumentů řešil roli lokálních aktérů a jejich důležitost pro vytvoření legitimacy intervenujících.

Brahimiho report uznal a potvrdil klíčovou roli peacebuildingu v komplexních mírových operacích. V takovýchto lokálních operacích, se peacekeepers zaměřují na udržení bezpečného prostředí zatímco peacebuilders pracují na tom, aby prostředí bylo schopné udržovat samo sebe. Jenom takové prostředí zaručuje strategii odchodu, což s peacekeepers a peacebuilders činí neoddělitelné partnery.

Brahimiho zpráva rovněž potvrdila potřebu vytvořit pro tyto operace strategie. Nezbytné komponenty pro efektivní peacebuilding zahrnují podporu pro boj s korupcí, odminovaní, boj proti HIV, vzdělání a další zdravotní otázky. Efektivní peacebuilding vyžaduje aktivní angažování s lokálními aktéry, které by mělo být multidimenzionální. V počáteční fázi mise, všechny mírové operace by měly mít kapacitu vytvořit znatelný rozdíl pro životy lidí v oblasti zásahu. Vedoucí mise by měl mít autoritu využít malé procento fondů na projekty s rychlým dopadem cílených na skutečné zlepšení kvality života za účelem vytvoření kredibility mise.⁶⁷

1.5.3.2 *EU*

Evropská unie si klade za cíl vytváření kapacit občanské společnosti a dialog mezi občanskou společností a politickými aktéry. Asistence se záměrem tvorby lokálních a regionálních kapacit podle principů lokálního vlastnictví je pak považována za zvláště důležitou. Přesto však EU nejedná na základě explicitního peacebuildingového konceptu a nemá formulovanou peacebuildingovou strategii. Nicméně, tato instituce zaujímá celostní pohled na konflikt a používání termínu peacebuilding je asociováno s širokým rozsahem rozvojových aktivit, které mají podporovat strukturální stabilitu v dlouhodobém horizontu a také aktivity přímé prevence konfliktu v krátkodobém horizontu.

Evropská bezpečnostní strategie zdůraznila spojení mezi bezpečností a rozvojem a existenci cyklu konfliktu – absence bezpečnosti a chudoby. Pozdější dokumenty pak znovu zdůraznily, že vymýcení chudoby je podmínkou udržitelného míru.

⁶⁷ The conceptual origins of peacebuilding. In: *Peace Building Initiative* [online]. N/A: N/A, N/A [cit. 2016-07-31]. Dostupné z: <http://www.peacebuildinginitiative.org/index34ac.html?pageId=1764>

Ve zprávě o implementaci Evropské bezpečnostní strategie bylo dále uvedeno následující: Prevence hrozeb musí být jádrem našeho přístupu. Peacebuilding a snížení chudoby v dlouhodobém horizontu jsou pro toto nezbytné. Je nutné koherentně využívat všechny naše instrumenty, včetně politických, diplomatických, rozvojových, humanitárních, krizových atd. Občanská společnost a NGOs musí hrát klíčovou roli jako aktéři a partneři. Dále je při vyšším počtu misí vyzvedávána potřeba koherence a koordinace při plánování a implementaci. EU proto přijala tzv. komplexní přístup.

Tento přístup má dva významy: První je užší, zaměřující se na spolupráci civilní a vojenské sféry na poli mezinárodních operací (CSDP mise v kontextu EU). Což je založeno na pohledu, že vojenské prostředky nejsou dostatečné pro zvládnutí výzev komplexních krizí. NATO operuje s tímto pochopením tohoto komplexního přístupu a takto byl také reflektován už v Evropské bezpečnostní strategii.

Zároveň je tento přístup vnímán jak jako způsob práce, tak jako konkrétní opatření a procesy ke zlepšení koherentních a efektivních politik a výsledky

Bezpečnost je v tomto kontextu chápána jak jako svoboda od strachu tak svoboda od potřeb a jedinec je pojímán jako nový referenční objekt pro bezpečnost místo státu.

Další úroveň komplexity tomuto přístupu je přidána, pokud se členský stát EU rozhodne zasáhnout v dané situaci unilaterálně a stane se tak pro EU dalším partnerem v rámci dané mise.

Mezi liberálním peacebuildingem a přístupem EU je několik podobností. Propagace liberálních myšlenek jako demokracie, právního státu, lidských práv a světové tržní ekonomiky jsou považované za klíčové pro Vnější službu EU. Přesto na rétorické úrovni se přístup EU k peacebuildingu také určitým způsobem odlišuje.

Na jednu stranu je zde tendence řešit původní příčiny konfliktu, což vyžaduje konzultace s širokou vrstvou aktérů a hledání jednotlivých příčin v konkrétních kontextech. Panuje přesvědčení, že otevřený dialog může sloužit k deeskalaci a následné prevenci.

Nicméně na praktické úrovni pak aktéři misí spíše zmírňovali efekt těchto příčin konfliktu, přičemž se jednalo podle seznamu vytvořeného komisí, který málokdo znal. Většina aktérů proto vnímala tyto příčiny spíše jako všudypřítomné, což se blížilo pojetí obecných forem přítomných v liberálním peacebuildingu.

Na základě studie (O. Richmonda, Anniky Björkdahl a Stefine Kappler⁶⁸) pak vyplývá, že peacebuilding v rámci Evropy někdy překračuje hranice liberálního peacebuildingu, ale peacebuilding za jejími hranicemi tento přístup následuje.

Značná část práce EU zaměřená na peacebuilding se proto soustředí na tradiční statebuilding, jinými slovy tedy na vystavění státních institucí, posílení vládnutí na úrovni státu a reformu bezpečnostního sektoru.

Přesto existují názory, že by se EU měla soustředit i na další peacebuildingové přístupy. Jak uvádí Joelle Jenny⁶⁹: Arabské jaro a jeho následky v ostatních částech světa ukázaly světu, že je nutné porozumět i lidem v zemích a nejen vládám, jedině tak budeme schopni na peacebuildingové výzvy reagovat efektivně.

Angažmá EU v mírových operacích bylo ve velké míře minimalizováno po problémech v 90. letech. Nicméně francouzské operace v Kongu, Libye a další jsou do značné míry návratem k těmto aktivitám. Zároveň v souvislosti s Lisabonskou smlouvou a změnou struktury EU a tendencí, aby Unie vystupovala jednotně, existuje snaha vytvořit peacebuildingovou strategii. Berouc v úvahu společné rysy operací, lze předpokládat, že podpora občanské společnosti, i vzhledem k vlastní zkušenosti mnoha členských států bude jedním z klíčových bodů.⁷⁰

⁶⁸ KAPPLER, S. a O. RICHMOND. Peacebuilding and culture in Bosnia and Herzegovina: Resistance or emancipation? *Security Dialogue* [online]. 2011, 42(3), 261-278 [cit. 2016-07-31]. DOI: 10.1177/0967010611405377. ISSN 0967-0106. Dostupné z: <http://sdi.sagepub.com/cgi/doi/10.1177/0967010611405377>

⁶⁹ STAMNES, Eli. The European Union and Peacebuilding. In: NIIA [online]. N/A: N/A, 2016 [cit. 2016-07-31]. Dostupné z: <https://brage.bibsys.no/xmlui/bitstream/handle/11250/2382111/3/EUPB.pdf>

⁷⁰ NORHEIM MARTINSEN, M. The EU in Africa: peacebuilding by proxy. In: Norwegian Peacebuilding Resource Center [online]. -: -, 2013 [cit. 2016-07-31]. Dostupné z: http://www.peacebuilding.no/var/ezflow_site/storage/original/application/f486d101d4f46690d710109f9f466c73.pdf

1.5.4 MFI

Kromě mezivládních všeobecných organizací se na peacebuilding zaměřují rovněž mezinárodní finanční instituce, které podtrhují neoliberalní charakter reforem a jejich reformy byly dlouho kritizovány za destabilizaci situace.

Postavení mezinárodních finančních institucí, vzhledem k jejich vlivu na ekonomiku nejen v post-konfliktních zemích, je pro oblast řešení konfliktů stěžejní. Nicméně, konstruktivní zapojení těchto organizací, za účelem stabilizace situace vyžaduje komplexní spolupráci jak intervenující mise, tak vlády dané země a buďto Světové banky (WB) nebo Mezinárodního měnového fondu (IMF).

Tyto dvě organizace, zejména Světová banka již v rámci poválečného vývoje pro Druhé světové válce, byly nezbytné pro rekonstrukci Evropy a rozvojová pomoc se pro WB poté stala jedním ze stěžejních důvodů existence a stejně tak pro IMF, po rozpadu Bretton Woodského měnového systému. Přístup těchto dvou organizací vůči rozvojovým zemím se vyvíjel spolu s rozvojovými teoriemi a s potenciálem, které byly vyspělé státy ochotny poskytnout.

V 80. letech je pak definován tzv. Washingtonský konsenzus, termín, který zahrnuje soubor opatření, jež MFI zaváděli v rozvojových zemích a byly jednoznačně zaměřené na liberalizaci. V té době se tento termín týkal zejména programů strukturálních změn. (*Structural Adjustment Programme*), který ale jak se odborníci shodují, nepřinesl pozitivní, slibované efekty. Naopak program je viděn jako příčina destabilizace.

Přijetí neoliberálních opatření formulovaných v rámci SAP pak bylo podmínkou pro poskytnutí půjčky, což se stalo zásadním kamenem kondicionalita MFI. Tyto instituce pak vlastně byly v určitém smyslu kritizovány za podobné kroky jako OSN, tedy přístup z pozice hegemonu, používání plošných opatření, pomíjení lokálního kontextu, nezapojení občanské společnosti do procesu rozvoje atp.

Za účelem reakce na tuto kritiku přišla Světová banka se Strategií na snížení chudoby (*Poverty Reduction Strategy*), která měla zapojit národní autority do tvorby strategie a vzít tak boj proti chudobě s komplexnějšího pohledu a to společně s lokálním faktorem.

Nicméně, jak je upozorňováno obsah těchto PRSPs je hodně podobný dokumentům provázející předchozí strategie. Je tedy patrné, že proběhlé změny nejsou nijak radikální, jak udává i následující citace.

Pokračující neovlivněná existence mnoha multilaterálních programů mimo proces PRSP, pořád nechává MFI značnou kontrolu. Pozice dárců se proto procesem PRSP příliš nezměnila a může být dokonce i posílena vzhledem k legitimizaci a vnímání vlastnictví, které participace propůjčuje mnohostranným programům půjček.⁷¹

Navíc jak je uvedeno ve stejném dokumentu, v rámci procesu PRSP nedochází k přesunu moci na národní úroveň, nad (obvykle limitovaný) národní podíl na formulaci makro-programů, které již existují. Rovněž vládní kapacita, která je všeobecně velmi slabá, je dále namáhána potřebou vedení formálních konzultací a tvorbou dlouhých policy paperů.

Přesto bych ráda upozornila na konceptuální pojem vlastnictví a participace a postupnou snahu zahrnout i občanskou společnost a aktéry na nižších než vládních jednotkách. Je samozřejmě nutné vzít v úvahu politický charakter rozvojové pomoci a priority aktérů, kteří rozhodují na různých úrovních procesu. Nicméně je zajímavé si uvědomit, že do jisté míry je zde situace podobná jako s lokálním vlastnictvím v rámci peacebuildingu.⁷²

Nicméně vzhledem ke komplexnějšímu pojetí a k rozebíranému bezpečnostně-rozvojovému propojení existují tendence využít kondicionalitu MFI k úspěšnému prosazování opatření mírových misí. Toto samozřejmě má svá pro a proti.

Jeden z návrhů vypadá takto:

⁷¹ STEWART, Frances a Michael WANG. Do PRSPs empower poor countries and disempower the World Bank, or is it the other way round? In: QEH Working Paper Series [online]. N/A: N/A, 2003 [cit. 2016-07-31]. Dostupné z: <http://www3.qeh.ox.ac.uk/pdf/qehwp/qehwps108.pdf>

⁷² Tímto mám na mysli rétorickou snahu přesvědčit aktéry v zemích o skutečném lokálním vlastnictví, částečnou realizaci inkluze lokálních aktérů v případech, kdy to bylo možné a ponechání rozhodnutí o klíčových otázkách na nadnárodní úrovni.

Mírová kondicionalita by mohla zahrnovat kritéria formálního výkonu, neformální politický dialog nebo další opatření, která by svázala asistenci se specifickými úkony, té strany, která potřebuje půjčku. Jednotlivé priority se budou lišit případ od případu. V některých zemích budou klíčovými tématy daně a výdaje, v některých lidská práva a v některých právní stát. Ale základní princip je jasný; kondicionalita MFI by měla plně respektovat vzájemnou závislost prevence konfliktů a ekonomického rozvoje.⁷³

Další názor pak zní takto:

Tím že podmíníme vnější pomoc souladem s mírovou dohodou a zrychlenou implementací konkrétních projektů ... demobilizační programy se jednoduše mohou stát rukojmím politického procesu, který je téměř vždy poddajný dočasné změně, prokrastinaci a politice na okraji války.⁷⁴

Názor na možnou spolupráci pak zahrnuje tato opatření a efekty:

- Posílení větší transparence mezi MFI a dalšími ne-ekonomickými peacebuildingovými agenturami skrze systematickou a pravidelnou výměnu informací.
- Možnost změnit kondicionální pravidla za účelem splnění okamžitých cílů peacebuildingu.⁷⁵

V každém případě je s účastí MFI počítat a učinit ji, co nejefektivnější, vzhledem k tomu, že *efektivita těchto institucí sama o sobě mírový proces nezajistí, ale jejich neefektivita ho může zničit*⁷⁶.

⁷³ IFIs and peacebuilding. *The Adelphi Papers* [online]. 2000, 40(336), 51-69 [cit. 2016-07-31]. DOI: 10.1080/05679320008457645. ISSN 0567-932x. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/05679320008457645>

⁷⁴ IFIs and peacebuilding. *The Adelphi Papers* [online]. 2000, 40(336), 51-69 [cit. 2016-07-31]. DOI: 10.1080/05679320008457645. ISSN 0567-932x. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/05679320008457645>

⁷⁵ IFIs and peacebuilding. *The Adelphi Papers* [online]. 2000, 40(336), 51-69 [cit. 2016-07-31]. DOI: 10.1080/05679320008457645. ISSN 0567-932x. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/05679320008457645>

⁷⁶ IFIs and peacebuilding. *The Adelphi Papers* [online]. 2000, 40(336), 51-69 [cit. 2016-07-31]. DOI: 10.1080/05679320008457645. ISSN 0567-932x. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/05679320008457645>

1.5.5 Mezinárodní nevládní organizace

Jak jsem již popsala v kontextu konceptu *security – development nexus*, rozvojová agenda se postupně začala přibližovat k agendě dobrého vládnutí, což zahrnovalo i bezpečnostní otázky. Jinými slovy tedy, národní rozvoj vyžaduje efektivní a zodpovídající se instituce a jasný politický směr. (Mikos 2001; UNDP 2001:20; Wood 2001/2003).

Mezinárodní NGOs pak někdy podporují lokální občanskou společnost a doufají tak že podpoří jak rozvoj tak vládnutí. Stejně tak některé NGO spojují rehabilitaci veřejných služeb s propagací komunitní účasti. Jiné NGOs pak ekonomický rozvoj a poskytnutí služeb vnímají spíše jak nástroj pro usmíření, než pro vládnutí.

1.6 Lokální aktéři

Závěrem obecné části uvádím krátký přehled variability lokálních aktérů. Vzhledem k specifičnosti kontextů a vzhledem k různé kultuře, tradicím a potřebám daných společností je tento přehled jen stěží kompletní.

Pro účel své práce upozorňuji pouze na existenci a možné zájmy národních orgánů, které v některých chápáních mohou být označeny za lokální. Rovněž upozorňuji na možnou roli občanské společnosti a její chápání Západním světem. Jmenuji rovněž další uskupení.

Nicméně své soustředění na lokální neziskové organizace vysvětluji výše v rámci kapitoly týkající se výběru případů. Přesto považuji tento přehled a možné vlivy těchto aktérů za užitečné pro načrtnutí komplexnosti a variability daných kontextů.

- **národní vlády a regionální státní autority**

Jedná se o vlády států a jim podřízené regionální úřady, jejichž legitimita je obvykle založena na podpoře mezinárodního společenství. Tyto vlády jsou bezprostředně po konfliktu často vybrány intervenující misí a to z toho důvodu, že v dané době není možné vykonat volby. Nicméně, toto bývá často považováno za nedemokratický krok mise, která sama o sobě demokracii šíří.

Otázkou pak zůstává minulost jednotlivých představitelů a jejich zájmy v konfliktu. Roli rovněž hraje politická kultura v zemi a konflikt mezi často cizími liberálními normami a tradicemi dané země, jako například konflikt mezi korupcí a tradičně předpokládanou podporou vlastního kmene.

Celkově národní autority čelí mnoha problémům, protože na ně je často kladena zodpovědnost za danou situaci a musí se vyrovnat s pozicí mezičlánku mezi lokálním a mezinárodním. Rovněž za relevantní považují uvést, že se jedná patrně o jediný článek ve struktuře post-konfliktní rekonstrukce, který je a-priori považován za politický.

- **občanská společnost**

Současné definice pohlíží na občanskou společnost jako na veřejný prostor mezi státem a jeho občany, který je zabrán organizacemi, které fungují odděleně a autonomně od státu a jsou formovány dobrovolně členy společnosti, kteří propagují své zájmy a hodnoty.⁷⁷

Kaldor (2003) rozlišuje mezi třemi možnými chápání OS, které se rozvinuly. Nejprve byl termín občanská společnost přijat na celém světě tzv. novými společenskými hnutími. Podobně byl tento termín přijat transnacionálními aktivisty, kteří se seskupovali, aby ovlivňovali problémy, jako lidská práva, miny, AIDS a čím dál více začali formovat globální občanskou společnost. Dále se zájem o občanskou společnost rozvinul jako součást liberální demokratické agendy dobrého vládnutí. (také v Lewis a Wallace 2000:ix).⁷⁸...

Toto pojetí se rozvíjí v kontextu studené války a politických procesů ve Východním bloku, kde občanská společnost fungovala jako katalyzátor změny a nakonec dovedla jednotlivé země k co možná míruplné změně režimu.

⁷⁷ VAN LEEUHWEN, M. *Partners in Peace: Discourses and Practices of Civil-Society Peacebuilding* [online]. Oxon: Routledge, 2009 [cit. 2016-07-31]. ISBN 9781317083627. Dostupné z: https://books.google.cz/books?id=OsIoDAAAQBAJ&pg=PR4&lpg=PR4&dq=Partners+in+Peace+Discourses+and+Practices+of+Civil-Society+Peacebuilding+isbn&source=bl&ots=2TNvXSuvqQ&sig=WWiSCvvnI1afdCZNfUj_KUoQhL4&hl=cs&sa=X&ved=0ahUKEwjn24G2gp7OAhUFOROKHTf3DhEQ6AEILjAC#v=onepage&q=Partners%20in%20Peace%20Discourses%20and%20Practices%20of%20Civil-Society%20Peacebuilding%20isbn&f=false

⁷⁸ War and Peace Talk (2013). Mary Kaldor on New and Old Wars. [video] Available at: <https://www.youtube.com/watch?v=eGhI58kjmB0> [Accessed 7 May 2015].

Stejně tak se toto pojetí opírá o liberální teorie a důležitost společenské smlouvy pro fungování liberální demokracie. V tomto pojetí pak občanská společnost symbolizuje reprezentaci občanů a jejich možnost a kapacitu ovlivňovat politické kroky konstruktivním způsobem i mimo období voleb.

V daném kontextu byla občanské společnosti přisuzována role v usmiřování společností, rozdělených konfliktem. Vyzvedávána byla zejména znalost lokálního prostředí a porozumění lokálnímu kontextu a komplexní porozumění postkonfliktní situaci. Občanská společnost byla proto viděna jako reprezentace síly zasazující se o mír a bližší lokálním úrovním než vládní instituce.

Takto bylo hodně teoretických prací založeno na zobecnění, idealizaci a ideologické představě občanské společnosti. Mezinárodní rozvojové organizace, lokální organizace, svépomocné organizace, organizace poskytující služby nebo advokacii byly všechny řazeny do jedné kategorie. Nicméně, jejich jednotlivé role byly značně odlišné.

Postupně se však začaly objevovat argumenty, že je zanedbávána etnická a další neobjektivnost této skupiny aktérů a rovněž jejich odlišné vize politické scény. Crowther pak v tomto kontextu uvedl, že organizace občanské společnosti jsou často tvořeny, aby posílily pozici určité konfliktní strany.

Celkově je tedy občanská společnost velmi důležitým článkem současného přístupu k peacebuildingu a zároveň je nezbytným článkem pro realizaci konceptu lokálního vlastnictví. Nicméně, stejně jako se liší formy demokracie, pojetí identity jako občana dané země, tak se stejně liší pojetí občanské společnosti. V postkonfliktních zemích se pak na rozkol mezi liberálně pojatou a případně externě založenou občanskou společností a tradičními institucemi často naráží.

Dalšími dvěma skupinami aktérů ovlivňujících fungování společnosti a státu jsou:

- náboženské organizace
- ekonomické organizace

Tyto organizace mají svůj značný význam a mohou posílit legitimitu nově vzniklých představitelů státu či sdružovat obyvatele dané země. Nicméně jejich působení je mimo záběr mé práce.

1.7 Závěr

Účelem teoretické části bylo osvětlit teoretické pohledy na peacebuilding, koncept jako takový, jeho vývoj a postavení aktérů, kteří ho ovlivňují a utvářejí. Je zřejmé, že se jedná o velmi komplexní fenomén, ke kterému existuje mnoho přístupů, jak z teoretického tak z politického pohledu.

Podtrhující teorií, kterou se tento fenomén obvykle vysvětluje, je neoliberalismus a teorie demokratického míru, spolu s přístupy řešení konfliktů. Nicméně, změny v 90. letech a autoři jako P. Lederach posunuli koncept řešení konfliktů k jejich transformaci a pozvedli roli lokálních aktérů jako tvůrců každodenního míru. Toto bylo nutné vzhledem ke změně charakteru konfliktu od *old wars* k *new wars*.⁷⁹

Dané změny zároveň souvisejí se změnami pojetí referenčních objektů bezpečnosti od států k obyvatelům daných zemí. V kontextu liberálního míru došlo k vytvoření komplexních operací, které zahrnovaly všechny sektory aktérů a odrážely tak přesvědčení, že stability daných zemí a jejich plnohodnotného fungování v rámci mezinárodního společenství bude dosaženo pouze v případě spojení rozvoje, etablování liberálních institucí, které obyvatelům zajistí jejich práva a potřeby. Otázky legitimacy a suverenity zemí pak byly řešeny pomocí integrace lokálních aktérů do procesu post-konfliktní rekonstrukce.

Lokální vlastnictví je tedy také neoliberálním konceptem, který navíc vyžaduje volby politického charakteru, což je v rámci tendence peacebuilding tohoto charakteru zbavit problematické. Navíc otázky typu, kdo by měl vlastnit co, kdo to bude utvářet, jakým způsobem dojde k předání atp., způsobily, že lokální vlastnictví bylo dlouhou dobu, pouze rétorickým pojmem, který byl maximálně realizován jako lokální participace. Tento přístup a značná orientace na budování institucí pak byly kritizovány jako neokoloniální mise, případně nová civilizační mise.

⁷⁹ War and Peace Talk (2013). Mary Kaldor on New and Old Wars. [video] Available at: <https://www.youtube.com/watch?v=eGhI58kjmB0> [Accessed 7 May 2015].

Autoři jako *Richmond* a *MacGinty* poté začali upozorňovat na reakce lokálních aktérů na tyto mandáty a na oblasti, kde tento liberální peacebuilding změnil charakter. Postupně se hybridizace stala novým klíčovým pojmem a má se za to, že změna charakteru vytvářených institucí a otevřenější spolupráce s lokálními aktéry může vést k stabilnějšímu míru po ukončení mise. Nicméně, tento mír už nebude liberálního charakteru, ale jak definuje *Richmond*, post liberálního charakteru.

Tento proces, jak pak uvádí, vede:

Ke vzniku dynamiky každodenního míru, ke změnám v liberálním peacebuildingu a lokálních mírových projektech, k nepředurčení účelu komunikace s lokálními aktéry, k otázce jak lokální aktéři utvářejí stát a mezinárodní politiky pro peacebuilding a statebuilding a k nutnosti tvorby nových epistemologií a metodologií.⁸⁰

Závěrem bych k tomuto kontextu a pohledu dodala, že rovněž existují autoři,⁸¹ kteří upozorňují na hegemonický a realistický průběh mírových procesů a politický charakter jak utváření dohod a další kroků v rámci peacebuildingu a řešení konfliktů.

Otázky, které podtrhují realistický a politický podtext procesu intervence jsou následující:

- 1) Kdo a na jakém základě rozhodne, kde dojde k intervenci? Z jakého důvodu mezinárodní společenství intervenovalo v Kosovu, nicméně dlouho odmítalo intervenovat v Jižním Súdánu,
- 2) Kdo vybere vládu daného státu?
- 3) Na jakém základě je distribuována rozvojová pomoc a jaké podmínky jsou kladeny pro financování rozvojových projektů?
- 4) Kdo vybírá zaměření daných rozvojových projektů?

Bylo by jistě možné definovat i další otázky. Jsem přesvědčena, že odpovědi na výše uvedené dotazy a případně i na další, které vyvstanou během analýzy, může blíže osvětlit reálné postavení liberalismu a ideálů v protikladu ke konceptu moci a fenoménu realpolitik.

⁸⁰ RICHMOND, Oliver P. A post-liberal peace. New York: Routledge, 2011. Routledge studies in peace and conflict resolution. ISBN 02-038-1026-0.

⁸¹ Jan Selby (2013): The myth of liberal peace-building, *Conflict, Security & Development*, 13:1, 57-86

V konečném důsledku intervence, její průběh a definování lokálního vlastnictví a výsledek celého procesu jsou politického charakteru, a byť se mezinárodní komunita snaží profilovat své cíle jako záměry prosazující všeobecné dobro, jejich realizace a financování by v rámci politických procesů při schvalování byli jen těžko proveditelné bez prospěchu pro dané aktéry.

Zároveň však záleží i na postavení lokálních aktérů, jejich zájmu vytvářet udržitelnou podobu míru a zároveň se angažovat v politickém procesu.

Je tedy nutné definovat, kdo jsou lokální aktéři, v rámci jaké politické kultury se pohybují, případně jaké mají vztahy mezi sebou a na základě jakých procesů jsou financováni.

Skutečná interakce mezi Track I – Track III úrovní pak je tématem této práce a bude na příkladech dále rozebrána v následujících případových studiích.

2 Případové studie

Vzhledem ke komparativnímu charakteru následujícího souboru případových studií, člením následující empiricky zaměřenou část na politicko-historický kontext konfliktu, kde identifikuji příčiny konfliktu, stručně rozebírám jeho průběh a postoj mezinárodního společenství ke konfliktu. Následně se věnuji roli lokálních aktérů zejména po skončení konfliktu, kdy dostali větší prostor k jednání. Porovnáním politiky mezinárodních organizací v zemi s postojem lokálních aktérů, budu schopna definovat o jaký druh peacebuildingu se jedná v rámci v úvodu typologie *Barnetta a Zürchera* a jakým způsobem došlo k hybridizaci míru v zemi, tedy které požadavky a cíle mezinárodního společenství byly změněny na základě aktivity lokálních aktérů. Toto v následujícím kroku porovnam napříč případovými studiiemi v rámci diskuse v třetí kapitole.

Politicko-historický kontext konfliktů

První část případové studie, jak jsem přesvědčena, pomůže pojmout komplexní charakter konfliktu a jeho příčin. Na základě analýzy sekundárních zdrojů a analýzy relevantních rezolucí a dokumentů MO, určím, jaký přístup zvolila mezinárodní komunita a jaký účel tento přístup měl.

Příčiny konfliktu

Mezi společenské příčiny konfliktu počítám nerovnosti ve společnosti v zajištění potřeb jednotlivých skupin a či jejich případnou diskriminaci, ať už z etnických či náboženských důvodů. Mezi politické příčiny konfliktu zahrnuji boj o moc politických stran a dalších uskupení. Mezi ekonomické příčiny konfliktu pak zahrnuji nevyhovující stav ekonomiky a z něj plynoucí problémy jako nutnost podmíněných půjček ze strany MMF, vysoká nezaměstnanost a další ekonomicky podmíněné problémy.

Strategie mezinárodního společenství

V následující části budu analyzovat a porovnávat odlišné strategie mezinárodního společenství v rámci jednotlivých případů. Na základě analýzy výsledků v jejich kontextu, identifikuji důvody pro danou odlišnost. Nejprve se vždy budu soustředit na výslednou mírovou dohodu a její důsledky, případnou formu mezinárodní přítomnosti v zemi a poté na požadavky mezinárodního společenství.

Role lokálních aktérů

Tato část jako jádro mé práce bude reflektovat diverzitu a postavení lokálních aktérů v průběhu postkonfliktní rekonstrukce. Budu se soustředit na jejich motivy, aktivity a výzvy, kterým čelí.

Zároveň se pokusím analyzovat, zda jejich zaměření je jejich vlastním rozhodnutím, nebo se jedná o rozhodnutí vyšších úrovní. V neposlední řadě, pokud to bude možné zhodnotit, pokusím se uvést, zda jejich aktivita nutně přispívá ke stabilizaci situace v dané oblasti, či nikoliv.

2.1 Bosna a Hercegovina

Propletenec Jugoslávie se začal ukazovat v polovině 80. let. Země jižních Slovanů se dvěma abecedami, třemi náboženstvími, čtyřmi jazyky, pěti řekami a šesti republikami měla ústavní rámec, který vyvažoval zájmy všech národů.⁸²

Na úvod této studie považuji za vhodné připomenout, že Bosnu a Hercegovinu jsem si k analýze zvolila jako případ konfliktu, který proběhl před intenzivním lokálním obratem v rámci mezinárodních organizací a v době velkého vzestupu liberalismu. Vzhledem k trvání mezinárodního angažmá v zemi je však možno předpokládat, že tento přístup se během času změnil. Předpokládanou změnu se pokusím na základě oslovení NGO zdokumentovat a analyzovat. Nejprve se ale budu věnovat příčinám konfliktu:

⁸² AFTER DAYTON:: Lessons of the Bosnian Peace Process [online <http://www.cfr.org/world/after-dayton-lesso>]. N/A: CFR, 1999 [cit. 2016-05-06]. ISBN Council on Foreign Relations. Dostupné z: <http://www.cfr.org/world/after-dayton-lessons-bosnian-peace-process/p8615>

Z hlediska společensko-politických změn je nutné vzít v úvahu faktory, na kterých závisela stabilita Jugoslávie jako zřízení. Tedy politika komunistické strany a vedení J. Tita, který v roce 1980 umírá. S následným rozpadem Sovětského bloku pak dochází k destabilizaci i v rámci Jugoslávie. Začínají se projevovat nerovnosti a historicky odlišné aspirace jednotlivých národů a etnik. Srbové snili o velkém Srbsku, Chorvati o velkém Chorvatsku a Bosňáci (muslimové) jsou národností založenou na víře.

Ve chvíli kdy došlo k odtržení Chorvatska a Slovinska, což vzhledem k etnický homogennímu charakteru obou zemí nezpůsobilo tak rozsáhlý konflikt jako vyhlášení nezávislé Bosny a Hercegoviny, vznikla zde další úroveň, která začala ovlivňovat dění v BaH. Když poté v roce 1990 následovaly demokratické volby, tak byly zvoleny národnostně laděné politické strany, které navíc měly vazby jak na Chorvatsko, tak na Srbsko.

Z těch, kteří hlasovali, 75 procent volilo nacionalistické strany. Bosenská Strana Demokratické Akce (*Stranka demokratske akcije* nebo SDA), Srbská demokratická strana (*Srpska demokratska stranka* nebo SDS) a Chorvatská demokratická unie (*Hrvatska demokratska Zajednica* nebo HDZ). SDA byla založena jako muslimská strana, SDS a HDZ si přáli připojení k Srbsku a Chorvatsku. V důsledku těchto voleb se tedy proces vedoucí ke konfliktu v zemi zrychlil.

Mezi ekonomické příčiny by pak patřila hospodářská krize 80. let, korupce, zločinnost, nerovnost a nezaměstnanost. Jak uvádí zpráva International Crisis Group, tak občané Bosny a Hercegoviny nepředvídali nadcházející dění po volbách. Naopak panovalo přesvědčení, že by tyto strany mohly vyřešit výše zmíněné problémy.

Mezi další příčiny pak patřilo popírání etnických tlaků během komunismu, aktivity Srbska a Chorvatska a koncept *Bratrstvo a Jednota*, na základě, kterého došlo i k odsouzení těch co propagovali separatismus nebo iredentismus, tedy všech aktivit, které bratrství a jednotu mohly ohrozit.

Srbové a Chorvati se cítili nezávislostí ohrožení, nebezpečí života v islámském státě, Bosenští Srbové se připojili ke Karadžičově SDS, v roce 1992 pak Bosna a Hercegovina vyhlásila nezávislost. Dále došlo k uzavření tzv. dohody v Kardordevu, která byla uzavřena mezi Tudžmanem a Miloševićem, kdy Srbsko chtělo část země, kde Srbové měli většinu a Chorvatsko si rovněž chtělo zabezpečit část BaH s chorvatskou většinou.⁸³

V neposlední řadě i Jugoslávie byla uměle vytvořený stát a proto, když pominuly podmínky, které zajistily její existenci, tak došlo k obnovení předchozích sporů a k rozpadu uskupení.

V případě Bosny a Hercegoviny bylo základním požadavkem mezinárodního společenství, aby toto uskupení zůstalo jednotným státem. Konečná podoba Daytonských dohod pak byla výsledkem jednání mezi představiteli jednotlivých uskupení v BaH, Chorvatska, Srbska a mezinárodní komunity.

Nicméně, vzhledem k naprosto odlišným požadavkům jednotlivých komunit byla dohoda minimálním společným jmenovatelem podmínek jednotlivých stran a v mnoha ohledech je nazývána pouze příměřím, nikoliv mírovou smlouvou. Význam tohoto dokládá následující citát:

Jak jeden z analytiků poznamenal, to co vzniklo z Daytonu, byla mírová smlouva vyjednaná netrpělivou americkou administrativou rozhodnutou zejména ukončit válku v BaH a nesoustředěnou tolik na vytvoření životaschopného a udržitelného státu.“ (Ó. Tuathail et al 2006:61).⁸⁴

Jak Timothy Donais uvádí dále, Dayton kráčí po tenké linii mezi etnicky definovaným rozdělením a uznáním jednoty bosenského státu. S ohledem na dění, které architektky Daytonu nebylo přímo předpokládáno, demokratické předpisy dohody byly postupně porušovány a konečně zpochybněny postupně více asertivní mezinárodní přítomností, která transformovala Bosnu v jakýsi quasi-protektorát mezinárodní komunity.

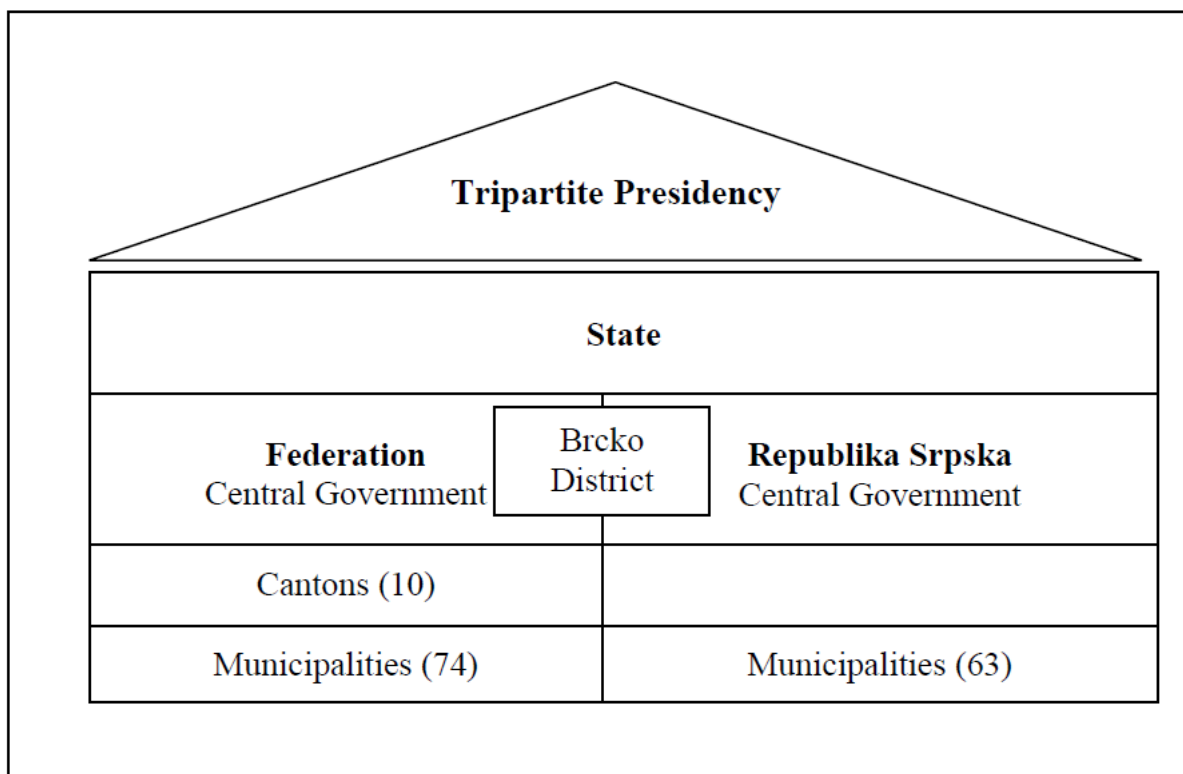
⁸³ The Karadžordevu meeting. In: Bosnia Facts [online]. -: -, - [cit. 2016-07-31]. Dostupné z: <http://www.bosniafacts.info/modern-history/serbian-aggression/10-karadordevu-meeting>

⁸⁴ Donais, T. (2012). Peacebuilding and local ownership. New York: Routledge.

Belloni (2009, 359) dále uvádí, že Dayton vytvořil komplexní institucionální strukturu složenou z jednoho státu, dvou entit, 3 národů, odhadem asi 3,9 milionu občanů a 5 vrstev vládního systému vedeného 14 premiéry a vládami, což s Bosny učinilo stát s nejvyšším počtem prezidentů, premiérů a ministrů na hlavu na světě.

Tuto situaci dokresluje následující schéma:

Box 1: The Constitutional Structure of Bosnia and Herzegovina.

Obrázek 4 Struktura státních institucí v BaH⁸⁵

Navíc vzhledem k příliš brzo konaným volbám, které například podle *zprávy International Crises Group* proběhly před tím, než bylo možné zajistit svobodné a spravedlivé volby a vzhledem, ke struktuře, kterou Dayton institucionalizoval, došlo k uchování poměrů z roku 1995. Politickým stranám stačí, aby žádaly o podporu pouze své vlastní etnikum a nejjistější způsob jak získat popularitu je „hrát“ na nacionalistickou kartu.

⁸⁵ Bosnia and Herzegovina Country Assistance Strategy FY08-FY11. In: Public Intelligence [online]. - : -, 2007 [cit. 2016-07-31]. Dostupné z: <https://publicintelligence.net/bosnia-and-herzegovina-country-assistance-strategy-fy08-fy11/>

Situaci z pohledu mezinárodního společenství bych tedy shrnula následovně: Mezinárodní komunita má zájem na zachování jednotné Bosny a Hercegoviny a na vyhnutí se jakékoliv destabilizaci země. Nicméně proces reconciliace trvající léta nepřináší výsledky. Značnou roli hraje Evropská unie, která proces posunula postupně od Daytonských dohod a Bonnských pravomocí k přístupovému procesu a požadavkům Bruselu. Nicméně vstup EU a její komunikace se státními představiteli BaH při existenci OHR a stejně tak postupné snížení míry angažmá vysokého představitele v zemi nepřineslo zemi stabilizaci a přiblížení udržitelného míru. Naopak každé volby znovu ukazují na etnickou otázku a je možné pozorovat, jak Srbské tendence k separaci, tak tendenci muslimů k využití demografických trendů v zemi.

Zhodnocení lokálního vlastnictví se budu dále věnovat v následující části. Nicméně již množství národních a mezinárodních institucí zasahujících do vnitřních záležitostí BaH a omezujících i lokální dění poukazuje na to, že vlastní iniciativa občanské společnosti bude narážet na výzvy.

Otázkou tedy zůstává, co může mezinárodní společenství učinit pro zvýšení udržitelnosti míru v zemi. Timothy Donais poukazuje na charakter tohoto peacebuildingu jako *compromised peacebuilding*, kdy snahy o liberální mír nejsou v interakci s lokálními aktéry ani přijímány, ani naplňovány. Dále upozorňuje na důležitost pojímat peacebuilding jako proces reconciliace mezinárodních norem, kdy dochází k interakci mezinárodního s lokálním. Pozici lokálních aktérů blíže rozeberu v následující části, před tím se budu ještě podrobněji soustředit na roli daytonské dohody, která je základním kamenem současné situace v zemi.

2.1.1.1 Daytonská dohoda – pro a proti

Autoři analyzující toto téma se shodují v tom, že jednoznačným pozitivem DPA je fakt, že nedošlo k obnovení bojů a Bosna a Hercegovina zůstala zachována jako jednotný stát. Nicméně politický systém, který na jejím základě vznikl, centrální stát oslabil a přenesl významné pravomoci na entity (*Republika Srpska a Federace Bosny a Hercegoviny*), které mohou vést často protichůdné politiky a schvalovat zákony. Ztotožnění se občanů s Bosnou a Hercegovinou je v důsledku tohoto nastavení problematické. Nepřehledný systém navíc podporuje vznik korupce a kromě jiného v rámci ekonomických vztahů často vnějším aktérům není jasné, na které úrovni a se kterou entitou uzavřít smlouvu.⁸⁶

- 1) *Dohoda zjevně podporuje jednotný bosenský stát, její předpisy způsobují efektivní oddělení a způsobují, že úkol reintegrace je těžší dosáhnout.*

Kromě výše popsaných problematických aspektů politického systému je vhodné uvést také ústavní definování identit Bosňáků, Chorvatů a Srbů, ostatní menšiny nejsou zmíněny. Navíc v rámci tohoto systému je neustálý problém rozdílných aspirací: Republika Srpska hledá větší autonomii, Chorvatská strana má za cíl získat vlastní entitu a několik bosenských stran doufá ve více centralizovanou vládu.⁸⁷

- 2) *Dohoda potvrzuje etnické rozdíly oproti občanské koherenci, principy politické organizace, na oplátku posilují logiku, která provokovala válku.*

Berouc v úvahu volby konané 6 měsíců po skončení konfliktu, jak stanovila dohoda.⁸⁸, kromě jiného proto, aby president Clinton mohl v USA demonstrovat, že mise v Bosně je úspěšně završena, politické strany se logicky na základě předchozích rozdělení formovaly na základě etnicity a další krok k rozdělení byl tedy vykonán.

⁸⁶ DÜMMEL, Karsten. POSITIVES AND NEGATIVES: Dayton 10 Years On. In: Kas International [online]. -: -, 2015 [cit. 2016-07-31]. Dostupné z: http://www.kas.de/wf/doc/kas_42451-544-2-30.pdf?150908105736

⁸⁷ NARDELLI, Alberto, Denis DZIDIC a Elvira JUKIC. Bosnia and Herzegovina: the world's most complicated system of government? In: The Guardian [online]. -: -, 2014 [cit. 2016-07-31]. Dostupné z: <http://www.theguardian.com/news/datablog/2014/oct/08/bosnia-herzegovina-elections-the-worlds-most-complicated-system-of-government>

⁸⁸ SCIOLINO, Elaine. THE CLINTON RECORD: Foreign Policy; Bosnia Policy Shaped by U.S. Military Role. In: NY Times: Centre for Peace Studies Faculty of Humanities, Social Sciences and Education [online]. -: -, 1996 [cit. 2016-07-31]. Dostupné z: <http://www.nytimes.com/1996/07/29/us/the-clinton-record-foreign-policy-bosnia-policy-shaped-by-us-military-role.html?pagewanted=all>

- 3) *Dohoda klade větší důraz na vojenské aspekty míru než na jeho občanský imperativ, což znemožňuje post-konfliktní peacebuilding, včetně odškodnění za porušení základních lidských práv.*

V rámci misí NATO a EU se do značné míry jednalo o stabilizaci situace. Vojenské aspekty dohody jsou popsány mnohem jednoznačněji než civilní.

- 4) *Konečně, proces politické, společenské a ekonomické rekonstrukce, který tato dohoda formuje je natolik zrychlený, že hrozí podrytím vlastních cílů.⁸⁹*

Ekonomické reformy vykonané v Bosně měly negativní vliv na zaměstnanost a ekonomický růst.

K těmto bodům se poté přidává rovněž fakt Bonnských pravomocí, které opravňují OHR, rušit zákony, pokud je to nezbytné a odvolávat představitele, což samo o sobě je ze strany lokálních aktérů kritizováno jako nedemokratické. V tomto kontextu, nyní považuji za vhodné se na postoj lokálních obyvatel a situaci občanské společnosti podívat podrobněji.

2.1.2 Role lokálních aktérů

Role lokálních aktérů v Bosně a Hercegovině je klíčovým tématem výtek mnoha autorů a vztahuje se k všeobecné kritice důsledků liberálního peacebuildingu. Vzhledem k tomu, že v průběhu předchozího režimu byla občanská společnost slabá a země jako taková neměla demokratickou tradici a role občanské společnosti tedy nemohla být historicky známá a přijatá společností, rozkvět OS jak kvantitativně, tak kvalitativně přinesl určité následky, které však vzhledem k přístupu mezinárodního společenství neměli stabilizující efekt.

Skutečností je, že domácím skupinám OS byly alokovány obrovské finanční a logistické zdroje. Nicméně, stejně jako otázka intervence vyžaduje politické rozhodnutí, tak otázka přidělení financí vyžaduje politické rozhodnutí.

Jinými slovy, mezinárodní vládní i nevládní organizace měly společné priority týkající se budování demokracie a liberálních hodnot přímým způsobem. Preferovaná témata projektů se navíc s časem flexibilně měnila. Dalším problematickým aspektem byla potřeba podat žádost o financování daným, předepsaným způsobem a v angličtině.

⁸⁹ BRLJAVAC, Bedrudin. "Two Schools Under One Roof" The divided education in Bosnia and Herzegovina. In: The Arctic University of Norway: Centre for Peace Studies Faculty of Humanities, Social Sciences and Education [online]. -: -, 2014 [cit. 2016-07-31]. Dostupné z: <http://munin.uit.no/bitstream/handle/10037/6788/thesis.pdf;sequence=2>

Je tedy logicky odvoditelné, že dané organizace mohly jen stěží vytvořit ucelenou strategii a následovat vlastní priority. Naopak se vzhledem ke vzniklému počtu organizací a jejich snaze získat finance na projekty mluví o tzv. projektománii,

Tento termín popisuje nekritický postoj NGOs k celkovému programu aktivity, který se rozvíjel podle financování projektů a jehož priority byla rozvinout projekty, které se soustředí na soulad s kritérii sponzorů, často bez zvážení jejich praktické relevance a životaschopnosti. (Sejfija, 2006: 134) Další zdroj pak popisuje vzniklou občanskou společnost jako oddělený, izolovaný segment, který by mohl ohrozit rozvoj autentické občanské společnosti v zemi. Účast občanů, která je určujícím rysem občanské společnosti – je zpochybnitelná. (Grupa autora, 1998: 42).

Například, přestože v zemi existuje asi 10 000 NGOs, jen malé procento z nich má kanceláře v obou entitách a většina z nich zaměstnává pracovníky převážně z jedné etnické skupiny. Proto, od té doby, kdy Daytonská dohoda rozdělila zemi na dvě entity, podle etnických rozdílů, skutečné občanské iniciativy jsou téměř zablokované.⁹⁰

Z dostupných pramenů dále není patrné zapojení občanské společnosti do tvorby státního systému, tedy pokud šlo o zapojení lokálních aktérů, jedná se spíše o lokální účast, než lokální vlastnictví. Toto podporuje i prostá skutečnost dlouho trvající mezinárodní přítomnosti, která vzhledem k výše uvedeným pravomocím, mohla dění v zemi ovlivňovat nepominutelným způsobem.

O. Richmond dále udává lokální pohled na angažmá mezinárodní komunity takto: „Lokální aktéři kritizují svou neúčast na tvorbě mírové dohody, dále také přílišný důraz na volby a parlament, jako měřítko fungování skutečné demokracie. Místní aktéři rovněž upozorňují na nedostatečné zaměření mezinárodní komunity na lidská práva nebo případně jejich přímou diskriminaci. K lokálním reformám dále uvádějí, že liberální principy, podporují nerovnosti ve společnosti a konkurenci a že náklady konfliktu spadají na občany.

⁹⁰ BRLJAVAC, Bedrudin. Civil Society Marginalized in Bosnia and Herzegovina: A Threat to Democracy. In: International Strategic Research Organization [online]. -: -, 2011 [cit. 2016-07-31]. Dostupné z: <http://www.usak.org.tr/en/usak-analysis/balkans/civil-society-marginalized-in-bosnia-and-herzegovina-a-threat-to-democracy>

Další charakteristikou liberalismu je jeho ahistoričnost, což podle vyjádření a zaměření nevládních organizací neprospívá skutečnému řešení konfliktu.

Jak se vyjádřila prezidentka Centra pro demokracii a přechodnou spravedlnost:

Vládní sektor nereflakuje témata minulosti, nutnost čelit minulosti nebo související s tématem rekondiliace. Vládní sektor celkově ignoruje NGOs, které se na tato témata soustředí.⁹¹

Na minulost se soustředí i další neziskové organizace.

Například projekt Výzkumného centra pro peacebuilding připomíná tematiku koncentračních táborů, jichž dle popisu bylo během bosenské války založeno 677. Následující citát dokumentuje obsah filmu s touto tematikou:

Způsob jakým oběti a pachatelé v každé komunitě s tímto odkazem bojují, předurčuje budoucnost komunity. Pohybujíc se od temného pohledu k povznášejícímu optimismu, tento film přináší pohledy všech etnických skupin skrze novou generaci a způsob, kterým je schopna si poradit s toxickou minulostí. Žijíc v Bosně, která bojuje za členství v EU, jsou zoufalí, aby našli společný způsob jak v budoucnosti žít v míru.⁹²

Co se týče otázky pohledu do budoucnosti, tak jeden z pohledů je následující:

Násilný konflikt se již zastavil, ale tichý konflikt mezi třemi etnickými skupiny trvá již od podpisu Daytonské mírové smlouvy. Válka skončila bez vítězů a Srbské ozbrojené pokusy získat polovinu BaH za použití etnických čistek, zabíjení a genocidy byly odměněny entitou speciálně pro ně, i jméno této entity poukazuje na to, čí země to je, což bude konstantní překážka pro demokratický rozvoj a založení „normální“ společnosti a funkčního státu, který se bude starat o ekonomická a sociální témata a nikoliv o fašistickou ideologii „krve a teritoria“. Jen když se změní tato forma existence s jasným vysvětlením o, co se jednalo, tak BaH bude mít šanci stát se demokratickou a prosperující zemí.

⁹¹ Center for Democracy and Transitional Justice

⁹² Uspomene677. In: *Post Conflict Research Center* [online]. -: -, - [cit. 2016-07-31]. Dostupné z: <http://p-crc.org/project/uspomene677/>

Konečně s ohledem na hodnocení role mezinárodního společenství, je možné uvést následující:

Mezinárodní organizace příliš nepomáhají ve skutečné léčbě nemoci ale spíše v udržování státu quo. Toto dává politikům alibi, aby nechali mezinárodní komunitu dělat svou práci. Navíc mezinárodní komunita nemá jasný postoj ke konfliktu, jeho příčinám a následkům.

Nicméně přechod, kterým země musí projít, vyžaduje dlouhodobý horizont, koherentní přístup aktérů a soustředění se na témata, která pomohou občanům země překonat odlišnosti. Otázkou však zůstává, zda bude v rámci Bosny a Hercegoviny existovat politická vůle k tomu, aby výše zmíněný přechod země vykonala jako jednotný celek.

2.1.3 Závěr

Konflikt v Bosně a Hercegovině byl konfliktem na evropském kontinentě, což zapříčinilo značný zájem jak EU, NATO tak OSN. Řešení tohoto konfliktu však bylo otázkou konfliktu politických zájmů na úrovni:

- Track I – Udržení jednotného státu
- Track II – Odtržení Srbské a Chorvatské části a snaha muslimů o vytvoření jednotné země
- Track III – Zmanipulované či historicky dané etnické spory a následná snaha občanské společnosti o rekongraci.

Z těchto tří úrovní se na utváření daytonské dohody a dalších klíčových dokumentů podíleli pouze první dvě. Pokud vezmeme v úvahu oficiální snahu o demokratizaci, snahu o liberalizaci ekonomiky a vybudování občanské společnosti, jedná se o typickou operaci na základě idey liberálního míru.

Nicméně vzhledem k charakteru konfliktu a roli kultury a tradice došlo k dočasnému odtržení nově zformované občanské společnosti od potřeb obyvatel. Přesto již dnes existují účelněji pracující NGOs zaměřující se na témata jako je role mládeže, postavení žen a zaměstnanost, která jsou důležitá pro splnění základních potřeb a vyrovnání se z minulostí.

Osud BaH je do budoucnosti složité odhadnout. Nicméně lze předpokládat, že se nebude jednat o typicky liberální stát, a proto mohu potvrdit názor Donaiho, že v tomto případě se jedná o compromised peacebuilding.

3 Sierra Leone

3.1.1 Historicko-politický kontext

Válka v Sieře Leone má mnoho znaků typických pro konflikty v bývalých koloniích, v rozvojových státech a v rámci africké kultury. Hlavní příčinou občanské války byl autoritářský přístup vládnoucí strany a vyloučení některých skupin společnosti z podílení se na demokracii. Kromě tohoto faktu dlouho dobu narůstala korupce a horšila se ekonomika a využití rozvojové pomoci. Vliv měl rovněž nestabilní region, přeliv konfliktu z Libérie a vliv Muamara Kaddáfího v jehož zemi RUF⁹³ původně vznikla. Konflikt v Libérii kromě jiného Sierru Leone ovlivnil, tak že přispěl lidskou silou rebelům, kteří zmanipulovali uprchlíky. Další příčinou vzniku konfliktu byly nové neoliberalizační požadavky mezinárodních finančních institucí spojené se sníženou mírou rozvojové pomoci a nutností demokratizace.

Země se navíc potýkala s vleklými post-koloniálními problémy, jejichž řešení vedlo ke konfliktu. V neposlední řadě pak hrál roli i přístup rebelů ke zdrojům a sama vidina ekonomických zisků, která často gradovala násilím i mezi řadovými bojovníky. Příčinou byl také stávající režim vzhledem k široce rozšířené korupci.

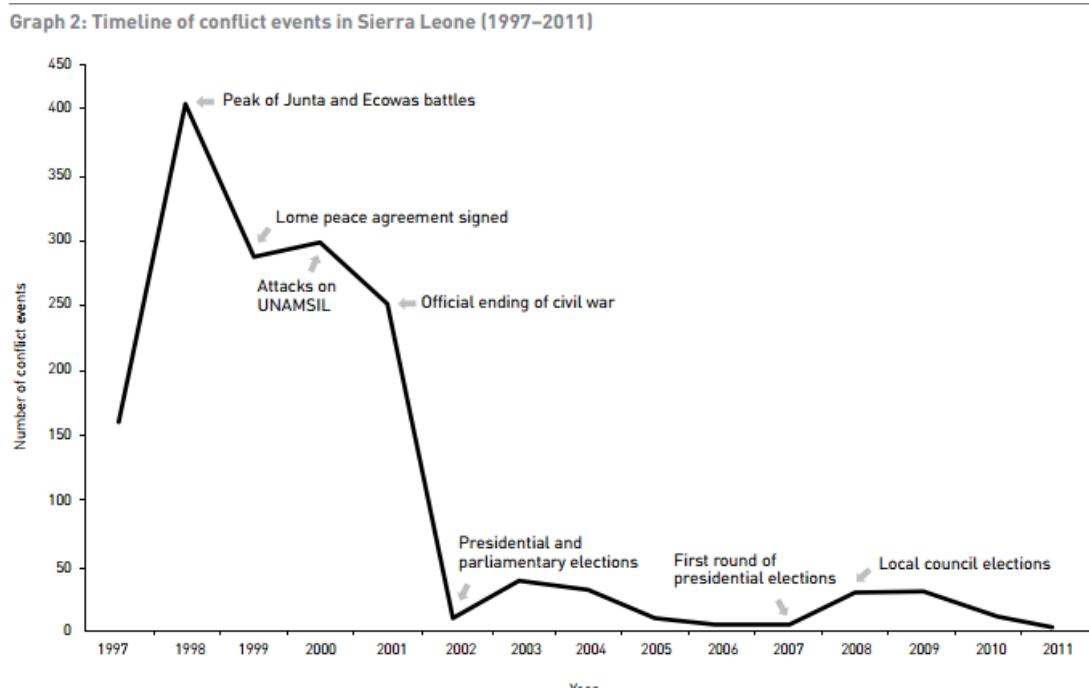
RUF započala kampaň proti režimu, kterou podpořila velká část obyvatel. Následně se několik let střídaly snahy konat volby a započít demokracii více stran. Roli zda hrálo velké množství lokálních i mezinárodních subjektů. Konflikt se vyznačoval značnou brutalitou, zapojením soukromé vojenské organizace, důležitostí přírodních zdrojů pro financování bojů a intervencí Velké Británie za účelem vyřešení krize s rukojmími.

Dále lze na základě dostupných pramenů zkonstatovat, že naopak ukončení konfliktu a mnoho úrovní peacebuildingu do současnosti dokazuje, přesvědčení společnosti o důležitosti zachování míru a cestě ke stabilizaci.

Přestože je situace v Sieře Leone dodnes velice komplexní, vzhledem k rozsahu práce a k faktům ohledně peace-buildingových snah země samotné, které jsou zajímavým ukazatelem hybridizace, se budu nyní podrobněji věnovat nejprve řešení konfliktu a poté zejména budování míru.

⁹³ Revolutionary United Front

Pro ilustraci proměnlivého charakteru války v zemi uvádím grafiku dynamiky části konfliktu:

Obrázek 5 Dynamika konfliktu v Sieře Leone⁹⁴

Do řešení konfliktu v Sieře Leone bylo zapojeno postupně více uskupení. Peacemaking započal misí ECOMOG⁹⁵ v roce 1997. Následovalo zapojení OSN, které vedlo k dohodám z Lomé v roce 1999. Zdálo se, že osm let trvající válečný konflikt je zažehnán. Nicméně předání moci jednomu z vůdců RUF však vyústilo v další násilí, které se odehrávalo i v období voleb. Stoupající počet obětí nakonec vyřešila vojenská invaze Velké Británie, která se rozhodla angažovat ve své bývalé kolonii za účelem záchrany obětí útoků povstalců. Mezinárodní angažmá se postupně vyplatilo a v roce 2002 byla válka s konečnou platností ukončena. Následovalo poměrně rychlé konání voleb a snaha jak vlády, tak občanské společnosti stabilizovat zemi na cestě k míru.

⁹⁴ DOWD, Caitriona a Clionadh RALEIGH. Mapping conflict across Liberia and Sierra Leone. In: C-R [online]. -: -, 2011 [cit. 2016-07-31]. Dostupné z: http://www.c-r.org/downloads/CON1222_Accord_23_2.pdf

⁹⁵ The Economic Community of West African States Monitoring Group

Kroky, které proběhly poté, zahrnovaly volby za asistence mezinárodních organizací, kterým předcházela registrace voličů a stran.⁹⁶ Dalším krokem bylo odzbrojení, demobilizace a reintegrační programy (DDR). Rovněž se postupně začaly řešit otázky spravedlnosti a vyrovnání se s válečnými zločiny a porušováním lidských práv.

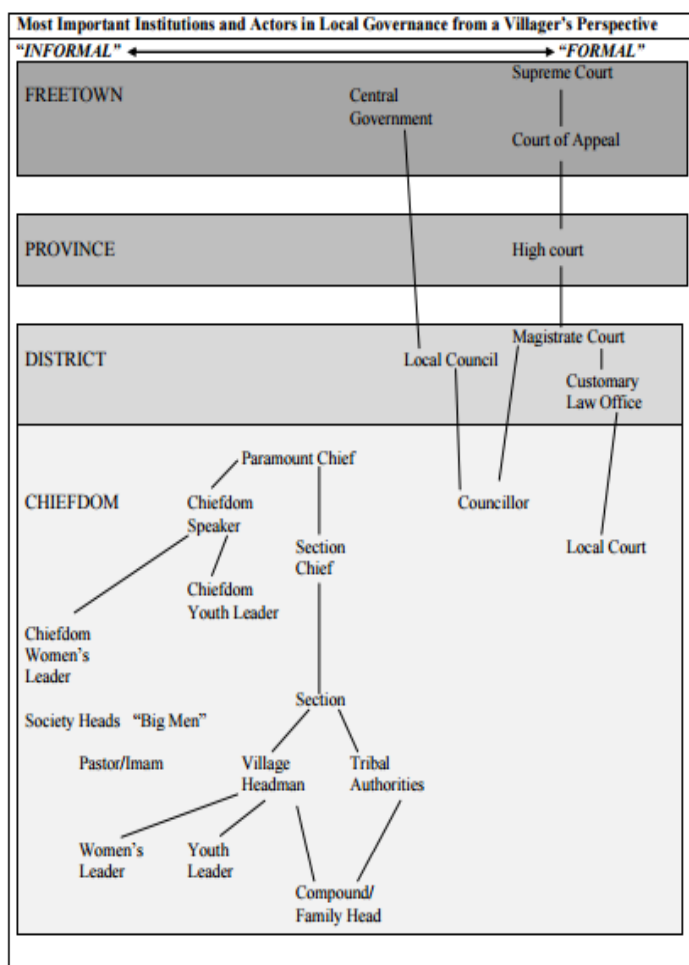
Přes šestnáct let trvající peacebuilding a značné angažmá mezinárodních organizací, vystřídání se několika misí OSN, přes spolupráci se Světovou bankou a Mezinárodním měnovým fondem, však důvody obyvatel pro občanskou válku, tedy špatný ekonomický rozvoj, vyloučení ze spolurozhodování, neprůhledné praktiky státu, nevyřešil.

3.1.2 Role lokálních aktérů

Lokální postoj k peacebuildingu je ukázkou mnoha úrovní hybridizace. Vzhledem ke specifické kultuře v zemi a neschopnosti centra ovlivnit periferii skrze formální instituce, nezbyvá vládě než se spolehnout na regionální vůdce a jiné tradiční subjekty. Vzhledem k jejich odlišnému způsobu fungování, pak Sierra Leone spojuje liberální a neo-liberální pohledy zejména na venek a tradiční fungování založené na patronství, vůdcovství a již zmiňovaném patrimonialismu.

Oproti první případové studii je zde tedy značná úroveň hybridizace zakomponována již do samotného složení institucí ovlivňujících politiku ve státě. Nicméně neformální instituce nemají vliv pro vystupování státu na venek.

⁹⁶ Problémem s tímto spojeným byla otázka uprchlíků a dilema, zda budou hlasovat v místě původního bydliště, nebo v místě, kde se nacházejí.

Source: Manning (2009: 4)

Obrázek 6 InSTITUTE v Sieře Leone⁹⁷

Vzhledem k časové vzdálenosti od proběhnutí konfliktu je pak peacebuilding v zemi spíše o statebuildingu a hledání způsobu fungování státních institucí, který nebude diskriminační vůči žádné skupině obyvatel a jenž bude dobře přijímaný mezinárodní komunitou a zejména dárci finanční pomoci.

⁹⁷ Patrick, T. (2011). THE LIBERAL PEACE AND POST-CONFLICT PEACEBUILDING IN AFRICA: SIERRA LEONE. A Thesis Submitted for the Degree of PhD at the University of St. Andrews

*Vskutku, státní elity využívají nestátní aktéry, zvláště regionální vůdce k ochraně stability režimu stejně jako k podpoře pořádku a bezpečnosti. Toto však neznamená, že Sierra Leone, jako stát selhala, protože se nestala liberálním státem, ale ukazuje to na jiné pochopení toho, co by podpořilo mír, pořádek ve společnosti a stabilitu v zemi.*⁹⁸

Tato dynamika lokálních činitelů a institucí například, vůdců, tajných společností, patronů a patrimonialismu se dostala do konfliktu s liberálním mírem. Podporovatelé liberálního míru jako DFID vyjádřili obavy ohledně politických elit a použití negativních praktik, zvláště korupce a patronství a pohrozili stažením finanční podpory Sieře Leone.⁹⁹

Vláda Sierry Leone je vzhledem k prvenství být zaangażovaná do první peacebuildingové mise PBC velmi aktivní v podpoře rozvoje společnosti jak ve spolupráci s Peacebuilding Commission, tak ve společné činnosti se Světovou Bankou. Její PRSPs jsou neobvykle dobře a kvalitně zpracované.

Země je také jedním z hlavních aktérů *New Deal for Engagement with Fragile States a Statebuilding a Peace Building Goals*.

Je možné říci, že obyvatelé i představitelé Sierry Leone byli jedenáct let trvajícím konfliktem natolik unaveni, že, prezident zvolený v roce 2002 se vydal na trvalou cestu k míru, která byla podpořena širokými vrstvami společnosti.

Nicméně Index lidského rozvoje je velmi nízký. V roce 2013 byla Sierra Leone 183. ze 187 států. Není překvapením, že komunitní, lidský a společenský rozvoj je nejrozšířenější oblastí angažmá občanské společnosti.

⁹⁸ Patrick, T. (2011). THE LIBERAL PEACE AND POST-CONFLICT PEACEBUILDING IN AFRICA: SIERRA LEONE. A Thesis Submitted for the Degree of PhD at the University of St. Andrews

⁹⁹ Patrick, T. (2011). THE LIBERAL PEACE AND POST-CONFLICT PEACEBUILDING IN AFRICA: SIERRA LEONE. A Thesis Submitted for the Degree of PhD at the University of St. Andrews

Přes toto angažmá občanské společnosti však její postavení naráží na přílišné napojení na vládu. Dle hodnocení obyvatel je občanská společnost s klesající rozvojovou pomocí slabší. Buďto kopíruje vládní politiky nebo není aktivní vůbec. Simone Datzberger¹⁰⁰ upozorňuje na instrumentalizaci nevládních organizací, jejich začlenění do neopatrimonialismu a naráží na odkaz koloniálního období. Toto ve spojení se značnou chudobou a nedostatkem vzdělanosti má za výsledek občanskou společnost, která nejedná jako konstruktivní opozice vůči státu ale jako jeho nástroj a v souladu s vládou. Existence této situace je pak výzvou pro rozvoj lokálního vlastnictví a lokální aktivity jako takové.

Země si po válce musela poradit nejen s odzbrojením povstalců, ale také s nutností vystavět státní instituce, tak aby nahradily někdejší autokratický systém. Berouc v úvahu kombinaci formálních a neformálních institucí a témata kritiky ze strany mezinárodního společenství, je pak nutné konstatovat, že Sierra Leone těmto výzvám stále čelí.

Autoři dále upozorňují na konflikt mezi liberálním a zvykovým peacebuildingem. Zatímco liberální peacebuilding se opírá o principy transparentnosti, demokratické vlády, neoliberální politiky a administrativní aparát, zvykový peacebuilding je založen na chápání konfliktu a míru jako procesu a opírá se o instituce, které v zemi fungovali již tradičně. Tyto instituce často fungují na principu již zmiňovaného patrimonialismu, protislužeb a loajálnosti ke své skupině.

Zvykový peacebuilding je zaměřen na lokální aspekty a instituce sociální soudržnosti, které dominantní peacebuilding spíše ignoroval, jako rituální očištění, tajné společnosti, vůdcovství, předkové, zvyková zpravedlnost a právo a řešení sporů. V oblastech vzdálených od centra pak tento zvykový peacebuilding operoval paralelně s dominantním proudem.¹⁰¹

¹⁰⁰ Simone Datzberger (2015) Peace building and the depoliticisation of civil society: Sierra Leone 2002–13, *Third World Quarterly*, 36:8, 1592-1609, DOI: 10.1080/01436597.2015.1043990

¹⁰¹ Patrick, T. (2011). THE LIBERAL PEACE AND POST-CONFLICT PEACEBUILDING IN AFRICA: SIERRA LEONE. A Thesis Submitted for the Degree of PhD at the University of St. Andrews

Z těchto dvou typů PB poté vzniká hybridní forma vlády, jako výsledek interakce mezi institucemi liberálního míru a lokální politikou, kulturou a organizací. Zatímco politické elity přijaly jazyk liberálního míru a přizpůsobily se neoliberalní ekonomice, což do určité míry je zaměřeno na zajištění politické kredibility a materiální asistence mezinárodní komunity za účelem konsolidace politické moci, která jim dá možnost angažovat se v lokálních formách politiky, vztahů a organizací. Elity takto mobilizaly občany nejen skrze stát ale i skrze tradiční instituce.

Celkově se upozorňuje na pomalý rozvoj a křehký proces. Přes mnoho pozitivních znaků, pokrok směrem k míru je smíšený. Přes dosažené změny je situace v zemi dodnes velmi nestabilní a je nutné pracovat na snížení vnímání odlišností a pochopení fungování liberální demokracie jako reprezentace zájmů obyvatel a zároveň voleb jako možnosti jak fungování země reálně ovlivnit. Post-konfliktní stav se pak stává diskutabilním ve chvíli, kdy je nutné mír každodenně vybojovat.

3.1.3 Závěr

Pro zhodnocení situace v Sierře Leone je dle mého názoru instruktivní citát Barnetta a Zürchera (2009): V komplexních vyjednáváních mezi mezinárodními aktéry, národními elitami a okrajovými elitami je základní pozicí „*coopted peace*“, ve kterém lokální aktéři oficiálně spolupracují v rámci kondicionálního charakteru komunikace s externími aktéry, ale ve skutečnosti sledují své vlastní zájmy, které se s čistě liberálními cíli neshodují.¹⁰²

Toto je podle výše uvedeného chápání dění v Sierře Leone, poměrně instruktivní vidění. Na jedné straně zde máme vládní struktury angažované jak v tvorbě procesu PRSP, vlastní peacebuildingové strategie a dalších mezinárodních procesech a na druhé straně se zde na úrovni každodenního míru zachovala původní tradiční struktura společnosti, která obyvatele spojuje s tradicemi a lokálním chápáním politiky.

¹⁰² BARNETT, Michael. State Fragility, the Peacebuilder's Contract, and the Search for the Least Bad State. In: University of Minnesota [online]. N/A: N/A, ? [cit. 2016-07-31]. Dostupné z: <http://erd.eui.eu/media/barnett.pdf>

Je otázkou, zda vnímaná role občanské společnosti, jako spolupracovníka státních představitelů je ve skutečnosti negativní. Je to jistě další skutečností, která ukazuje na unikátní charakter post konfliktního budování míru v zemi. Na zaměření a fungování NGOs a jejich prostoru pro aktivitu, kterou potvrdil i respondent v rámci výzkumu, je patrné časově delší vzdálení se od konfliktu a zároveň snaha některých aktérů dovést zemi k udržitelnému míru.

3.2 Afghánistán

3.2.1 Historicko-politický kontext konfliktu

Afghánistán v historii zažil mnoho invazí a konfliktů. Pokud vezmeme v úvahu pouze nedávnou minulost, tak v roce 2001 měla tato země za sebou již několik desetiletí občanské války a totalitního režimu Talibánu. Více než dříve se zde promítнуło spojení bezpečnosti a rozvoje a tematika zhroutených států začala být velmi aktuální na všech platformách mezinárodní komunity.

Pro pochopení postoje společnosti k invazi, k afghánskému státu a pro zodpovězení otázky, zda je skutečně možné konflikt vyřešit, je nutné identifikovat externí i interní příčiny konfliktu a to jak na úrovni státu, tak na úrovni společnosti.

Přestože je Afghánistán vnitrozemskou zemí bez strategického přístupu k moři, jeho poloha je geopoliticky velmi důležitá, protože kdo ovládne toto území, získá snazší přístup do Střední Asie, k Pákistánu, Íránu atp.

Kromě tohoto, zvláště sousední země jsou schopné ovlivňovat dění v Afghánistánu skrze své etnické či náboženské menšiny. Země postrádá přirozené hranice a tedy je ideální pro ilegální přesun zboží a organizovaný zločin.

Afghánistán sám o sobě má velmi členité území, což historicky podporovalo roli kmenů a klanů, které musely být schopny zajistit svým lidem bezpečnost. Reálný dosah moci státu byl dlouhodobě pouze v okolí hlavního města.

Z mapy pod tímto textem je patrná rovněž etnická a jazyková členitost, která komplikuje možnost dorozumět se mezi různými etniky. Navíc jak jsem zmínila výše, jednotlivá etnika často přesahují hranice, což sousedním státům usnadňuje možnost ovlivňovat vnitropolitické dění v Afghánistánu.

Jako jeden z příkladů lze uvést Paštunistán, který byl historicky rozdělen v době britského kolonialismu v Indii a je předmětem sporu mezi Afghánistánem a Pákistánem. Bylo doloženo, že většina útoků skrze *IED* se odehrála v právě v Paštunistánu. Zároveň je známé propojení Talibánu a pákistánské tajné služby¹⁰³.

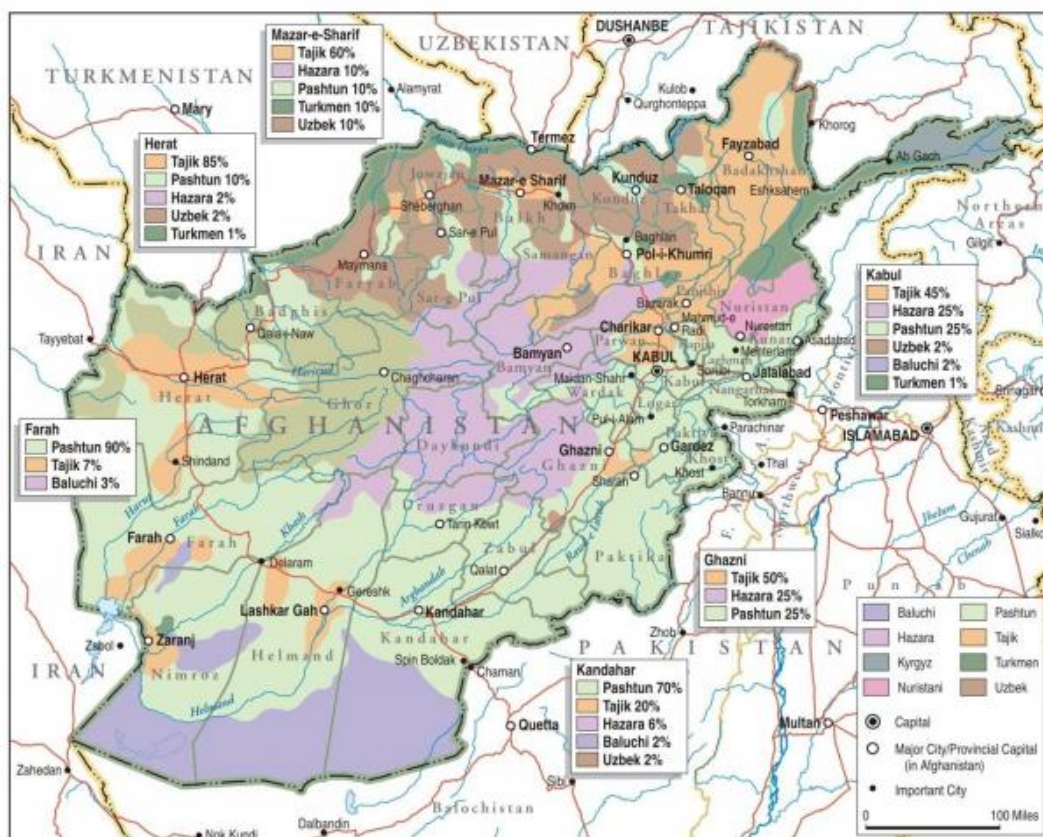
Navíc k přeshraničním přesahům etnik a zájmům sousedním států a „velké hry“ velmocí, se pak Afghánistán potýká s kmenovými a klanovými spory, které často znemožňují jednotnou vládu. Jedním z hlavních témat, které rozdělují afghánskou společnost, jsou pozemková práva. Vlastnictví půdy bylo dáno tradicí a spory byly rovněž řešeny v rámci tradičně etablovaných institucí. Nicméně mnohé pokusy o reformu daly vznik četným sporům. Tradiční instituce během konfliktu naopak zeslábly. Získat půdu oficiální cestou je složité a z lokálního hlediska toto nemusí být respektováno.¹⁰⁴

Pokud bych tedy měla shrnout příčiny nestability v Afghánistánu, je tedy nutné upozornit na odlišné úrovně konfliktu:

Konflikt mezi velmocemi o angažmá v Asii, kde sílí Čína a Rusko, si nepřejí vidět vojenskou přítomnost USA. Regionální konflikt, jak mezi Indií a Pákistánem, tak pouhé snahy jednotlivých států o posílení hegemonie a v neposlední řadě geografická členitost, etnicko-náboženské rozdíly v zemi a konflikt národních a tradičních institucí způsobující, problematické fungování obou.

¹⁰³ ANALYSIS DOCUMENT OF THE IEEE 12/2011 GEOPOLITICAL ANALYSIS OF AFGHANISTAN. In: Spanish Institute For Strategic Studies [online]. -: -, 2011 [cit. 2016-07-31]. Dostupné z: http://www.ieee.es/en/Galerias/fichero/docs_analisis/2011/DIEEEA12-2011_Geopolitica_AFganistan_GBBallesteros_ENGLISH.pdf

¹⁰⁴ GASTON, Erica a Lilian DANG. Addressing Land Conflict in Afghanistan. In: USIP [online]. -: -, 2015 [cit. 2016-07-31]. Dostupné z: <http://www.usip.org/sites/default/files/SR372-Addressing-Land-Conflict-in-Afghanistan.pdf>

<http://www.understandingwar.org/afghanistan-project/maps>

Obrázek 7 Etnické rozložení menšin v Afghánistánu¹⁰⁵

Z historického hlediska je důležité, že sovětská invaze v Afghánistánu byla ukončena roku 1988 Ženevskými dohodami, které podepsali zástupci USA, SSSR, Afghánistánu a Pákistánu. Nicméně, této dohody se neúčastnili mudžahedíni, kteří ji posléze odmítli, a občanská válka trvala dál. Režim krále Najibullaha padl v roce 1992, kromě jiného v důsledku zastavení sovětské finanční pomoci.

Následný nástup Talibánu sliboval stabilitu, avšak přes potlačení moci kmenových náčelníků se země propadala pod hranici chudoby, bez snahy Talibánu o ekonomický rozvoj a zajištění potřeb obyvatel. V době invaze byl Afghánistán zhrouceným státem bez funkčních institucí a infrastruktury.

¹⁰⁵ Understanding War: Afghanistan Project [online]. N/A: Institute for the Study of War, 2007 [cit. 2016-07-31]. Dostupné z: <http://www.understandingwar.org/maps?tid=187>

Operace Trvalá svoboda schválená po 11. září měla za úkol sesadit Talibán a nepočítala s nutností vybudování strategie pro odchod. Existoval předpoklad, že Afghánistán, který disponuje určitou demokratickou tradicí, bude schopný se z následků konfliktu dostat sám. Nicméně koncem roku 2001 OSN schválila misi ISAF¹⁰⁶, která měla za úkol poskytovat bezpečnostní asistenci afghánské dočasné autoritě, ke které se později na základě požadavku afghánské vlády přidala UNAMA¹⁰⁷, která je v zemi přítomna dodnes.

Důsledkem tohoto mezinárodního angažmá v zemi však nebylo míněné zničení Talibánu, pouze jeho faktický ústup. Dále mezinárodní komunita zapojila některá afghánská uskupení do vedení bojů – zejména Severní Alianci. Na základě vojenského postupu mezinárodního společenství, tedy sesazení Talibánu a implementování demokratických institucí vzniklo prostředí, které dočasně odpovídalo definici virtuálního míru.

Nicméně se jednalo o zemi s extrémní hladinou korupce a s odlišnou neobčansky pojatou identitou obyvatel. Zapojení kmenových vůdců do boje s Talibánem pak zapříčinilo, že Afghánistán se stal jediným státem, který si nekladl monopol na násilí. Stabilita země se tímto dále zkomplikovala.

Situace, ve které se Afghánistán si nacházel, si byli autoři vědomi již na začátku invaze v roce 2002. Anatol Lieven a Marina Ottaway upozorňovali, že technokratické fungování státních institucí je v tomto případě fantazií a že by se mezinárodní společenství mělo zaměřit na mírový proces soustředěný na lokální tradice a lokální politickou dynamiku. Mark Sedra a Peter Middlebrook uváděli, že udržitelná reforma, nemůže vzniknout, pokud bude řízena dárci. Nicméně, pro reformy dle perspektivy mezinárodní komunity byly potřeba finance, které vzhledem k vysoké úrovni korupce byly z velké části předávány přímo mezinárodním nevládním organizacím.¹⁰⁸ Toto Afghánistán oslabilo dále jak z ekonomického pohledu, tak s ohledem na legitimitu představitelů.

¹⁰⁶ International Security Assistance Force

¹⁰⁷ UNITED NATIONS ASSISTANCE MISSION IN AFGHANISTAN: Mandate. In: <https://unama.unmissions.org/mandate> [online]. ?: UN, - [cit. 2016-07-31]. Dostupné z: <https://unama.unmissions.org/mandate>

¹⁰⁸ Donais, T. (2012). Peacebuilding and local ownership. New York: Routledge.

Berouc v úvahu tuto situaci, je vhodné připomenout, že USA v době invaze neměli ani tolik v úmyslu angažovat se v peace-buildingu ani v Afghánistánu zůstat v takovém časovém rozsahu, jak se nakonec stalo. Univerzální představa liberálního míru, organizační a koordinační nedostatky mezi obrovským množstvím státních i nestátních aktérů a následné soustředění se USA na válku v Iráku, zapříčinilo, že i nyní byť oficiálně soběstačný, není Afghánistán ani na cestě k pozitivnímu míru.

Počáteční cíle mezinárodního společenství byly zaměřené pouze na zničení Al-Kaidy a na změnu režimu Talibánu, který teroristickou organizaci podporoval. Navíc vzhledem k tehdejší situaci, byla invaze započata s malým časovým odstupem od rozhodnutí ji vykonat. Spoléhání se na leteckou sílu a boje speciálních sil zpočátku přinášelo nadějně výsledky. Nicméně následná konference v Bonnu byť přinesla dohodu zamýšlenou pro naplnění americké strategie v zemi, zároveň stanovila základy pro instituce a zřízení, které politický systém nadále destabilizovaly.

Afghánistán měl zůstat muslimskou zemí, která by však poskytla zvláštní práva ženám. Vládní místa byla postupně obsazena těmi, kteří měli skutečnou moc, tedy klanovými vůdci, a nezáleželo na jejich vlastní tradici dodržování lidských práv.¹⁰⁹ Toto spojení demokracie a tradičních autorit, společně s korupcí a neprůhlednými praktikami, nakonec změnilo celkové přijetí mezinárodní přítomnosti v Afghánistánu a odradilo lokální obyvatele od podpory demokracie.

S ohledem na politiku mezinárodní komunity problémy způsobovaly odlišné cíle jednotlivých regionálních uskupení a velmocí, a zároveň dvojznačný přístup k dodržování lidských práv, k držitelům moci ve státě atp. Na jedné straně mezinárodní komunita odsuzovala korupci a porušování LP a na druhé straně byla nucena spolupracovat s aktéry, kteří za toto byli zodpovědní.

¹⁰⁹ původně se jednalo příslušníky Severní aliance a Afghánce navrátilivší se z exilu

Co se týče politického složení daného Bonnskou dohodou, tak nejprve vznikla dočasná autorita, která měla po půl roku, na základě ústavy z roku 1964 spravovat zemi, poté přechodná autorita a nakonec *loya jirga*, která je sama označována za důkaz hybridizace, vzhledem ke spojení tradičních afghánských hodnot a tradic liberální demokracie. Ústava sama o sobě psaná podle vzoru americké ústavy, měla dobré hodnocení, avšak její uplatnění v Afghánistánu narazilo na problém nereálnosti centralizace.

Počáteční postup mezinárodního společenství tedy nebyl problematický. Vzhledem k předchozí Afghánské zkušenosti s invazemi, existoval předpoklad, že početná vojenská přítomnost, by pravděpodobně nevedla k úspěchu mise. Proto, pro původní misi byl zvolen takzvaný *light-foot print* přístup, kdy přítomní vojáci měli za cíl již zmíněné zničení Al-Kaidy. Nicméně postupně začala vznikat bezpečnostní mezera a po několika letech byl mandát mise ISAF rozšířený mimo Kábul a počet vojáků byl navýšen.

Navíc, došlo k vytvoření PRT týmů, které měly za úkol jak rozšiřovat bezpečnou zónu, tak poskytovat humanitární asistenci. Nicméně, toto spojení bezpečnostní a humanitární aktivity, mělo negativní dopad pro příslušníky NGOs i pro samotné pochopení hranice mezi vojenskými a asistenčními cíli.

Vzhledem k této situaci, horšící se hladině korupce a nárůstu produkce opia, bylo nutné zcela změnit strategii a zaměřit se na peacebuilding. Nicméně přístup zvolený zejména USA tedy peacebuilding skrze budování liberálních institucí neměl na lokální obyvatelstvo podstatný vliv.

V roce 2009 po úspěchu vojenské strategie v Iráku, došlo k pokusu učinit podobný obrat situace i v Afghánistánu. Nicméně jak bylo pro mnoho autorů patrné již během let trvání invaze, povstání Talibánu nebylo možné zničit vojenskou silou. Objevili se i návrhy, že by se mezinárodní společenství mělo zaměřit na méně ambiciózní cíle a snažit se zemi spíše stabilizovat a zařídít, aby se vyhnula celkové občanské válce.

Pro dosažení této situace bylo kromě zvýšení vojenské přítomnosti v zemi nutné zároveň zvýšit humanitární pomoc, která na počátku invaze byla nižší než například v Bosně. Navíc vzhledem k návratu uprchlíků z exilu, byla její část použita na jejich začlenění. Druhým problémem bylo příliš projektové zaměření pomoci.

Nicméně, pro dosažení určité stability pro možnost Afganistán opustit, bylo nutné určité změny vykonat. Vzhledem k tématice lokálního vlastnictví, je pak zajímavé následující vyjádření.

V rámci výstupu z konference k desetiletému výročí Bonnské dohody je zahrnuto následující:

Berouc na vědomí relevantní rezoluce OSN, mezinárodní společenství ve shodě s Afghánistánem udává, že mírový proces a jeho výsledek musí být založený na následujících principech:

- a) *Proces směřující k usmíření musí být skutečně vedený a vlastněný Afghánci stejně jako musí být inkluzivní, reprezentující legitimní zájmy Afghánského lidu bez ohledu na jejich genderový nebo společenský status.*
- b) *Usmíření musí zahrnovat:*
 - a. *znovu potvzení suverénního, stabilního a jednotného Afghánistánu.*
 - b. *vzdání se násilí*
 - c. *prolomení pout s mezinárodním terorismem*
 - d. *respekt pro afghánskou ústavu včetně opatření týkajících se lidských práv, zvláště práv žen*
- c) *Region musí respektovat a podporovat mírový proces a jeho výsledek. Výsledek mírového procesu respektující všechny výše uvedené principy dostane plnou podporu mezinárodní komunity.¹¹⁰*

Celkově se tato konference soustředila spíše na budování kapacit a politickou oblast, vzhledem k tomu, že vojenská sféra byla dohodnuta již předem. Výše uvedený citát je pak zajímavý ve vyzvednutí role lokálního vlastnictví a rovněž důrazu na stabilitu v regionu.

Je však nutno říci, že přes dosažení mnoha cílů mezinárodní společenství, je berouc v úvahu současnou situaci v regionu, naděje Afghánistánu na stabilní rozvoj poměrně omezená.

¹¹⁰ The International Afghanistan Conference in Bonn: Afghanistan and the International Community: From Transition to the Transformation Decade. In: UN in Afghanistan [online]. ? : UN, 2011 [cit. 2016-07-31]. Dostupné z: http://afghanistan-un.org/wp-content/uploads/2011/12/Konferenzschlussfolgerung_engl.pdf

3.2.2 Role lokálních aktérů v rámci konfliktu

K analýze role občanské společnosti v Afghánistánu, shledávám relevantním následující komentáře:

„Afghánistán je v současnosti složen z mnoha současných a tradičních aktérů jako NGOs a profesionálních asociací, které jsou zaměřeny na rozvoj a vzdělávací programy, mládež, ženy, podporu občanské společnosti a profesionální zájmy. Další zahrnují jednotlivce, náboženské osobnosti, rady komunitního rozvoje a původní společenské a kulturní skupiny.“¹¹¹

Za účelem vyhovění měnícím se zájmům dárců, které jsou často diktovány politickými zájmy, nebo různými mezinárodními skupinami, jsou lokální organizace občanské společnosti často nuceny měnit své aktivity a zaměření.¹¹²

Vzhledem k specifickému kontextu peacebuildingu v Afghánistánu, kdy se nejedná o skutečně postkonfliktní zemi a samotná intervence byla v porovnání s ostatními případy výjimečná, tak i postavení a role lokálních aktérů má svá specifika.

Samozřejmě lze předpokládat, že v zemi, kde dosah vládní moci je dlouhodobě omezený a část vládnutí je vykonávána kmenovými náčelníky, budou na ostatní vrstvy společnosti kladeny větší nároky než v jiných zemích.

Nicméně v kontextu liberálně podloženého statebuildingu byli lokální aktéři motivováni, vytvořit neziskové organizace, tak aby vyhovovaly požadavkům mezinárodních aktérů.

Jejich skutečná efektivita je však, jak uvádí následující citace diskutabilní:

¹¹¹ SAFI, Mariam. Civil Society in Afghanistan: a decade of progress and challenges. In: Insight on Conflict[online]. ?: Peace Direct, 2012 [cit. 2016-07-31]. Dostupné z: <https://www.insightonconflict.org/blog/2012/12/civil-society-afghanistan/>

¹¹² SAFI, Mariam. Civil Society in Afghanistan: a decade of progress and challenges. In: Insight on Conflict[online]. ?: Peace Direct, 2012 [cit. 2016-07-31]. Dostupné z: <https://www.insightonconflict.org/blog/2012/12/civil-society-afghanistan/>

Oddělení pro registraci NGOs při ministerstvu ekonomiky zahrnoval v roce 2005 2017 NGOs. Vnitřní průzkum ACBAR poukazoval na to, že značný podíl z nich jsou konstrukční organizace, které ve skutečnosti nespádají pod jakoukoliv konvenční definici organizace občanské společnosti nebo byly neaktivní výkladní skříň či organizace založené pouze za účelem získání financí. Klíčové osoby, se kterými v rámci daného průzkumu bylo uděláno interview, uvádějí, že počet reálných NGO je mezi 150 – 400.¹¹³

Lokální aktéři a specificky NGOs pak kromě pokračujícího ohrožení musejí vytvářet své programy v shodě s rozvojovou politikou afghánské vlády. Zatímco je spolupráce s vládními autoritami nezbytná pro zaručení tréninku a zlepšení plánovacích procesů, neziskovým organizacím to také způsobuje mnoho problémů.

Jedna z otázek bezpečnosti pracovníků NGOs byla práce spolu s vládou, která je často hlavním terčem útoků povstalců. Tato spolupráce také často zahrnuje spolupráci s nepřátelskými, zkorumpovanými a neefektivními vládními ministerstvy¹¹⁴.

Problémy získat finance potvrzuje i dotázaný pracovník jedné s afghánských neziskových organizací, který uvádí, že možnost získat financování a udržet si nezávislost je velmi zřídka.

Vláda navíc může mít na dané organizace nároky, které jdou nad rámec možností CSO.

¹¹³ Contributing to Peace Consolidation in Afghanistan: Needs Assessment Country Report [online]. Afghanistan: CPCA, 2014 [cit. 2016-07-31]. Dostupné z: <http://patrir.ro/wp-content/uploads/2016/02/CPCA-Needs-Assessment-Country-Report.pdf>

¹¹⁴ JELINEK, Emilie. A Study of NGO Relations with Government and Communities in Afghanistan. In: Agency Coordination Body for Afghan Relief [online]. ?: Agency Coordination Body for Afghan Relief, 2006 [cit. 2016-07-31]. Dostupné z: <http://reliefweb.int/report/afghanistan/humanitarian-agenda-2015-afghanistan-country-study>

V Balkhu jeden představitel mezinárodní NGO řekl o jejich vztahu s regionální vládou, že byl napjatý: Vláda od NGO očekává věci, které nemohou učinit. Například po nás vláda požaduje, abychom poskytovali vodu v části provincie, kde nepracujeme. Nejsme toho schopni a oni nám to vyčítají. Toto byl problém už měsíce.¹¹⁵

Očekávání ze strany jak vlády, tak obyvatel, která navíc nejsou koherentní, poté logicky mohou být problematická pro udržení strategie, plánu a reagování na skutečné potřeby obyvatel.

Konečně pak jak z logiky věci vyplývá celkově podstata budování kapacit, je v Afghánistánu nově zavedeným fenoménem, který ještě nenašel svůj skutečný význam. Pokud má být efektivní je nutné, aby byl v souladu jak s dárci tak s těmi pro které je určen.

/Představitel lokální NGO/¹¹⁶

Je nutné vzít v úvahu, že moderní občanská společnost v Afghánistánu našla svou roli během 80. a 90. let. První NGO byly vedeny profesionály, jako doktory a učiteli, kteří dobrovolně podporovaly afgánské uprchlíky přebývající v táborech v Pěšavaru v Pákistánu. V roce 1989, kdy OSN oznámila, že finančně podpoří afgánské NGOs, jejich počet nečekaně vzrostl z 20 na 250. Z těchto některé byly skutečné NGOs zaměřené na podporu uprchlíků, jiné byly politické výbory nebo osobní organizace vedené milicemi.

Tradiční struktury občanské společnosti existovaly v určitých částech Afghánistánu po desetiletí a jsou pořád stavebním kamenem Afgánské společnosti. Sloužily jako most mezi lidem a vládou, k agregování konsenzu o kolektivních tématech a řešení sporů na úrovni komunit. Nicméně, tyto skupiny zůstávají čistě lokální a fungují podle zeměpisných a kmenových kritérií.

Přesto, vzhledem k vytvoření rad pro tyto aktéry, se situace začíná postupně měnit a mezinárodní společenství se kontaktu s nimi snaží využít pro oslovení tradičních skupin společnosti.

¹¹⁵ Contributing to Peace Consolidation in Afghanistan: Needs Assessment Country Report [online]. Afghanistan: CPCA, 2014 [cit. 2016-07-31]. Dostupné z: <http://patrir.ro/wp-content/uploads/2016/02/CPCA-Needs-Assessment-Country-Report.pdf>

¹¹⁶ Contributing to Peace Consolidation in Afghanistan: Needs Assessment Country Report [online]. Afghanistan: CPCA, 2014 [cit. 2016-07-31]. Dostupné z: <http://patrir.ro/wp-content/uploads/2016/02/CPCA-Needs-Assessment-Country-Report.pdf>

Mezi priority lokálních aktérů zařadit následující:

- 1) Vzhledem k úrovni chudoby v zemi a dlouhotrvajícímu konfliktu je pragmatickou prioritou obyvatel dosažení ekonomické soběstačnosti, zaměstnání, vzdělání pro děti a možnost žít v míru.
- 2) *Pokud pochopíme současný konflikt jako pokračování sporů mezi Talibánem a regionálními vůdci, je patrné že pro tyto vůdce je nestabilita v zemi ideální, neboť jim zaručuje jako podporu obyvatel, tak výhodné místo ve vládě a v neposlední řadě beztrestnost minulých zločinů.*¹¹⁷ Na základě této citace je patrný rozdíl mezi vlastnictvím elit a lokálním vlastnictvím. Obnovení důvěry v režim a schopnost afghánské vlády zajistit potřeby obyvatel by pak jistě rovněž pomohlo bezpečnému a usmířenému způsobu života v zemi.
- 3) *Lokální občané si přejí vzdálený, ale benevolentní stát, který je schopný udržet křehkou rovnováhu mezi centrem a periferií. Rovněž tuto skutečnost by bylo dobré vzít v úvahu při úpravě politického uspořádání v zemi.*
- 4) *Lokální obyvatelé dále upozorňují na svoji účast na porážce sovětského impéria, útrapy během občanské války a v době vlády Talibánu. Jejich očekávání po změně režimu Talibánu však nahradila realita návratu moci kmenových vůdců. Rovněž Američany dosazený Karzai nepřinesl mír a stabilitu. Projekty NGO jsou považovány za neudržitelné. Obyvatelé postrádají projekty podporující zaměstnanost a dále si musí poradit se zhoršující se bezpečnostní situací, obchodem s narkotiky a s všudypřítomnou korupcí.*¹¹⁸

Více pramenů¹¹⁹ pak upozorňuje na následující problémy:

- 1) Velké množství aktérů, jak lokálních, tak národních tak mezinárodních a existence nedůvěry a špatné koordinace mezi nimi.

¹¹⁷ Donais, T. (2012). Peacebuilding and local ownership. New York: Routledge.

¹¹⁸ Humanitarian agenda 2015: Afghanistan country study. In: Reliefweb [online]. ? : Reliefweb, 2006 [cit. 2016-07-31]. Dostupné z: <http://reliefweb.int/report/afghanistan/humanitarian-agenda-2015-afghanistan-country-study>

¹¹⁹ Donais 2012, , THEROS, Marika. Understanding »Local Ownership« in Peacebuilding Operations in Afghanistan. In: *Friedrich Ebert Stiftung* [online]. ? : Friedrich Ebert Stiftung, 2012 [cit. 2016-07-31]. Dostupné z: <http://library.fes.de/pdf-files/id/ipa/09522.pdf>

- 2) Lokální vlastnictví, které dle vnímání afghánské veřejnosti je v rukou kmenových náčelníků (warlords), kteří s Talibánem byli v konfliktu již v 90. letech
- 3) Kulturní a jazykové bariéry pro komunikace se skutečně lokální úrovni ze strany mezinárodní komunity.
- 4) Korupce, ekonomické a společenské problémy. Boj o moc mezi jednotlivými aktéry.

V tomto důsledku pak programy NGOs reagují buďto požadavky dárců finanční pomoci a/ nebo jednají společně s vládou. Jinými slovy to, kdo bude vlastnit, co a za jakých podmínek zůstává otázkou výběru a jedná se o otázku politického charakteru.

Toto dokládají i další vyjádření, která výzvy, kterým čelí občanská společnost v Afghánistánu, uvádí takto:

- 1) Přes účast CSO na národních a mezinárodních konferencích jejich návrhy nejsou poté realizovány.
- 2) Nedostatečná vzájemná koordinace mezi organizacemi jim brání ve sjednocení agendy.
- 3) Mezinárodní dárci nemají dostatečné informace o druhu požadované pomoci a jak ji poskytnout. Jak jsem již zmínila, tak většina asistenčních programů je řízena dárci, což není lokálními NGOs dobře přijímáno. Zakládající ředitel Nezávislého ředitelství pro lokální vládnutí toto opatrně vyjádřil na mezinárodní peacebuildingové konferenci ve Stockholmu, kde řekl, že „expats“ se velmi rychle stávají experty.
- 4) Konečně pak se organizace občanské společnosti potýkají s nedostatkem financování a s bezpečnostními riziky v zemi.¹²⁰

¹²⁰ SAFI, Mariam. Civil Society in Afghanistan: a decade of progress and challenges. In: *Insight on Conflict*[online]. ?: Peace Direct, 2012 [cit. 2016-07-31]. Dostupné z: <https://www.insightonconflict.org/blog/2012/12/civil-society-afghanistan/>

3.2.3 Závěr

Kontext konfliktu v Afghánistánu je ze zřejmých důvodů velmi specifický. Pro účely závěrečného hodnocení této podkapitoly, bych tyto důvody ještě jednou shrnula. Jedná se tedy o:

- 1) Historii spojenou se Sovětskou invazí a podporou USA přes proxy, což způsobilo vznik radikálního hnutí.
- 2) Občanskou válku, která v důsledku výše zmíněných událostí trvala přes 30 let.
- 3) Naprosto odlišnou kulturu v zemi, střet tradičních a nových institucí a existence Afghánistánu jako zhrouteného státu.
- 4) Interference do dění v zemi ze strany velmocí, regionálních států a radikálních uskupení.

Mezinárodní společenství toto do určité míry reflektovalo, nicméně často nikoliv s pozitivním dopadem.

Prvotní reflexí této situace byl původní „*light foot print approach*“ k politickým a vnitřním záležitostem v zemi. Toto se však neslučovalo se současnou válkou proti povstalcům.

Navíc angažování některých lokálních aktérů ve vyjednávání¹²¹ a rychlé předání vlády Afghánské reprezentaci, která však nebyla zvolena a postrádala tedy legitimitu. Tato vláda nebyla schopna fungovat samostatně, efektivně vybírat daně a zajistit potřeby obyvatelstva, dokonce i pro zajištění bezpečnosti se obrátila na kmenové náčelníky, kteří před invazí s Talibánem válčili a často se sami dopouštěli porušování lidských práv.

Národní reprezentace byla navíc finančně nesoběstačná, což bylo spojeno i s faktem, že mezinárodní organizace preferovali předávat dotace přímo, mimo vládní struktury. Toto na jedné straně bylo způsobeno vysokou úrovní korupce. Na druhé straně však to dále snížilo legitimitu vládních představitelů.

Dalším problémem procesů post-konfliktní rekonstrukce v zemi byla vzájemná nedůvěra mezi velkým množstvím entit a institucí v zemi a jejich snaha přesunovat zodpovědnost na druhé. Lokální aktéři pak často neměli komu efektivně sdělit své námítky.

¹²¹ Severní Aliance, Warlords

V kontextu této situace se pak NGOs soustředí primárně na témata požadovaná dárci: Lidská práva, práva žen, demokratizace, výchova k míru. Toto je samozřejmě do určité míry nezbytné, nicméně ve chvíli kdy lidé potřebují zajistit základní ekonomické potřeby, by pravděpodobně oblast poskytování služeb, měla být zaměřena jiným směrem.

Lokální vlastnictví v Afghánistánu se tedy rozdrobilo mezi autority veřejností nepřijímané a kmenové náčelníky. Vzhledem k nutnosti zajistit si strategii odchodu a angažovat se na lokální úrovni, za účelem přesvědčení obyvatel¹²² některé projekty se na afghánskou politickou kulturu začaly zaměřovat, nicméně není reálné skutečnou změnu očekávat v nejbližší budoucnosti.

¹²² „winning hearts and minds“

4 Diskuse

Zároveň zatímco limity shora řízeného peacebuildingu se v Afghánistánu jasně prokázaly, je ještě třeba demonstrovat efektivitu procesů vznikajících z lokálních úrovní za úrovněmi jednotlivých komunit. Jak Gabe Twose (2009: 140) uvádí, fakt že původní domorodá úsilí týkající se peacebuildingu mění dominantní politické prostředí, nebyl doposud prokázán. Tyto lokálně zakořeněné přístupy k peacebuildingu netvoří koherentní alternativu k liberálnímu míru a vztah lokálních a mezinárodních aktérů musí být ještě dále studován.¹²³

Tato citace velmi dobře vysvětluje situaci ve vztahu liberálního a dalších přístupů k peacebuildingu. Zatímco lokální účast, legitimita a lokální pojetí konfliktu a jeho řešení se jeví jako nezbytná součást procesu post-konfliktní rekonstrukce a rozhodně jsou nezbytné pro to, aby se dané země dostaly z občanské války, celková specifičnost a soustředění těchto procesů je velmi efektivním nástrojem v daném kontextu. Nicméně dnešní, liberální svět je založen na obecnosti a daná míra specifičnosti z těchto procesů nečiní možnou tendenci využitelnou v Track I rovině.

Toto tvrzení bych podložila částečnými závěry práce. Pro přehled porovnání postavení lokálních aktérů, přístupu mezinárodních aktérů a výsledek jejich interakce uvádím následující tabulku.

¹²³ Donais, T. (2012). *Peacebuilding and local ownership*, str. 116 New York: Routledge.

	Přístup mezinárodních aktérů	Přístup lokálních aktérů	Výsledek intervence
Bosna a Hercegovina	Daytonská dohoda s jejími důsledky konzervování etnických rozdílů, instituce OHR, dlouhodobé zasahování do vnitřních záležitostí země	Lokální aktéři nedostali prostor podílet se na tvorbě podoby míru. Jejich projekty jsou často závislé na financích a tedy i na požadavcích dárců.	Compromised peacebuilding. Mezinárodní aktéři ovlivňují přes své strategie a zejména přes přístupový proces k EU mnoho úrovní fungování státu. Lokální vlastnictví je spíše lokální účastí.
Sierra Leone	Více iniciativ a snah asistovat zemi s post-konfliktní rekonstrukcí. Problém regionální úrovně a přelivu konfliktu do sousedních zemí.	Rozdíl mezi tradiční společností a občanskou společností spolupracující s vládou. Došlo k hybridizaci fungování státních institucí, což přispívá ke komunikaci mezi státem a občany.	Výsledek charakterizován jako „coopted peacebuilding“ Opravdu lokální aktéři se pohybují na úrovni každodenního peacebuildingu. Občanská společnost se poté částečně orientuje podle vládních priorit. Lokální vlastnictví mělo v tomto případě patrně největší dopad.

Afghánistán	Základními průvodními znaky byly: 1) Bonnské dohody 2) <i>Light – Foot Print Approach</i> 3) Válka proti povstalcům a pozdější snaha o „winning hearts and minds.“	Přístup lokálních aktérů je řízen potřebou financování a nutností vyhovět požadavkům na vyšších úrovních. Role občanské společnosti je vyzvedávána, ale jejich aktivita nemá skutečný dopad. Přesto zde existují skutečně tradiční instituce, jejichž činnost je hlouběji spojená s lokální kulturou.	Výsledkem této interakce je virtuální mír s lokálním vlastnictvím v rukou aktérů, kteří pro udržitelný mír nepracují. Zde možnost mezinárodních aktérů skutečně oslovit lokální aktéry záleží na úrovni porozumění lokální kultuře a skutečným potřebám obyvatel. Lokální aktéři mají možnost situaci měnit pouze v omezeném specifickém kontextu.
--------------------	---	---	--

Obrázek 8 Podklad pro porovnání

Věřím, že tabulka, kromě odkazů na výše uvedené typologie Barnetta a Zürchera a Mac Ginty a tedy základní podobu hybridizace, ukazuje zároveň na společné znaky všech případových studií.

Pro účely komparace a tedy porovnání prostoru a podoby hybridizace bych dále uvedla následující společné a odlišné znaky:

4.1 Společné znaky

- 1) Celkově stejné požadavky ze strany mezinárodního společenství na demokratizaci země, fungování občanské společnosti a liberální ekonomické politiky za účelem stabilizace situace v zemi.
- 2) Problém legitimacy představitelů jmenovaných intervenující stranou a vznik aktéra držícího určitou moc, bez možnosti touto mocí nezávisle disponovat.
- 3) Snaha NGO vytvářet vlastní programy naráží na požadavky dárců a jejich neznalost lokální situace pak způsobuje, že NGO se věnují programům, které ve skutečnosti nemají tak vysokou prioritu.
- 4) Kritika liberalismu jako apolitizujícího peacebuilding přes jeho skutečně politický charakter se dle výsledků této práce ukazuje nejen na úrovni track I, kde místo intervence a vynaložené prostředky a závěrečná podoba mírové dohody odrážejí nejen situaci v zemích intervenujících stran (přijetí veřejnosti, volby atp.), ale i na lokálních úrovních v daných zemích, kde diverzita aktérů a jejich různé představy o míru jsou rovněž otázkou politické kultury a oblastních politických procesů.
- 5) Při řešení otázky lokálního vlastnictví je nutné vzít v úvahu diverzitu nejen lokálních, ale i mezinárodních aktérů. Očekávaná koherence je pak často skutečně problematickým bodem a může znesnadňovat dosažení udržitelného míru.
- 6) Byť otázka role mládeže není nutně prioritním tématem pro dárcy, tak lokální aktéři si její důležitost uvědomují a napříč případy se množí projekty zaměřené na podporu mládeže.
- 7) Lokální vlastnictví je reálné spíše na úrovni Track III, v případě efektivní komunikace mezi aktéry tak také na úrovni Track II, nikoli na úrovni Track I. Nicméně, toto poté ústí k soustředění se na různá témata a je otázkou pro hlubší studii, zda v případě koordinace mezi těmito úrovněmi by vlastnictví na úrovni odpovídající aktérovi nebylo efektivním krokem pro udržitelný mír a to bez nutnosti hledání koherence mezi často rozdrobenými lokálními aktéry.

4.2 Odlišné znaky

K těmto bych uvedla následující:

- 1) Odlišnosti v konkrétních případech byly způsobeny odlišnostmi v regionech, zda rovněž došlo k destabilizaci okolních zemí, či nikoliv.
- 2) Na zájmu a schopnosti mezinárodního společenství účelně vyřešit Track I úroveň a na následné legitimitě vládnoucích struktur (nejstabilnější průběh v Sierře Leone)
- 3) Co se možností lokálních aktérů týče tak nejvýznamnější odlišností je získat sponzory, kteří nestranně podpoří jimi navrhované projekty, což bylo patrně nejjednodušší v Bosně a Hercegovině.

Závěrem této diskusní kapitoly, bych vyzvedla, že vzhledem k motivům mezinárodního společenství propagovat stejné principy je liberální mír stále dominantní teorií. Přes zvýšení popularity podporování lokálních aktérů realistické otázky financí a moci jsou stále primární a proto zde může panovat součinnost, ale ta bude těžko zobecnitelná a vždy specifická danému kontextu. Nicméně možnost lokální mechanismy peacebuildingu studovat a případně je adaptované zkusit aplikovat jinde je pro obor řešení konfliktů jistě velmi užitečná.

Lokální vlastnictví v každém případě zůstane populárním konceptem a je otázkou do jaké míry země jako Sierra Leone a další budou ochotny tento koncept propagovat a podpořit a případně dát těmto lokálním aktérům prostor ke sdílení a tvorbě iniciativ. Pokud k tomuto nebude vytvořena politická vůle, půjde stále o koncept na úrovni Track III a konceptu každodenního míru.

Závěrem této komparativní části bych připomněla, že i když státy, ve kterých je zasahováno, jsou jiného charakteru než státy v Evropě a Americe a zároveň se liší i význam a důležitost kategorie „občan“, je státní autorita pořád nezbytná, protože i lokální aktéři mají své politické a etnické zájmy.

Lokální vlastnictví tedy postupně mění procesy post-konfliktní rekonstrukce, nicméně základní výzvou pro vytvoření udržitelného míru je konflikt mezi politickými zájmy aktérů na jednotlivých úrovních. Jinými slovy tedy realpolitik pořád hraje v kontextu liberálního peacebuildingu nepominutelnou roli.

5 Závěr

Peacebuilding jak je patrné nevede vždy k míru a v rámci souhry aktérů vznikají nové instituce a nové způsoby fungování obyvatelstva v každodenním životě. Mezinárodní společenství prošlo dlouhou cestu od počátku řešení konfliktu na mezistátní úrovni, k interakci s novými válkami a velkým počtem nestátních aktérů ve velmi specifických kontextech, kde hranice často nehrály roli a byla otázka koho připustit k vyjednávání a koho ne.

Základní otázka zda lokální aktéři dostali prostor utvářet mír v rámci daného kontextu, by se dala odpovědět následovně:

V žádném z případů k tomu nedošlo na úrovni Track I. Tato úroveň byla úrovní elit, a pokud byli přizváni lokální aktéři, jejich iniciativa neměla reálný dopad. Na národní úrovni rovněž rozhodovaly spíše politické elity. Lokální vlastnictví pak mohlo mít dopad na úrovni komunit, avšak tito lokální aktéři doposud nevytvořili jednotnou a koherentní skupinu.

Celkově se od časově nejvzdálenější mise v Bosně a Hercegovině stalo lokální vlastnictví populárním konceptem, nicméně vzhledem k politickému charakteru procesu se nejedná o alternativu k liberálnímu míru, který je tento koncept schopen pojmout a přizpůsobit si.

Základním problémem skutečné hybridizace míru je pak realistický rys intervencí, kdy klíčovou otázkou jsou nadále otázky financování a politických zájmů elit. Lokální iniciativa existuje tedy spíše na skutečně komunitární úrovni a projeví se ve chvíli, kdy daná entita získá neutrálního sponzora.

Přesto pokud vezmeme v úvahu iniciativy lokálních aktérů a jejich dopad, další studium a případná aplikace těchto aktivit může přispět k rekongraci komunit na základě hlubšího historického a kulturního přijetí a tím zároveň obohatit dominantní koncept peacebuildingu.

6 Summary

In this thesis I draw on rich theoretical background analysing the local turn in peacebuilding. Having defined a set of variables as colonial past of the intervening powers, realist factors of international's actors' agency and the liberal mission of international community in contrast with the evolving emphasis onto the local actors, especially civil society. I analyse the influence of these pre-determined variables onto the hybridity and its forms.

Bosnia and Herzegovina is then the least hybridized country as the set of institutions is at least largely accepted in the country. Sierra Leone has never become a liberal state and keeps its own set of informal institutions. Finally Afghanistan is in specific situation due to its location and levels of conflict to be analysed. There are many levels of hybridity in the country.

7 Příloha: Kontakty na NGOs

Jméno NGO	Humanist Watch Salone	Democracy Sierra Leone	Center for Peacebuilding (CIM)	Post-Conflict Research Center	ASSRA	Reconstruction and Development	Peace Communication Association	Conflict (RBC) Management Network
Země	Sierra Leone	Sierra Leone	Bosnia and Herzegovina	Bosnia and Herzegovina	Afghanistan	Afghanistan	South Sudan	South Sudan
odkaz www	http://huwasal.com/	http://home.democracysl.org/index.html	http://unvocim.net/eng/	http://www.p-crc.org/	assra_kbl@yahoo.com	brd.org.af	http://www.ipcaforpeace.blogspot.cz/	williamtsuma@bc.or.ke
založení	2003		2004	2010				1998
oblast zájmu kontaktů	human rights, development	civil society, conflict prevention	conflict prevention, mediation and dialogue	sustainable peace	social services, rehabilitation	post-conflict reconstruction	conflict prevention, reconciliation	peace building, conflict prevention
osoba	Mr. Briama	Mr. Alhaji	Mr. Omanovic	Tim Bidey	Sayed Anrullah Pacha	Khan Agha	Joseph Edward	Opio Moses Korsuk

8 Příloha 2 Dotazník pro neziskové organizace

Mission related questions:

- 1) How has your role in peacebuilding evolved since the establishment of your NGO?
- 2) Have your priorities and aims changed since then?
- 3) Do you feel able to obtain funding and at the same time remain independent?
- 4) On what basis do you design your projects?
 - Projects are designed based on the requirements with our donors.
 - Projects are designed in consultation with local actors.
 - Projects are designed as a result of supplementing government role.
 - All of the above
 - Please specify
- 5) What internal and external changes may help you to better reach your goals as an organisation?

- 6) What challenges are you facing nowadays as an organisation?

International community and policy related questions:

- 1) How do you feel the approach of international community to conflict resolution and building peace was evolving during the years after conflict?
- 2) Would you say that local views were taken into account when international organizations designed their peace building programmes? Has this changed overtime?
- 3) Would you say that international community helped to
 - (You can choose more than one possibility, please try always to describe how this has occurred specifically)*
 - a. Stabilise the country
 - b. Supported economic development
 - c. Helped to deliver social welfare
 - d. Has left the locals to form their policies and influence the peace-building?

Views on the society

- 1) How do you perceive your cooperation with other entities in civil society as business sector groups, religious groups, youth focused groups and other non-government groups working to improve the conditions of living?
- 2) How would you describe your opinion on the causes of the conflict?
- 3) Are local citizens interested in peace-building?
- 4) Do you find the country to be stable with no threat of a violent conflict now?
 - If not, what would you say could be done in order to approach to this state?

9 Vliv interakce lokálních a mezinárodních aktérů na hybridizaci míru v průběhu a po skončení procesu post-konfliktního peacebuildingu

9.1 Cíl projektu a vymezení tématu:

Záměrem mé diplomové práce je analyzovat praktickou aplikaci konceptu *local ownership*, který je význačným rysem mnoha dokumentů zaměřujících se na peacebuilding a mnoha rozvojových iniciativ; přesto je tento koncept považován za těžko realizovatelný.

Přes dlouho uznávanou pozici, je peacebuilding do značné míry považovaný za neo-kolonialistický přístup zemí s liberální tradicí k zhrouceným nebo slabým státům, které se často potýkají s konflikty. Neo-imperialistické vnímání peacebuildingu ještě více zdůraznily operace v Afghánistánu a Iráku, které vzhledem k mnoha nedostatkům a intervenční povaze v mnohém destabilizovaly situaci v regionu a ohrozily legitimitu mezinárodní komunity.

Berouc v úvahu tyto faktory, se dá přístup odborné veřejnosti rozdělit na několik proudů: Autoři jako MacGinty¹²⁴ nebo O. Richmond¹²⁵ popisují interakci mezinárodních a lokálních aktérů, kdy je nutné vyhnout se striktnímu duálnímu rozlišení a je třeba si uvědomit

¹²⁴ Roger Mac Ginty, 'International Peacebuilding and Local Resistance - Hybrid Forms of Peace', (London, Palgrave MacMillan: 2011)

¹²⁵ Richmond, O. and Franks, J. (2009). *Liberal peace transitions*. Edinburgh: Edinburgh University Press.

diverzitu aktérů a priorit na obou stranách. Výsledek této interakce pak je často hybridní mír a hybridizace politického řádu.

Další diskurs autorů se věnuje technokratické optimalizaci peacebuildingu jako procesu. Zaměřují se na pořadí jednotlivých fází, uskutečnění reformem ozbrojeného sektoru a podporu občanské společnosti. Stabilita hybridních států může být rovněž zpochybněna ve světle současné nestability a ztrát legitimacy jak státních tak tradičních struktur.

V současné době jsou tyto otázky aktuální také v kontextu vytvářené rozvojové agendy post-2015, New Deal programme a *Peacebuilding and Statebuilding dialogue*. Z toho důvodu bych v diplomové práci chtěla zkoumat jak se posun k local ownership vyvinul od 90. let do současnosti a jestli tento posun měl pozitivní dopad na stabilitu v daných zemích.

Konkrétně bych se ptala, zda dostali lokální aktéři možnost vyjádřit se k formování nového státu během mírové operace? Jak se změnila jejich samostatnost po ukončení mise?

Přínos mé práce vidím v analýze příčin konfliktu z pohledu externích ale i z pohledu lokálních aktérů. Za účelem zodpovězení výzkumné otázky bych se nejprve zaměřila na čtyři případové studie: Bosnu a Hercegovinu, Sierru Leone, Afghánistán a Jižní Súdán. Analyzovala bych interakci domácích a mezinárodních aktérů v průběhu trvání misí a iniciativ zaměřených na peacebuilding. V rámci porovnání případových studií bych se zajímala o to, jak se vyvíjela praktická aplikace *konceptu local ownership* v průběhu času.

9.2 Koncepty

Vzhledem k chápání míru a konfliktu a vzhledem k obtížnosti analyzovat komplexně všechny faktory konfliktu a určení jejich důležitosti, není vymezení konceptů, na kterých bude postavena má diplomová práce jednoduchým krokem.

Primární otázkou by mohlo být pochopení míru. Jak chápání negativního a pozitivního míru, tak konflikt mezi každodenním mírem (*everyday peace*) ve venkovních oblastech a liberálním mírem založeným na vytvoření mezinárodně uznané struktury, která reprezentuje stát. Ilustrací této situace je již diskuze o post-konfliktním peace-buildingu v zemích jako Afghánistán, kde konflikt pro velkou část populace stále probíhá.

Koncept lokálního vlastnictví, byť velmi módním pojmem a často považovaným za alternativu mezinárodně řízené mise, která se stýká zejména s elitami, je jak obhajován, tak kritizován.

Kritikové imperialistického charakteru misí obhajují lokální vlastnictví jako demokratizační krok, vedoucí k tvorbě legitimacy pro mezinárodní komunitu a jí obhajované elity. Odpůrci naopak upozorňují na nedemokratický charakter lokálních praktik a nestabilní podobu míru, které lokální vlastnictví vytváří.

Jeho původ je viděn v neo-liberálním chápání soukromého vlastnictví. Jak píše Olivier Richmond, „ mezinárodní aktéři udávají, co vlastnictví znamená bez ohledu na sociokulturní normy. Otázkou pak zůstává kdo vlastní, co a na čem se zakládá legitimita a moc vlastníka."

Důležitým modelem v rámci MacGintyho teorie hybridního míru je interakce čtyř proměnných: Asertivity aktérů liberálního míru, kapacity aktérů liberálního míru vytvářet pobídky pro lokální aktéry, schopnosti lokálních aktérů konat a případně odporovat a schopnosti lokálních aktérů vytvářet alternativy. Souhrou těchto proměnných pak vzniká daná podoba hybridního míru.

Pro stanovení podoby míru nebo konfliktu v rámci případových studií využiji právě tyto proměnné. Bude mne tedy zajímat záměr mezinárodní komunity a jejich komunikace skrze mezinárodní organizace a mezinárodní nevládní organizace; dále se zaměřím na začlenění daného státu do mezinárodní komunity a zájmy jednotlivých aktérů na výsledku konfliktu. Zároveň mne bude zajímat přístup lokálního obyvatelstva k mezinárodní misi a ke krokům mezinárodní komunity. Budu se ptát zda se ztotožňují se změnami a s výsledkem konfliktu a jakým způsobem ho měli možnost sami ovlivnit.

Kromě MacGintyho proměnných vezmu také v úvahu politicko-ekonomický přístup Jana Selbyho a v části případových studií zhodnotím geopolitické faktory a jejich souvislost s proklamovanou liberálností peacebuildingu. Na základě Selbyho chápání zhodnotím peacebuilding v rámci celkového procesu ukončení války, vedeného vyjednáváním a postojů zainteresovaných stran.

V rámci těchto stran budu lokální aktéry vymezovat zejména jako lokální neziskové a komunitní organizace. Třebaže jsem si vědoma toho, že do každodenního života v daných

zemích vstupuje mnoho dalších skupin, jsou neziskové organizace obecně chápány jako základ občanské společnosti. Lidé pracující v těchto NGOs mohou hypoteticky porovnat představy jak mezinárodního tak lokálního sektoru. Zároveň je z hlediska provedení empirického výzkumu nejspíše nejnepříhodnější je kontaktovat.

Zmíněný výzkum pak kromě již výše uvedených rámcových proměnných bude zaměřen na konflikt mezi očekávanou rolí občanské společnosti ze stran různých úrovní a rolí, která občanská společnost, alespoň její část (NGOs) skutečně plní.

9.3 Metodologie a výzkumná otázka

Postup, který jsem si zvolila pro zodpovězení výzkumné otázky, a tudíž pro naplnění cíle práce vychází jak z výše uvedeného vymezení konceptů tak z plánované osnovy. V rámci teoretické části vymezím možné chápání peacebuildingu v rámci řešení konfliktů a poté budu analyzovat jeho jednotlivé alternativy. Následně se budu zajímat o jejich praktickou aplikaci v stěžejních dokumentech OSN, Světové Banky a dalších společenství.

Zahrnutí procesů ukončení války jako takových mi pomůže vzít v úvahu další faktory nad rámec cílů mise OSN nebo regionálních organizací. Díky tomu budu moci zhodnotit celkový dosažený výsledek procesu a jeho chápání jednotlivými aktéry. Jednotlivými proměnnými budou stabilizace situace pro mezinárodní společenství, pokles obětí, zastavení násilí, možnost investic mezinárodních firem, zapojení státu do mezinárodního obchodu, podpora vlastních aktivit občanské společnosti a možnost ovlivňování agendy za účelem naplnění potřeb obyvatelstva.

Při zaměření na případové studie bych nejprve identifikovala aktéry jak lokální, tak mezinárodní, tak abych se vyhnula binárnímu zjednodušení. Poté bych se zaměřila na přístup mezinárodních aktérů k lokální kultuře a k lokálním přístupům ke konfliktu a porovnála bych chápání konceptu lokálního vlastnictví ze strany přímých aktérů a mezinárodní komunity.

Jako přínos dané metodologie vidím zhodnocení vývoje local ownership, jinými slovy interakce mezinárodních a lokálních aktérů a také analýzu vlivu této interakce na dynamiku mírových procesů, stanovování agendy a přínos ke stabilizaci zemí. V důsledku se jedná

tedy o porovnání postavení mezinárodních a lokálních aktérů v rámci agency-structure debaty.

9.4 Výběr případů

Případy k empirickému výzkumu jsem volila tak, aby se země nacházeli v různých regionech, aby v daných státech existovala aktivita občanské společnosti a aby se lišila doba ukončení konfliktu.

Z toho důvodu považuji Bosnu a Hercegovinu za stát, kde by liberální principy mohly být lokálním obyvatelům nejbližší a zároveň za stát, kde byl konflikt ukončen jako první.

V Sieře Leone byl konflikt ukončen časově mezi ukončením v Bosně a v Afghánistánu. Potřeby společnosti se tam budou logicky lišit. V Afghánistánu je pak ukončení konfliktu diskutabilní záležitostí. Zároveň vzhledem k charakteru konfliktu je přijetí cizích aktérů nejvíce komplikované.

Konečně v Jižním Súdánu je konflikt také velmi aktuálním tématem a jednalo by se o případ země v Africe, kde je přiblížení se k trvalému míru vzdálené a kde jsou přítomny jak mezinárodní, tak lokální organizace zaměřující se na ukončení konfliktu.

9.5 Zamýšlená osnova

- 1) Teoretické přístupy k peacebuildingu
 - a. Peacebuilding jako součást ukončení války/konfliktu
 - b. Liberální a komunitární peacebuilding
 - c. Alternativy liberálního peacebuildingu
 - d. Peacebuilding v dokumentech mezinárodních organizací
- 2) Případové studie
 - a. Bosna a Hercegovina
 - i. Ukončení války – jednotlivé faktory
 - ii. Mezinárodně schválené dokumenty a jejich autoři
 - iii. Lokální pochopení konfliktu a postoj vůči mezinárodnímu společenství
 - b. Sierra Leone
 - i. Ukončení války – jednotlivé faktory
 - ii. Mezinárodně schválené dokumenty a jejich autoři
 - iii. Lokální pochopení konfliktu a postoj vůči mezinárodnímu společenství
 - c. Afghánistán
 - i. Ukončení války – jednotlivé faktory
 - ii. Mezinárodně schválené dokumenty a jejich autoři
 - iii. Lokální pochopení konfliktu a postoj vůči mezinárodnímu společenství
 - d. Jižní Súdán
 - i. Ukončení války – jednotlivé faktory
 - ii. Mezinárodně schválené dokumenty a jejich autoři
 - iii. Lokální pochopení konfliktu a postoj vůči mezinárodnímu společenství

10 Základní literatura:

10.1 Primární prameny

Agreement on Provisional Arrangements in Afghanistan Pending the Re-establishment of Permanent Government Institutions, 2001, <http://mfa.gov.af/Content/files/Bonn-agreement.pdf>

A NEW DEAL for engagement in fragile states [online]. 2011 [cit. 2015-09-11]. Dostupné z: <http://www.pbsdialogue.org/documentupload/49151944.pdf>

Dayton Accords, 1995, http://peacemaker.un.org/sites/peacemaker.un.org/files/BA_951121_DaytonAgreement.pdf

PEACE AGREEMENT BETWEEN THE GOVERNMENT OF SIERRA LEONE AND THE REVOLUTIONARY UNITED FRONT OF SIERRA LEONE, 1999, <http://www.sierra-leone.org/lomeaccord.html>

Security Council Extends Authorization for International Security Assistance Force in Afghanistan, Adopting Resolution 2120 (2013) [online]. 2013 [cit. 2016-05-13]. Dostupné z: <http://www.un.org/press/en/2013/sc11143.doc.htm>

UNITED NATIONS. *An Agenda for Peace* [online]. 1992 [cit. 2015-09-11]. Dostupné z: http://www.unrol.org/files/A_47_277.pdf

10.2 Neperiodická literatura

Boege, V. et al. (2008). *On Hybrid Political Orders and Emerging States*. 1st ed. Berghof Foundation. Available at: www.berghof-handbook.net (Accessed: 11 April 2015)

Duffield, M, 2007, 'Development, Security and Unending War: Governing the World of Peoples'. Polity Press

Donais, T. (2012). *Peacebuilding and local ownership*. New York: Routledge.

Chetail, V. (2009). *Post-conflict peacebuilding*. Oxford: Oxford University Press.

Patrick, T. (2011). *THE LIBERAL PEACE AND POST-CONFLICT PEACEBUILDING*

IN AFRICA: SIERRA LEONE. A Thesis Submitted for the Degree of PhD

at the University of St. Andrews

JABRI, Vivienne. War and the transformation of global politics. Basingstoke [England]: Palgrave Macmillan, 2007. ISBN 9780230626393.

Roger Mac Ginty, 'International Peacebuilding and Local Resistance - Hybrid Forms of Peace', (London, Palgrave MacMillan: 2011)

Richmond, O. and Franks, J. (2009). *Liberal peace transitions*. Edinburgh: Edinburgh University Press.

Wall, K. and Fairhurst, R. (2015). *Assessing Civil Society Engagement with the New Deal Opportunities and Challenges*. 1st ed. [ebook] Available at: http://kroc.nd.edu/sites/default/files/Assessing_Civil_Society_1.pdfhttp://kroc.nd.edu/sites/default/files/Assessing_Civil_Society_1.pdf [Accessed 26 May 2015].

10.3 Odborné články

Bryn Hughes (2010) Moving beyond rethinking the 'state of the state': to the challenge of reshaping international contributions to peace operations , Conflict, Security & Development, 10:3, 329-352, DOI: [10.1080/14678802.2010.484198](https://doi.org/10.1080/14678802.2010.484198)

Chanrith Ngin & Willemijn Verkoren (2015) Understanding Power in Hybrid Political Orders: Applying Stakeholder Analysis to Land Conflicts in Cambodia, Journal of Peacebuilding & Development, 10:1, 25-39, DOI: [10.1080/15423166.2015.1009791](https://doi.org/10.1080/15423166.2015.1009791)

Erlend Grøner Krogstad (2014) Local Ownership as Dependence Management: Inviting the Coloniser Back, Journal of Intervention and Statebuilding, 8:2-3, 105-125, DOI: [10.1080/17502977.2014.901030](https://doi.org/10.1080/17502977.2014.901030)

Markus Virgil Hoehne (2013) Limits of hybrid political orders: the case of Somaliland, Journal of Eastern African Studies, 7:2, 199-217, DOI: [10.1080/17531055.2013.776279](https://doi.org/10.1080/17531055.2013.776279)

- Paris, R. (2010). 'Saving liberal peacebuilding', *Rev. Int. Stud.*, 36(02), p.337. [Online] DOI: 10.1017/S0260210510000057 (Accessed: 3 March 2015)
- Podder, S. (2014). 'State building and the non-state: debating key dilemmas', *Third World Quarterly*, 35(9), pp.1615-1635. [Online] DOI: 10.1080/01436597.2014.970864 (Accessed: 1 May 2015)
- Richmond, O. (2013). The Legacy of State Formation Theory for Peacebuilding and Statebuilding. *International Peacekeeping*, 20(3), pp.299-315.
- Sörensen, G. (2001). War and State-Making: Why Doesn't it Work in the Third World?. *Security Dialogue*, 32(3), pp.341-354.
- Thania Paffenholz (2015) Inclusive Politics: Lessons From and for the New Deal, *Journal of Peacebuilding & Development*, 10:1, 84-89, DOI: [10.1080/15423166.2015.1013845](https://doi.org/10.1080/15423166.2015.1013845)
- Volker Boege , M. Anne Brown & Kevin P. Clements (2009) Hybrid Political Orders, Not Fragile States, *Peace Review: A Journal of Social Justice*, 21:1, 13-21, DOI: [10.1080/10402650802689997](https://doi.org/10.1080/10402650802689997)
- (2012) Bringing Peace into the Post-2015 Development Framework: A Joint Statement by Civil Society Organisations, *Journal of Peacebuilding & Development*, 7:2, 103-110, DOI:[10.1080/15423166.2012.743821](https://doi.org/10.1080/15423166.2012.743821)
- (2012) The New Deal and the Post-2015 Development Agenda, *Journal of Peacebuilding & Development*, 7:3, 87-95, DOI: [10.1080/15423166.2013.774797](https://doi.org/10.1080/15423166.2013.774797)
- Williams D., Young T. Engineering Civil Society in Africa, <https://qmro.qmul.ac.uk/xmlui/bitstream/handle/123456789/8060/WILLIAMS%20Engineering%20Civil%20Society%202014.pdf?sequence=2>
- Van Leeuwen, M. and Verkoren, W. (2012). Complexities and Challenges for Civil Society Building in Post-Conflict Settings. *Journal of Peacebuilding & Development*, 7(1), pp.81-94.

10.4 Další internetové zdroje:

Civil society organizations in Bosnia and Herzegovina [online]. Bosnia and Herzegovina: CPCA [cit. 2016-07-31]. Dostupné z: http://www.tacso.org/doc/ipsos_report_ba.pdf

Contributing to Peace Consolidation in Afghanistan: Needs Assessment Country Report [online]. Afghanistan: CPCA, 2014 [cit. 2016-07-31]. Dostupné z: <http://patrir.ro/wp-content/uploads/2016/02/CPCA-Needs-Assessment-Country-Report.pdf>

COOK, N. WikiLeaks Document Release: Sierra Leone: Transition to Peace. In: *WikiLeaks* [online]. N/A: N/A, 2002 [cit. 2016-07-31]. Dostupné z: <https://file.wikileaks.org/file/crs/RL31062.pdf>

INTERNATIONAL MONETARY FUND AND THE WORLD BANK memorandum. In: *IMF* [online]. N/A: N/A, 2001 [cit. 2016-07-31]. Dostupné z: <https://www.imf.org/external/np/omd/2001/042001.htm>

LAWRENCE, Michael. Two Modes of UN Peacebuilding. In: *CIGI* [online]. N/A: N/A, 2013 [cit. 2016-07-31]. Dostupné z: <https://www.cigionline.org/blogs/rethinking-peacebuilding/two-modes-of-un-peacebuilding>

Lomé Peace Accord. In: *CFR* [online]. Lomé: N/A, 1999 [cit. 2016-07-31]. Dostupné z: <http://www.cfr.org/sierra-leone/lome-peace-accord/p23751>

BARNETT, Michael. State Fragility, the Peacebuilder's Contract, and the Search for the Least Bad State. In: *University of Minnesota* [online]. N/A: N/A, ? [cit. 2016-07-31]. Dostupné z: <http://erd.eui.eu/media/barnett.pdf>

National Poverty Reduction Strategies (PRSPs) in Conflict-Affected Countries in Africa. In: *ODI* [online]. N/A: N/A, 2003 [cit. 2016-07-31]. Dostupné z: <https://www.odi.org/sites/odi.org.uk/files/odi-assets/publications-opinion-files/5469.pdf>

OBWONA, M. and Guloba, M, 2009, 'Poverty Reduction Strategies During Post-Conflict Recovery in Africa', *Journal of African Economies*, vol. 18, no. 18, pp. 77-98

Sierra Leone profile - Timeline [online]. N/A: N/A, N/A [cit. 2016-07-31]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/world-africa-14094419>

Vertical Integration and the (Persistent) Causes of Conflict in Sierra Leone, Part 1 [online]. N/A: N/A, 2012 [cit. 2016-07-31]. Dostupné z: <https://www.cigionline.org/blogs/rethinking-peacebuilding/vertical-integration-and-persistent-causes-of-conflict-sierra-leone>

STAMNES, Eli. The European Union and Peacebuilding. In: *NIIA* [online]. N/A: N/A, 2016 [cit. 2016-07-31]. Dostupné z: <https://brage.bibsys.no/xmlui/bitstream/handle/11250/2382111/3/EUPB.pdf>

STEWART, Frances a Michael WANG. Do PRSPs empower poor countries and disempower the World Bank, or is it the other way round? In: *QEH Working Paper Series* [online]. N/A: N/A, 2003 [cit. 2016-07-31]. Dostupné z: <http://www3.qeh.ox.ac.uk/pdf/qehwp/qehwps108.pdf>

RICHMOND, O. The Dilemmas of a Hybrid Peace. In: *E-International Relations* [online]. N/A: N/A, 2012 [cit. 2016-07-31]. Dostupné z: <http://www.e-ir.info/2012/12/23/the-dilemmas-of-a-hybrid-peace/>

Towards a EU Peacebuilding Strategy [online]. Bosnia and Herzegovina: DG for external policies, 2010 [cit. 2016-07-31]. Dostupné z: http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/sede/dv/sede260410/peacebuildingstrategy_/sede260410peacebuildingstrategy_en.pdf

WELCH, Carol. Structural Adjustment Programs & Poverty Reduction Strategy. In: *Foreign Policy in Focus* [online]. N/A: N/A, 2005 [cit. 2016-07-31]. Dostupné z: http://fpif.org/structural_adjustment_programs_poverty_reduction_strategy/